

עבודה זרה

The following book includes:

- Wikisource Talmud Bavli
- License: CC-BY
- Source: http://he.wikisource.org/wiki/%D7%AA%D7%9C%D7%9E%D7%95%D7%93_%D7%91%D7%91%D7%9C%D7%99

It was retrieved from Sefaria on March 28, 2022 (כ"ה באדר ב' ה'תשפ"ב). It was typeset and formatted by Ktavi, using L^AT_EX.

תוכן העניינים

1	פרק א לפני אידיהן
1	דף ב . . . . .
1	פרק א לפני אידיהן
2	דף ג . . . . .
4	דף ד . . . . .
6	דף ה . . . . .
8	דף ו . . . . .
10	דף ז . . . . .
11	דף ח . . . . .
13	דף ט . . . . .
14	דף י . . . . .
16	דף יא . . . . .
17	דף יב . . . . .
18	דף יג . . . . .
20	דף יד . . . . .
21	דף טו . . . . .
22	דף טז . . . . .
24	דף יז . . . . .
26	דף יח . . . . .
28	דף יט . . . . .
30	דף כ . . . . .
32	דף כא . . . . .
32	דף כב . . . . .
33	פרק ב אין מעמידין

34	דף כג . . . . .
35	דף כד . . . . .
37	דף כה . . . . .
38	דף כו . . . . .
40	דף כז . . . . .
41	דף כח . . . . .
43	דף כט . . . . .
45	דף ל . . . . .
46	דף לא . . . . .
47	דף לב . . . . .
48	דף לג . . . . .
50	דף לד . . . . .
51	דף לה . . . . .
53	דף לו . . . . .
54	דף לז . . . . .
56	דף לח . . . . .
58	דף לט . . . . .
60	דף מ . . . . .

פרק ג כל הצלמים 61

61	דף מא . . . . .
62	דף מב . . . . .
64	דף מג . . . . .
66	דף מד . . . . .
68	דף מה . . . . .
69	דף מו . . . . .
70	דף מז . . . . .
72	דף מח . . . . .
73	דף מט . . . . .

פרק ד רבי ישמעאל 75

75	דף נ . . . . .
76	דף נא . . . . .

79	דף נב . . . . .
81	דף נג . . . . .
82	דף נד . . . . .
84	דף נה . . . . .
85	דף נו . . . . .
86	דף נז . . . . .
87	דף נח . . . . .
88	דף נט . . . . .
89	דף ס . . . . .
90	דף סא . . . . .

פרק ה השוכר את הפועל 91

91	דף סב . . . . .
----	-----------------

פרק ה השוכר את הפועל 91

92	דף סג . . . . .
93	דף סד . . . . .
94	דף סה . . . . .
96	דף סו . . . . .
97	דף סז . . . . .
97	דף סח . . . . .
99	דף סט . . . . .
100	דף ע . . . . .
101	דף עא . . . . .
102	דף עב . . . . .
104	דף עג . . . . .
105	דף עד . . . . .
106	דף עה . . . . .
108	דף עו . . . . .

פרק א לפני אידיהן

דף ב

מתני' לפני אידיהן של עובדי כוכבים שלשה ימים אסור לשאת ולתת יהודה אומר נפרעין מהן מפני שמיצר הוא לו אמרו לו אע"פ שמיצר הוא עמהם להשאיל ולשאול מהן להלוות וללוות מהן לפורען ולפרוע מהן רבי עכשיו שמח הוא לאחר זמן:

גמ' רב ושמואל חד תני אידיהן וחד תני עידיהן מאן דתני אידיהן לא מאן דתני אידיהן לא משתבש דכתיב (דברים לב, לה) כי קרוב יום אידם ומאן דתני עידיהן לא משתבש דכתיב (ישעיהו מג, ט) יתנו עידיהם ומאן דתני עידיהן לא משתבש ויצדקו

ומאן דתני אידיהן מאי טעמא לא תני עידיהן אמר לך תברא עדיף והאי יתנו עידיהם ויצדקו בעובדי כוכבים כתיב הא בישראל כתיב ומאן דתני עידיהן מאי טעמא לא תני אידיהן אמר לך מאן קא גרים להו דאמר ריב"ל כל מצות שישאל עושין בעולם הזה באות ומעידות להם תברא עדות שהעידו בעצמן הלכך עדות עדיפא לעוה"ב שנאמר יתנו עידיהם ויצדקו אלו ישראל ישמעו ויאמרו אמת אלו עובדי כוכבים

אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע מאן דאמר עידיהן מהכא (ישעיהו דרש ר' חנינא בר פפא ואיתימא ר' שמלאי לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ס"ת [ומניחו] בחיקו ואומר למי שעסק בה יבא ויטול שכרו מד, ט) יוצרי פסל כולם תוהו וחמודיהם בל יועילו ועידיהם המה מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים בערבוביא שנאמר (ישעיהו מג, ט) כל הגוים נקבצו יחדו [וגו'] אמר להם הקדוש ברוך הוא אל תכנסו לפני בערבוביא אלא תכנס כל אומה ואומה

פרק א לפני אידיהן

וסופריה שנאמר (ישעיהו מג, ט) ויאספו לאומים ואין לאום אלא מלכות ונאמר (בראשית כה, כג) ולאום מלאום יאמץ ומי איכא ערבוביא קמי להו

מיד

נכנסה לפניו מלכות רומי תחלה מ"ט משום דחשיבא ומנלן דחשיבא ומנא לן דמאן דחשיב עייל ברישא כדרב חסדא דאמר רב חסדא מלך וצבור מלך נכנס תחלה לדין שנאמר (מלכים א ח, נט) לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל [וגו'] וטעמא מאי איבעית אימא לאו אורח ארעא למיתב מלכא מאבראי ואיבעית אימא מקמי דליפוש חרון אף

אמר להם הקב"ה במאי עסקתם אומרים לפניו רבש"ע הרבה שווקים תקנינו הרבה מרחצאות עשינו הרבה כסף וזהב הרבינו וכולם לא עשינו אמר להם הקב"ה בלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה וזהב שלי הוא שנאמר (חגי ב, ח) לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות

כלום יש בכם מגיד זאת שנאמר מי בכם יגיד זאת ואין זאת אלא תורה שנאמר (דברים ד, מד) וזאת התורה אשר שם משה מיד יצאו בפחי נפש יצאת מלכות רומי ונכנסה מלכות פרס אחריה מ"ט דהא חשיבא בתרה	ומנלן דכתיב (דניאל ז, ה) וארו חיוא אחרי תנינא דמיא לדוב ותני רב יוסף אלו פרסיים שאוכלין ושותין כדוב ומסורבלין [בשר] כדוב ומגדלין שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב
אמר להם הקב"ה במאי עסקתם אומרים לפניו רבש"ע הרבה גשרים גשרנו הרבה כרכים כבשנו הרבה מלחמות עשינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה	ליטול מהם מכס כרכים לעשות בהם אנגריא מלחמות אני עשיתי שנאמר (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה כלום יש בכם מגיד זאת שנאמר (ישעיהו מג, ט) מי בכם יגיד זאת ואין זאת אלא תורה שנאמר וזאת התורה אשר שם משה מיד יצאו מלפניו בפחי נפש
וכי מאחר דחזית מלכות פרס למלכות רומי דלא מהניא ולא מידי מאי טעמא עיילא אמרי אינהו סתרי בית המקדש ואנן בנינן וכן לכל אומה ואומה וכי מאחר דחזו לקמאי דלא מהני ולא מידי מ"ט עיילי סברי הנך	אישתעבדו בהו בישראל ואנן לא שעבדנו בישראל מאי שנה הני דחשיבי ומאי שנה הני דלא חשיבי להו משום דהנך משכי במלכותיהו עד דאתי משיחא
אומרים לפניו רבש"ע כלום נתת לנו ולא קיבלנוה ומי מצי למימר הכי והכתי' (דברים לג, ב) ויאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו וכתיב (חבקוק ג, ג) אלוה מתימן יבוא וגו' מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן	א"ר יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שבא אצל ישראל וקבלוה
אלא הכי אמרי כלום קיבלנוה ולא קיימנוה ועל דא תברתהון אמאי לא קבלתוה אלא כך אומרים לפניו רבש"ע כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה כמו שעשית לישראל	דכתיב (שמות יט, יז) ויתיצבו בתחתית ההר ואמר רב דימי בר חמא מלמד שכפה הקב"ה הר כגיגית על ישראל ואמר להם אם אתם מקבלין את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם
מיד אומר להם הקב"ה הראשונות ישמיענו שנא' (ישעיהו מג, ט) וראשונות ישמיענו שבע מצות שקיבלתם היכן קיימתם	ומנלן דלא קיימום דתני רב יוסף (חבקוק ג, ו) עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים מאי ראה ראה ז' מצות שקבלו עליהן בני נח ולא קיימום כיון שלא קיימום עמד והתירן להן איתגורי איתגור א"כ מצינו חוטא נשכר

אמר מר בריה דרבינא

דף ג

לומר שאף על פי שמקיימין אותן אין מקבלין עליהם שכר ולא והתניא היה רבי מאיר אומר מנין שאפילו עובד כוכבים ועוסק	בתורה שהוא ככהן גדול תלמוד לומר (ויקרא יח, ה) אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כהנים לויים וישראלים לא נאמר אלא האדם הא למדת שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול
אלא לומר לך שאין מקבלין עליהם שכר כמצווה ועושה אלא כמי שאינו מצווה ועושה דאמר ר' חנינא גדול המצווה ועושה יותר משאינו מצווה ועושה	אלא כך אומרים העובדי כוכבים לפני הקב"ה רבש"ע ישראל שקיבלוה היכן קיימנוה

- אמר להם הקב"ה אני מעיד בהם שקיימו את התורה כולה אומרים לפניו רבש"ע כלום יש אב שמעיד על בנו דכתיב (שמות ד, כב) בני בכורי ישראל אמר להם הקב"ה שמים וארץ יעידו בהם שקיימו את התורה כולה אומרים לפניו רבש"ע שמים וארץ נוגעין בעדותן שנאמר (ירמיהו לג, והיינו דאמר חזקיה מאי דכתיב (תהלים עו, ט) משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה אם יראה למה שקטה ואם שקטה למה יראה אלא בתחלה יראה ולבסוף שקטה
- אמר להם הקב"ה מכם יבאו ויעידו בהן בישראל שקיימו את התורה כולה יבא נמרוד ויעיד באברהם שלא עבד עבודת כוכבים יבא לבן ויעיד ביעקב שלא נחשד על הגזל תבא אשת פוטיפרע ותעיד ביוסף שלא נחשד על העבירה
- אמרו לפניו רבש"ע תנה לנו מראש ונעשנה אמר להן הקב"ה שוטים שבעולם מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת אלא אף על פי כן מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו התורה כולה שנאמר (ישעיהו מג, ט) יתנו עידיהם ויצדקו
- ומי מצית אמרת הכי והא אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב (דברים ז, יא) אשר אנכי מצוך היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום לעשותם ולא היום ליטול שכר
- מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא שנאמר (תהלים ב, ג) ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו מקדיר והא אמרת אין הקדוש ברוך הוא בא בטרונא עם בריותיו משום דישראל
- מיד הקב"ה יושב ומשחק עליהן שנאמר (תהלים ב, ד) יושב בשמים ישחק וגו' א"ר יצחק אין שחוק לפני הקב"ה אלא אותו היום בלבד
- אלא שנעשו גרים גרורים ומניחין תפילין בראשיהן תפילין בזרועותיהם ציצית בבגדיהם מזוזה בפתחיהם
- כיון שרואין מלחמת גוג ומגוג אומר להן על מה באתם אומרים לו על ה' ועל משיחו שנאמר (תהלים ב, א) למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק [וגו']
- איני והא אמר רב יהודה אמר רב שנים עשרה שעות הוי היום שלש הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה שניות יושב ודן את כל העולם כולו כיון שרואה שנתחייב עולם כלייה עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים
- רביעיות יושב ומשחק עם לויתן שנאמר (תהלים קד, כו) לויתן זה יצרת

לשחק בו אמר רב נחמן בר יצחק עם בריותיו משחק ועל בריותיו אינו משחק אלא אותו היום בלבד	להקב"ה ומגלן דליכא שחוק אילימא מדכתיב (ישעיהו כב, יב) ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה וגו' דלמא ההוא יומא ותו לא
א"ל רב אחא לרב נחמן בר יצחק מיום שחרב בית המקדש אין שחוק	ברביעיות מאי עביד יושב ומלמד תינוקות של בית רבן תורה שנאמר (ישעיהו כח, ט) את מי יורה דעה ואת מי יבין שמועה גמולי מחלב עתיקי משדים למי יורה דעה ולמי יבין שמועה לגמולי מחלב ולעתיקי משדים
ומעיקרא מאן הוה מיגמר להו איבעית אימא מיטטרו ואיבעית אימא	כרוב קל שלו ושט בשמונה עשר אלף עולמות שנאמר (תהלים סח, יח) רכב אלהים רבوتים אלפי שנאן אל תקרי שנאן אלא שאינן ואיבעית אימא יושב ושומע שירה מפי חיות שנאמר (תהלים מב, ט) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי
הא והא עביד	ובליליא מאי עביד איבעית אימא מעין ימא ואיבעית אימא רוכב על
אמר רבי לוי כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין לו	ה' חסדו משום דבלילה שירו עמי
גחלי תתמים שנאמר (איוב ל, ד) הקוטפים מלוח עלי שיח ושורש תתמים לחמם אמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עמי מה טעם יומם יצוה	איכא דאמרי אמר ר"ל כל העוסק בתורה בעולם הזה הדומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד בעולם הבא הדומה ליום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו וגו'
אמר רב יהודה אמר שמואל מאי דכתיב (חבקוק א, יד) ותעשה אדם כדגי הים כרמש לא מושל בו למה נמשלו בני אדם כדגי הים לומר לך מה דגים שבים כיון שעולין ליבשה מיד מתים אף בני אדם כיון שפורשין מדברי תורה ומן המצות מיד מתים דבר אחר מה דגים שבים כיון שקדרה עליהם ואיבעית אימא לעולם הבא כדרשב"ל דאמר רבי שמעון בן לקיש אין גיהנם לעתיד לבא אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתיקה ומקדיר	חמה מיד מתים כך בני אדם כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים
	איבעית אימא בעולם הזה ואיבעית אימא לעולם הבא איבעית אימא בעולם הזה כדר' חנינא דא"ר חנינא הכל בידי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר (משלי כב, ה) צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם
	רשעים נידונין בה וצדיקים מתרפאין בה רשעים נידונין
דף ד	
בה דכתיב (מלאכי ג, יט) [כי] הנה היום בא בוער כתנור והיו כל זדים	צדיקים מתרפאין בה דכתיב (מלאכי ג, כ) וזרחא לכם יראי שמי שמש
וכל עושה רשעה קש ולהט אותם היום הבא אמר ה' צבאות אשר לא יעזוב להם שורש וענף לא שורש בעולם הזה ולא ענף לעולם הבא	צדקה ומרפא בכנפיה וגו' ולא עוד אלא שמתעדינן בה שנאמר (מלאכי ג, כ) ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק
דבר אחר מה דגים שבים כל הגדול מחבירו בולע את חבירו אף בני אדם אלמלא מוראה של מלכות כל הגדול מחבירו בולע את חבירו והיינו דתנן רבי חנינא סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו	רב חנינא בר פפא רמי כתיב (איוב לו, כג) שדי לא מצאנוהו שגיא כח וכתיב (תהלים קמז, ה) גדול אדונינו ורב כח וכתיב (שמות טו, ו) ימינך ה' נאדרי בכח לא קשיא כאן בשעת הדין כאן בשעת מלחמה

רבי חמא בר' חנינא רמי כתיב (ישעיהו כז, ד) חימה אין לי וכתוב (נחום א, ב) נוקם ה' ובעל חימה לא קשיא כאן בישראל כאן בעובדי כוכבים רב חנינא בר פפא אמר חימה אין לי שכבר נשבעתי מי יתנני שלא נשבעתי אהיה שמיר ושית וגו'

והיינו דאמר רבא מאי דכתיב (איוב ל, כד) אך לא בעי ישלח יד אם בפידו להן שוע אמר להן הקב"ה לישראל כשאני דן את ישראל אני דן אותם כעובדי כוכבים דכתיב (יחזקאל כא, לב) עוה עוה עוה אשימנה וגו' אלא אני נפרע מהן כפיד של תרנגולת

והיינו דאמר ר' אבא מאי דכתיב (הושע ז, יג) ואנכי אפדם והמה דברו עלי כזבים אני אמרתי אפדם בממונם בעוה"ז כדי שיזכו לעולם הבא והמה דברו עלי כזבים

משתבח להו ר' אבהו למיני ברב ספרא דאדם גדול הוא שבקו ליה מיכסא דתליסר שנין יומא חד אשכחוהו אמרו ליה כתיב (עמוס ג, ב) רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עונותיכם מאן דאית ליה סיסיא ברחמיה מסיק ליה אישתיק ולא אמר להו ולא מידי

אמרו ליה מ"ש אתון דידעיתון אמר להו אנן דשכיחינן גביכון רמינן אנפשינן ומעיינן אינהו לא מעייני

א"ר אבא בר כהנא מאי דכתיב (בראשית יח, כה) חלילה לך מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע חולין הוא מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע

אבל בצדיק גמור לא והכתיב (יחזקאל ט, ו) וממקדשי תחלו ותני רב יוסף אל תקרי ממקדשי אלא ממקדשי אלו בני אדם שקיימו את התורה מאל"ף ועד תי"ו התם נמי כיון שהיה בידם למחות ולא מיחו הוו להו

ת"ר אל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע וכמה רגע אחת מחמש ריבוא ושלושת אלפים ושמונה מאות וארבעים ושמונה בשעה זו היא רגע ואין כל בריה יכולה לכזין אותה רגע חוץ מבלעם הרשע דכתיב ביה

מאי דעת בהמתו לא הוה ידע בעידנא דחזו ליה דהוה רכיב אחמריה אמרו ליה מאי טעמא לא רכבתא אסוסיא אמר להו ברטיבא שדאי ליה מיד ותאמר האתון הלא אנכי אתונך אמר לה לטעינא בעלמא

והיינו דאמר רבי אלכסנדר מאי דכתיב (זכריה יב, ט) והיה ביום ההוא אבקש להשמיד את כל הגוים אבקש ממי אמר הקב"ה אבקש בניגני שלהם אם יש להם זכות אפדם ואם לאו אשמידם

דבר אחר אפילו אין ישראל עושין מצוה לפני כי אם מעט כפיד של תרנגולין שמנקרין באשפה אני מצרפן לחשבון גדול [שנאמר אם בפידו] להן שוע [דבר אחר] בשכר שמשוועין לפני אני מושיע אותם

והיינו דאמר רב פפי משמיה דרבא מאי דכתיב (הושע ז, טו) ואני יסרתי חזקתי זרועותם ואלי יחשבו רע אמר הקב"ה אני אמרתי איסרם ביסורין בעולם הזה כדי שיחזקו זרועותם לעוה"ב ואלי יחשבו רע

רמו ליה סודרא בצואריה וקא מצערו ליה אתא רבי אבהו אשכחינהו אמר להו אמאי מצעריתו ליה אמרו ליה ולא אמרת לן דאדם גדול הוא [ולא ידע למימר לן פירושא דהאי פסוקא] אמר להו אימר דאמרי לכו בתנאי בקראי מי אמרי לכו

אמרו ליה לימא לן את אמר להו אמשול לכם משל למה"ד לאדם שנושה משני בנ"א אחד אוהבו ואחד שונאו אוהבו נפרע ממנו מעט מעט שונאו נפרע ממנו בבית אחת

ולא והכתיב (יחזקאל כא, ח) והכרתי ממך צדיק ורשע בצדיק שאינו גמור

כצדיקים שאינן גמורים רב פפא רמי כתיב (תהלים ז, יב) אל זועם בכל יום וכתוב (נחום א, ו) לפני זעמו מי יעמוד לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור

(במדבר כד, טז) וידוע דעת עליון אפשר דעת בהמתו לא הוה ידע דעת עליון מי הוה ידע

אמרה ליה אשר רכבת עלי אמר לה אקראי בעלמא אמרה ליה מעודך ועד היום הזה ולא עוד אלא שאני עושה לך רכיבות ביום ואישות בלילה כתיב הכא ההסכן הסכנתי וכתוב התם (מלכים א, ב) ותהי לו סוכנת

אלא מאי ויודע דעת עליון שהיה יודע לכיון אותה שעה שהקב"ה כועס בה והיינו דקאמר להו נביא (מיכה ו, ה) עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השטים ועד הגלגל למען דעת צדקות ה'	א"ר אלעזר אמר להן הקב"ה לישראל עמי ראו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי עליכם כל אותן הימים שאם כעסתי עליכם לא נשתיר מעובדי כוכבים משונאיהם של ישראל שריד ופליט והיינו דקאמר ליה בלעם לבלק (במדבר כג, ח) מה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה'
וכמה זעמו רגע וכמה רגע אמר אמימר ואיתימא רבינא רגע כמימריה ומנלן דרגע הוה ריתחיה דכתיב (תהלים ל, ו) כי רגע באפו חיים ברצונו ואיבעית אימא מהכא (ישעיהו כו, כ) חבי כמעט רגע עד יעבור זעם	אימת רתח אמר אביי בתלת שעי קמייתא כי חזירא כרבולתא דתרנגולא כל שעתא ושעתא מחזור חזירא כל שעתא אית ביה סורייקי סומקי ההיא שעתא לית ביה סורייקי סומקי
רבי יהושע בן לוי הוה מצער ליה ההוא מינא [בקראי יומא חד] נקט תרנגולא [ואוקמיה בין כרעיה דערסא] ועיין ביה סבר כי מטא ההיא שעתא אלטייה כי מטא ההיא שעתא נימנם	אמר שמע מינה לאו אורח ארעא למיעבד הכי [ורחמיו על כל מעשיו כתיב] וכתוב (משלי יז, כו) גם ענוש לצדיק לא טוב
תנא משמיה דר"מ בשעה שהמלכים מניחין כתריהן בראשיהן ומשתחוין לחמה מיד כועס [הקב"ה] אמר רב יוסף לא ליצלי איניש צלותא דמוספי בתלת שעי קמייתא דיומא ביומא קמא דריש שתא ביחיד דלמא כיון דמפקיד והא אמרת שלש ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה איפוך ואיבעית אימא לעולם לא תיפוך תורה דכתיב בה אמת דכתיב (משלי	דינא דלמא מעייני בעובדיה ודחפו ליה מידחי אי הכי דצבור נמי דצבור נפישא זכותיה אי הכי דיחיד דצפרא נמי לא כיון דאיכא צבורא דקא מצלו לא קא מדחי
יום מעיד טרף בעגל סימן: גופא אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב (דברים ז, יא) אשר אנכי מצוך היום לעשותם היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום לעשותם ולא היום ליטול שכרן	כג, כג) אמת קנה ואל תמכור אין הקב"ה עושה לפנים משורת הדין דין דלא כתיב ביה אמת הקב"ה עושה לפנים משורת הדין:
ואמר רבי יהושע בן לוי כל מצות שישאל עושין בעולם הזה באות וטורפות אותם לעובדי כוכבים לעולם הבא על פניהם שנאמר (דברים ד, ו) ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים נגד העמים לא נאמר אלא לעיני העמים מלמד שבאות וטורפות לעובדי כוכבים על פניהם	אמר רבי יהושע בן לוי כל מצות שישאל עושין בעולם הזה באות ומעידות אותם לעולם הבא שנאמר (ישעיהו מג, ט) יתנו עידיהם ויצדקו ישמעו ויאמרו אמת יתנו עידיהם ויצדקו אלו ישראל ישמעו ויאמרו אמת אלו עובדי כוכבים
והיינו דא"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי לא דוד ראוי לאותו מעשה ולא ישראל ראוי לאותו מעשה דוד ראוי לאותו מעשה דכתיב (תהלים קט, כב) ולבי חלל בקרבי	לעוה"ב וא"ר יהושע בן לוי לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה שנאמר (דברים ה, כה) מי יתן והיה לבכם זה להם ליראה אותי כל הימים וגו'

לומר לך שאם חטא יחיד אומרים לו כלך אצל יחיד ואם חטאו צבור	וצריכא דאי אשמועינן יחיד משום דלא מפרסם חטאיה אבל צבור
אומרים לו כלך אצל צבור	דמפרסם חטאיהו אימא לא ואי אשמועינן צבור משום דנפיש רחמייהו אבל יחיד דלא אלימא זכותיה אימא לא צריכא
והיינו דרבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב (שמואל ב כג, א)	וא"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל העושה מצוה אחת בעולם
נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על נאם דוד בן ישי שהקים עולה של	הזה מקדמתו והולכת לפניו לעולם הבא שנאמר (ישעיהו נח, ח) והלך לפניך
תשובה	צדקך וכבוד ה' יאספך וכל העובר עבירה אחת מלפפתו ומוליכתו ליום הדין שנאמר (איוב ו, יח) ילפתו ארחות דרכם וגו'
ר"א אומר קשורה בו ככלב שנאמר (בראשית לט, י) ולא שמע אליה	אמר ר"ל בואו ונחזיק טובה לאבותינו שאלמלא הן לא חטאו אנו לא
לשכב אצלה להיות עמה לשכב אצלה בעוה"ז להיות עמה בעוה"ב	באנו לעולם שנאמר (תהלים פב, ו) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליין כלכם חבלתם מעשיכם אכן כאדם תמותון וגו'
למימרא דאי לא חטאו לא הוו מולדו והכתיב (בראשית ט, ז) ואתם	והכתיב (דברים ה, כו) למען ייטב להם ולבניהם וגו' לאותן העומדים
פרו ורבו עד סיני בסיני נמי כתיב (דברים ה, כז) לך אמור להם שובו לכם	על הר סיני
לאהליכם לשמחת עונה	
והאמר ר"ל מאי דכתיב (בראשית ה, א) זה ספר תולדות אדם וגו' וכי	[וגו']
ספר היה לו לאדם הראשון מלמד שהראה לו הקב"ה לאדם הראשון דור	וא"ר יוסי אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף שנאמר (ישעיהו נז,
דור ודורשיו דור דור וחכמיו דור דור ופרנסיו כיון שהגיע לדורו של ר"ע	טז) [כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף] כי רוח מלפני יעטוף ונשמות
שמח בתורתו ונתעצב במיתתו אמר (תהלים קלט, יז) ולי מה יקרו רעיק אל	אני עשיתי
לא תימא אנו לא באנו לעולם אלא כמי שלא באנו לעולם למימרא	מאי דכתיב (בראשית א, לא) ויהי ערב ויהי בקר יום הששי מלמד שהתנה
דאי לא חטאו לא הוו מייתי והכתיב פרשת יבמות ופרשת נחלות	הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר אם מקבלין ישראל את התורה מוטב ואם
על תנאי ומי כתיבי קראי על תנאי אין דהכי אמר רבי שמעון בן לקיש	לאו אחזיר אתכם לתוהו ובוהו
מיתיבי (דברים ה, כו) מי יתן והיה לבבם זה להם לבטל מהם מלאך	הא לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא תהא אומה ולשון
המות א"א שכבר נגזרה גזרה	שולטת בהן שנאמר (דברים ה, כו) למען ייטב להם ולבניהם עד עולם
הוא דאמר כי האי תנא דתניא רבי יוסי אומר לא קיבלו ישראל את	ורבי יוסי נמי הכתיב למען ייטב להם ולבניהם עד עולם טובה הוא
התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן שנאמר (תהלים פב,	דהויא הא מיתה איכא (רבי יוסי) אמר לך כיון דליכא מיתה אין לך טובה
ו) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליין כלכם חבלתם מעשיכם אכן כאדם	גדולה מזו
תמותון	
ות"ק נמי הכתיב אכן כאדם תמותון מאי מיתה עניות דאמר מר ארבעה	עני דכתיב (שמות ד, יט) כי מתו כל האנשים ומאן נינהו דתן ואבירים
חשובים כמתים אלו הן עני סומא ומצורע ומי שאין לו בנים	ומי מתו מיהוי הוו אלא שירדו מנכסיהם

סומא דכתיב (איכה ג, ו) במחשכים הושיבני כמתי עולם מצורע דכתיב
(במדבר יב, יב) אל נא תהי כמת ומי שאין לו בנים דכתיב (בראשית ל, א)
הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי
תנו רבנן (ויקרא כו, ג) אם בחקתי תלכו אין אם אלא לשון תחנונים וכן
הוא אומר (תהלים פא, יד) לו עמי שומע לי [וגו'] כמעט אויביהם אכניע
ואומר (ישעיהו מח, יח) לו הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וגו' ויהי
כחול זרעך וצאצאי מעיך וגו'

תנו רבנן (דברים ה, כז) מי יתן והיה לבבם זה להם אמר להן משה
לישראל כפויי טובה בני כפויי טובה בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל
מי יתן והיה לבבם זה להם היה להם לומר תן אתה
כפויי טובה דכתיב (במדבר כא, ה) ונפשנו קצה

בלחם הקלוקל בני כפויי טובה דכתיב (בראשית ג, יב) האשה אשר
נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל
(דברים כט, ד) ואולך אתכם במדבר ארבעים שנה וכתוב (דברים כט, ג) ולא
נתן ה' לכם לב וגו' אמר רבה ש"מ לא קאי איניש אדעתיה דרביה עד ארבעין
שנין
אף משה רבינו לא רמזה להן לישראל אלא לאחר ארבעים שנה שנאמר

א"ר יוחנן משום רבי בנאה מאי דכתיב (ישעיהו לב, כ) אשריכם זורעי
על כל מים משלחי רגל השור והחמור אשריהם ישראל בזמן שעוסקין
בתורה ובגמילות חסדים יצרם מסור בידם ואין הם מסורים ביד יצרם שנאמר
אשריכם זורעי על כל מים ואין זריעה אלא צדקה שנאמר (הושע י, יב) זרעו
לכם לצדקה וקצרו לפי חסד ואין מים אלא תורה שנאמר (ישעיהו נה, א)
הוי כל צמא לכו למים
משלחי רגל השור והחמור תנא דבי אליהו לעולם ישים אדם עצמו על
דברי תורה כשור לעול וכחמור למשאוי:

ג' ימים אסור לשאת ולתת עמהם וכו': ומי בעינן כולי האי
והתנן בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו אמה
מכרתי לשחוט בתה מכרתי לשחוט

ואלו הן עיו"ט האחרון של חג עיו"ט הראשון של פסח וערב עצרת
וערב ר"ה וכדברי ר' יוסי הגלילי אף ערב יוה"כ בגליל
התם דלאכילה סגיא בחד יומא הכא דלהקרבא בעינן תלתא יומי
ולהקרבא סגי בתלתא יומי והתנן שואלין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים
יום רשב"ג אומר שתי שבתות

אנן דשכיחי מומין דפסלי אפילו בדוקין שבעין בעינן תלתין יומין אינהו
דמחוסר אבר אית להו בתלתא יומי סגי
דא"ר אלעזר מנין למחוסר אבר דאסור לבני נח דכתיב (בראשית ו, ט)
ומכל החי מכל בשר שנים מכל וגו' אמרה תורה הבא בהמה שחיין ראשי
אברים שלה

האי מיבעי ליה למעוטי טריפה דלא טריפה מלחיות זרע נפקא הניחא
למאן דאמר טריפה אינה יולדת

דף ו

אלא למ"ד טריפה יולדת מאי איכא למימר אמר קרא אתך בדומין לך
ודלמא נח גופיה טריפה הוה תמים כתיב ביה

דלמא תמים בדרכיו צדיק במעשיו הוה לא ס"ד דנח גופיה טריפה הואי
דאי ס"ד דנח טריפה הוה א"ל רחמנא כוותך עייל שלמין לא תעייל
והשתא דנפקא ליה מאתך לחיות זרע ל"ל אי מאתך הוה אמינא לצוותא
בעלמא ואפילו זקן ואפילו סריס כתב רחמנא זרע

איבעיא להו שלשה ימים הן ואידיהן או דלמא הן בלא אידיהן

ת"ש ר' ישמעאל אומר שלשה לפנייהם ושלשה לאחריהן אסור אי ס"ד
הן ואידיהן רבי ישמעאל יום אידיהן חשיב להו מעיקרא וחשיב להו לבסוף

אידי דתנא שלשה לפנייהם תנא נמי שלשה לאחריהם

ת"ש דאמר רב תחליפא בר אבדימי אמר שמואל יום א' לדברי רבי
ישמעאל לעולם אסור ואי ס"ד הן ואידיהן האיכא ארבעה וחמשה דשרי

אליבא דרבי ישמעאל לא קמבעיא לי דהן בלא אידיהן כי קא מבעיא

אמר רבינא ת"ש ואלו הן אידיהן של עובדי כוכבים קלנדא סטרוניא
וקרטסים ואמר רב חנין בר רבא קלנדא ח' ימים אחר תקופה סטרוניא
שמונה ימים לפני תקופה וסימנך (תהלים קלט, ה) אחר וקדם צרתני

לי אליבא דרבנן מאי

ואי סלקא דעתך הן ואידיהן עשרה הוו תנא כוליה קלנדא חד יומא

אמר רב אשי ת"ש לפני אידיהן של עובדי כוכבים שלשה ימים ואי
ס"ד הן ואידיהן ליתני אידיהן של עובדי כוכבים שלשה ימים

הוא חשיב ליה

וכי תימא האי דקתני לפני אידיהן למעוטי לאחר אידיהן ליתני אידם

איבעיא להו משום הרווחה או דלמא משום (ויקרא יט, יד) ולפני עור
לא תתן מכשול

של עובדי כוכבים ג' ימים לפנייהם אלא ש"מ הן בלא אידיהן ש"מ

למאי נפקא מינה דאית ליה בהמה לדידיה אי אמרת משום הרווחה הא

וכי אית ליה לא עבר משום עור לא תתן מכשול והתניא אמר רבי נתן

קא מרווח ליה אי אמרת משום עור לא תתן מכשול הא אית ליה לדידיה

מנין שלא יושיט אדם כוס של יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח ת"ל

הב"ע דקאי בתרי עברי נהרא דיקא נמי דקתני לא יושיט ולא קתני
לא יתן ש"מ

(ויקרא יט, יד) ולפני עור לא תתן מכשול והא הכא דכי לא יהבינן ליה

שקלי איהו וקעבר משום לפני עור לא תתן מכשול

איבעיא להו נשא ונתן מאי ר' יוחנן אמר נשא ונתן אסור ר"ל אמר

א"ד איתיביה ר"ש בן לקיש לרבי יוחנן אידיהן של עובדי כוכבים נשא
ונתן אסור אידיהן אין לפני אידיהן לא תנא אידי ואידי אידיהן קרי ליה

נשא ונתן מותר איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש אידיהן של עובדי כוכבים

נשא ונתן אסורין מאי לאו לפני אידיהן לא אידיהן דוקא

תניא כוותיה דר"ל כשאמרו אסור לשאת ולתת עמהם לא אסרו אלא

ההוא מינאה דשדר ליה דינרא קיסרנאה לרבי יהודה נשיאה ביום
אידו הוה יתיב ריש לקיש קמיה אמר היכי אעביד אשקליה אזיל ומודה לא
אשקליה הויא ליה איבה א"ל ריש לקיש טול וזרוק אותו לבור בפניו אמר
כל שכן דהויא ליה איבה כלאחר יד הוא דקאמינא:

בדבר המתקיים אבל בדבר שאינו מתקיים לא ואפילו בדבר המתקיים נשא

ונתן מותר תני רב זביד בדבי רבי אושעיא דבר שאין מתקיים מוכרין להם

אבל אין לוקחין מהם

להשאילן ולשאול מהן כו': בשלמא להשאילן דקא מרווח להו אבל

להלוותם וללוות מהן: בשלמא להלוותם משום דקא מרווח להו אלא
ללוות מהן אמאי אמר אביי גזרה ללוות מהן אטו להלוותם רבא אמר כולה
משום דאזיל ומודה הוא:

לשאול מהן מעוטי קא ממעט להו אמר אביי גזרה לשאול מהן אטו להשאילן

רבא אמר כולה משום דאזיל ומודה הוא:

לפורען ולפורע מהן כו': בשלמא לפורען משום דקא מרווח להו אלא

וצריכי דאי תנא לשאת ולתת עמהן משום דקא מרווח להו ואזיל ומודה
אבל לשאול מהן דמעוטי קא ממעט להו שפיר דמי

לפורע מהן מעוטי ממעט להו אמר אביי גזירה לפורע מהן אטו לפורען רבא

אמר כולה משום דאזיל ומודה הוא

ואי תנא לשאול מהן משום דחשיבא ליה מילתא ואזיל ומודה אבל ללוות מהן צערא בעלמא אית ליה אמר טוב לא הדרי זוזי	ואי תנא ללוות מהן משום דקאמר בעל כרחיה מיפרענא והשתא מיהא אזיל ומודה אבל ליפרע מהן דתו לא הדרי זוזי אימא צערא אית ליה ולא אזיל ומודה צריכא
רבי יהודה אומר נפרעין מהן כו': ולית ליה לרבי יהודה אף על פי שמיצר עכשיו שמח הוא לאחר זמן	והתניא רבי יהודה אומר אשה לא תסוד במועד מפני שניווול הוא לה ומודה ר' יהודה בסיד שיכולה לקפלו במועד שטופלתו במועד אע"פ שמצירה עכשיו שמחה היא לאחר זמן
אר"נ בר יצחק הנח להלכות מועד דכולהו מיצר עכשיו שמחה לאחר זמן רבינא אמר עובד כוכבים לענין פרעון לעולם מיצר	מתניתין דלא כר' יהושע בן קרחה דתניא ריב"ק אומר מלוה בשטר אין נפרעין מהן מלוה על פה נפרעין מהן מפני שהוא כמציל מידם
יטיב רב יוסף אחוריה דר' אבא ויטיב רבי אבא קמיה דרב הונא ויטיב וקאמר הלכתא כרבי יהושע בן קרחה והלכתא כר' יהודה	הלכתא כרבי יהושע הא דאמרן כר' יהודה דתניא הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום

דף ז

ר"מ אומר נותן לו דמי צמרו רבי יהודה אומר אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח	אהדרינהו רב יוסף לאפיה בשלמא הלכה כרבי יהושע בן קרחה איצטריך ס"ד אמינא יחיד ורבים הלכה כרבים קא משמע לן הלכה כיחיד
אלא הלכה כרבי יהודה למה לי פשיטא דמחלוקת ואחר כך סתם הלכתא כסתם	מחלוקת בבבא קמא וסתם בבבא מציעא דתנן כל המשנה ידו על התחתונה וכל החזור בו ידו על התחתונה
ורב הונא משום דאין סדר למשנה דאיכא למימר סתם תנא ברישא ואחר כך מחלוקת אי הכי כל מחלוקת ואחר כך סתם לימא אין סדר למשנה	ורב הונא כי לא אמרינן אין סדר בחדא מסכת' בתרי מסכתי אמרינן ורב יוסף כולה נזיקין חדא מסכת' היא
ואי בעית אימא משום דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא כל המשנה ידו על התחתונה וכל החזור בו ידו על התחתונה	ת"ר לא יאמר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב רבי יהושע בן קרחה אומר אומר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכתא כרבי יהושע בן קרחה
ת"ר הנשאל לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר לחכם ואסר לא ישאל לחכם ויתיר	מהם גדול מחבירו בחכמה ובמנין הלך אחריו ואם לאו הלך אחר המחמיר ר' יהושע בן קרחה אומר בשל תורה הלך אחר המחמיר בשל סופרים הלך אחר המיקל א"ר יוסף הלכתא כרבי יהושע בן קרחה
היו שנים אחד מטמא ואחד מטהר אחד אוסר ואחד מתיר אם היה אחד	בפרהסיא אין מקבלין אותן ר"ש ור' יהושע בן קרחה אומרים בין כך ובין כך מקבלין שנאמר (ירמיהו ג, יד) שובו בנים שובבים א"ר יצחק איש כפר עכו א"ר יוחנן הלכתא כאותו הזוג:
ת"ר וכולן שחזרו בהן אין מקבלין אותן עולמית דברי ר"מ ר"י אומר חזרו בהן במטמוניות אין מקבלין אותן בפרהסיא מקבלין אותן א"ד עשו דבריהם במטמוניות מקבלין אותן	

מתני' רבי ישמעאל אומר שלשה לפנייהם ושלשה לאחריהם אסור וחכ"א לפני אידיהן אסור לאחר אידיהן מותר ישמעאל לעולם אסור:	
ויבעית אימא דשמואל איכא בינייהו דאמר שמואל בגולה אין אסור אלא יום אידם תנא קמא אית ליה דשמואל רבנן בתראי לית להו דשמואל בתראי אית להו דנחום המדי:	וחכ"א לפני אידיהן אסור לאחר אידיהן מותר כו': חכמים היינו ת"ק הן בלא אידיהן איכא בינייהו תנא קמא סבר הן בלא אידיהן ורבנן בתראי סברי הן ואידיהן
ויבעית אימא דנחום המדי איכא בינייהו דתניא נחום המדי אומר אינו אסור אלא יום אחד לפני אידיהן תנא קמא לית ליה דנחום המדי ורבנן בתראי אית להו דנחום המדי:	גופא נחום המדי אומר אינו אסור אלא יום אחד לפני אידיהן אמרו לו נשתקע הדבר ולא נאמר והאיכא רבנן בתראי דקיימי כוותיה מאן חכמים נחום המדי הוא
תניא נחום המדי אומר השבת מתעשר זרע וירק וזירין אמרו לו נשתקע הדבר ולא נאמר והאיכא ר"א דקאי כוותיה דתנן ר' אליעזר אומר השבת מתעשרת זרע וירק וזירין התם בדגנוניתא	והאיכא בן בתירא דקאי כוותיה דתנן בן בתירא מתיר בסוס בן בתירא לא מפליג בין זכרים לנקבות איהו מדקא מפליג בין זכרים לנקבות כרבנן סבירא ליה ולרבנן נשתקע הדבר ולא נאמר
תניא נחום המדי אומר שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אמר בר מינה דההיא דתליא באשלי רברבי	אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי גברא רבה אתא מאתריין כל מילתא דאמר אמרי ליה נשתקע הדבר ולא נאמר אמר איכא חדא דעבדינן כוותיה
ר' יהושע אומר יתפלל ואח"כ ישאל צרכיו שנאמר (תהלים קמב, ג) אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אגיד	דתניא ר' אליעזר אומר שואל אדם צרכיו ואחר כך יתפלל שנאמר (תהלים קב, א) תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו וגו' אין שיחה אלא תפלה שנאמר (בראשית כד, סג) ויצא יצחק לשוח בשדה
קאמר אימתי תפלה לעני בזמן שלפני ה' ישפוך שיחו מכדי קראי לא כמר דייקי ולא כמר דייקי במאי קמיפלגי	ור"א נמי הכתיב אשפוך לפניו שיחי הכי קאמר אשפוך לפניו שיחי בזמן שצרתי לפניו אגיד ור' יהושע נמי הכתיב תפלה לעני כי יעטוף הכי
החלות להראות את עבדך וגו' וכתיב בתריה אעברה נא ואראה את הארץ הטובה	כדדריש ר' שמלאי [דדריש ר' שמלאי] לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל מנלן ממשא רבינו דכתיב (דברים ג, כד) ה' אלהים אתה

דף ח

אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אבל אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה אומר	רבי יהושע סבר ילפינן ממשא ור"א סבר לא ילפינן ממשא שאני משה דרב גובריה וחכ"א לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא שואל אדם צרכיו בשומע תפלה
---	--

א"ר חייא בר אשי אמר רב אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אם יש לו חולה בתוך ביתו אומר בברכת חולים ואם צריך לפרנסה אומר בברכת השנים

אמר ר' יהושע בן לוי אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אבל אם בא לומר אחר תפלתו אפילו כסדר יוה"כ אומר:

מתני' ואלו אידיהן של עובדי כוכבים קלנדא וסטרנורא וקרטיסים ויום גנוסיא של מלכיהם ויום הלידה ויום המיתה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כל מיתה שיש בה שריפה יש בה עבודת כוכבים ושאין בה שריפה אין בה עבודת כוכבים אבל יום תגלחת זקנו ובלוריתו ויום שעלה בו מן ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחוזר לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה]

הים ויום שיצא מבית האסורין ועובד כוכבים שעשה משתה לבנו אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש בלבד:

גמ' אמר רב חנן בר רבא קלנדא ח' ימים אחר תקופה סטרנורא ח' ימים לפני תקופה וסימנך (תהלים קלט, ה) אחר וקדם צרתני וגו'

כיון שראה תקופת טבת וראה יום שמאריך והולך אמר מנהגו של עולם הוא הלך ועשה שמונה ימים טובים לשנה האחרת עשאן לאלו ולאלו ימים טובים הוא קבעם לשם שמים והם קבעום לשם עבודת כוכבים

לי שבשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי ויחזור עולם לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים היה יושב בתענית ובוכה כל הלילה וחוה בוכה כנגדו כיון שעלה עמוד השחר אמר מנהגו של עולם הוא עמד והקריב שור שקרניו קודמין לפרסותיו שנאמר (תהלים סט, לב) ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס

בשלמא למ"ד בתשרי נברא העולם יומי זוטי חזא יומי אריכי אכתי לא חזא אלא למ"ד בניסן נברא העולם הא חזא ליה יומי זוטי יומי אריכי דהוי זוטי כולי האי לא חזא

ת"ר יום שנברא בו אדם הראשון כיון ששקעה עליו חמה אמר אוי

ואמר רב יהודה אמר שמואל שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה [לו] במצחו שנאמר ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס מקרין תרתי משמע אמר רב נחמן בר יצחק מקרן כתיב

אמר רב מתנה רומי שעשתה קלנדא וכל העיירות הסמוכות לה משתעבדות לה אותן עיירות אסורות או מותרות רבי יהושע בן לוי אמר קלנדא אסורה לכל היא רבי יוחנן אמר אין אסורה אלא לעובדיה בלבד

תנא כוותיה דר' יוחנן אע"פ שאמרו רומי עשתה קלנדא וכל עיירות הסמוכות לה משתעבדות לה היא עצמה אינה אסורה אלא לעובדיה בלבד

סטרנליא וקרטיסים ויום גנוסיא של מלכיהם ויום שהומלך בו מלך לפניו אסור אחריו מותר ועובד כוכבים שעשה (בו) משתה לבנו אין אסור אלא אותו היום ואותו האיש

אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא דקתני יום תגלחת זקנו ובלוריתו ויום שעלה בו מן הים ויום שיצא בו מבית האסורין אין אסור אלא אותו היום בלבד ואותו האיש

בשלמא אותו היום לאפוקי לפניו ולאחריו אלא אותו האיש לאפוקי מאי לאו לאפוקי משעבדיו ש"מ

תניא רבי ישמעאל אומר ישראל שבחוצה לארץ עובדי עבודת כוכבים בטהרה הן כיצד עובד כוכבים שעשה משתה לבנו וזימן כל היהודים שבעירו אע"פ שאוכלין משלהן ושותין משלהן ושמש שלהן עומד לפנייהם מעלה עליהם הכתוב כאילו אכלו מזבחי מתים שנאמר (שמות לד, טו) וקרא לך

ואכלת מזבחו ואימא עד דאכיל אמר רבא אם כן נימא קרא ואכלת מזבחו מאי וקרא לך משעת קריאה הלכך

כל תלתין יומין בין א"ל מחמת הלולא ובין לא א"ל מחמת הלולא

אסור מכאן ואילך אי א"ל מחמת הלולא אסור ואי לא אמר ליה מחמת

הלולא שרי	וכי א"ל מחמת הלולא עד אימת אמר רב פפא עד תריסר ירחי שתא ומעיקרא מאימת אסור אמר רב פפא משמיה דרבא מכי רמו שערי באסינתי
ולבתר תריסר ירחי שתא שרי והא רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי ההוא עובד כוכבים לבתר תריסר ירחי שתא ושמעיה דאודי ופירש ולא אכל שאני רב יצחק בריה דרב משרשיא דאדם חשוב הוא:	וקרטסים וכו': מאי קרטסים אמר רב יהודה אמר שמואל יום שתפסה בו רומי מלכות והתניא קרטסים ויום שתפסה בו רומי מלכות אמר רב יוסף שתי תפיסות תפסה רומי אחת בימי קלפטרא מלכתא ואחת שתפסה בימי יונים
דכי אתא רב דימי אמר תלתין ותריין קרבי עבדו רומאי בהדי יונאי ולא יכלו להו עד דשתפינהו לישראל בהדייהו והכי אתנו בהדייהו אי מינן מלכי מנייכו הפרכי אי מנייכו מלכי מינן הפרכי	ושלחו להו רומאי ליונאי עד האידנא עבידנא בקרבא השתא נעביד בדינא מרגלית ואבן טובה איזו מהן יעשה בסיס לחבירו שלחו להו מרגלית לאבן טובה
אבן טובה (ואינך) איזו מהן יעשה בסיס לחבירו אבן טובה לאינך אינך וספר תורה איזו מהן יעשה בסיס לחבירו אינך לספר תורה	שלחו להו [א"כ] אנן ספר תורה גבן וישראל בהדן כפו להו עשרין ושית שנין קמו להו בהימנותיהו בהדי ישראל מכאן ואילך אישתעבדו בהו
מעיקרא מאי דרוש ולבסוף מאי דרוש מעיקרא דרוש (בראשית לג, יב) נסעה ונלכה ואלכה לנגדך ולבסוף דרוש (בראשית לג, יד) יעבר נא אדני לפני עבדו	עשרין ושית שנין דקמו בהימנותיהו בהדי ישראל מנא לן דאמר רב כהנא כשחלה רבי ישמעאל בר יוסי שלחו ליה רבי אמור לנו שנים וג' דברים שאמרת לנו משום אביך
אמר להו מאה ושמונים שנה קודם שנחרב הבית פשטה מלכות הרשעה על ישראל פ' שנה עד לא חרב הבית גזרו טומאה על ארץ העמים ועל כלי זכוכית מ' שנה עד לא חרב הבית גלתה סנהדרין וישבה לה בחנות	למאי הלכתא א"ר יצחק בר אבדימי לומר שלא דנו דיני קנסות דיני קנסות סלקא דעתך והאמר רב יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ורבי יהודה בן בבא שמו שאלמלא הוא נשתכחו דיני קנסות מישראל נשתכחו לגרסינהו
אלא בטלו דיני קנסות מישראל שגזרה מלכות הרשעה גזרה כל הסומך יהרג וכל הנסמך יהרג ועיר שסומכין בה תחרב ותחום שסומכין בו יעקר מה עשה רבי יהודה בן בבא הלך וישב בין שני הרים גדולים ובין שתי כיון שהכירו בהם אויבים אמר להם בני רוצו אמרו לו רבי ואתה מה תהא עליך אמר להם הריני מוטל לפניהם כאבן שאין לה הופכין אמרו לא זוו מ"ט כיון דחזו דנפיש להו רוצחין ולא יכלי למידן אמרו מוטב נגלי ממוקם למקום כי היכי דלא ליחייבו	עירות גדולות בין ב' תחומי שבת בין אושא לשפרעם וסמך שם חמשה זקנים ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ור"ש ורבי אלעזר בן שמוע ורב אויא מוסיף אף רבי נחמיה
ממקום למקום כי היכי דלא ליחייבו	משם עד שנעצו לגופו ג' מאות לולניאות של ברזל ועשאוהו לגופו ככברה אמר רב נחמן בר יצחק לא תימא דיני קנסות אלא שלא דנו דיני נפשות
ממקום למקום כי היכי דלא ליחייבו	דכתיב (דברים יז, י) ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא מלמד שהמקום גורם:

מאה ושמונים ותו לא והתני רבי יוסי ברבי

מלכות פרס בפני הבית שלשים וארבע שנה מלכות יון בפני הבית מאה ושמונים שנה מלכות חשמונאי בפני הבית מאה ושלש מלכות בית הורדוס מאה ושלש מכאן ואילך צא וחשוב כמה שנים אחר חורבן הבית	אלמא מאתן ושית הוו ואת אמרת מאה ושמונים הוו אלא עשרין ושית שנין קמו בהימנותיהו בהדי ישראל ולא אישתעבדו בהו ואמטו להכי לא קא חשיב להו כשפשטה מלכות הרשעה על ישראל
אמר רב פפא אי טעי האי תנא ולא ידע פרטי כמה הוה לישיליה לספרא כמה כתיב וניטפי עלייהו עשרין שנין ומשכח ליה לחומריה וסימניך (בראשית לא, מא) זה לי עשרים שנה אנכי בביתך	אי טעי ספרא נשייליה לתנא כמה חשיב ונבצר מינייהו עשרין שנין ומשכח ליה לחומריה וסימניך ספרא בצירא תנא תוספאה
תנא דבי אליהו ששת אלפים שנה הוי העולם שני אלפים תוהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח בעונותינו שרבו יצאו מהן מה שיצאו מהן	שני אלפים תורה מאימת אי נימא ממתן תורה עד השתא ליכא כולי האי דכי מעיינת בהו תרי אלפי פרטי דהאי אלפא הוא דהואי
אלא (בראשית יב, ה) מואת הנפש אשר עשו בחרן וגמירי דאברהם בההיא שעתא בר חמשין ותרתי הוה	כמה בצרן מדתני תנא ארבע מאה וארבעים ותמניא שנין הויין כי מעיינת ביה מהנפש אשר עשו בחרן עד מתן תורה ארבע מאה וארבעים ותמניא שנין הויין
אמר רב פפא אי טעי תנא ולא ידע פרטיה כמה הוי לישיליה לספרא כמה כתיב וניטפי עלייהו ארבעין ותמני ותמניא שנין ומשכח ליה לחומריה וסימניך	(במדבר לה, ז) ארבעים ושמונה עיר ואי טעי ספרא נשייליה לתנא כמה קתני וניבצר מינייהו ארבעים ושמונה ומשכח ליה לחומריה וסימניך ספרא בצירא תנא תוספאה
אמר רב הונא בריה דרב יהושע האי מאן דלא ידע כמה שני בשבוע הוא עומד ניטפי חד שתא ונחשוב כללי ביובלי ופרטי בשבועי	ונשקל ממאה תרי ונשדי אפרטי ונחשבינהו לפרטי בשבועי וידע כמה שני בשבוע וסימניך (בראשית מה, ו) כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ
אמר רבי חנינא אחר ארבע מאות לחורבן הבית אם יאמר לך אדם קח שדה שוה אלף דינרים בדינר אחד לא תקח במתניתא תנא אחר ארבעת אלפים ומאתים ושלשים ואחת שנה לבריאת עולם אם יאמר לך אדם קח	לך שדה שוה אלף דינרים בדינר אחד אל תקח מאי בינייהו איכא בינייהו תלת שנין דמתניתא טפא תלת שני ההוא שטרא דהוה כתיב ביה

דף י

שית שנין יתירתא סבור רבנן קמיה דרב' למימר האי שטר מאוחר הוא	כתביה
ניעכביה עד דמטיא זמניה ולא טריף אמר רב נחמן האי ספרא דוקנא כתביה והנך שית שנין דמלכו בעילם דאנן לא חשבינן להו הוא קחשיב ליה ובזמניה	דתניא ר' יוסי אומר שש שנים מלכו בעילם ואח"כ פשטה מלכותן בכל העולם כולו:
מתקיף לה רב אחא בר יעקב ממאי דלמלכות יונים מנינן דלמא ליציאת מצרים מנינן ושבקייה לאלפא קמא ונקטיה אלפא בתרא והאי מאוחר הוא	הוא סבר דחויי קא מדחי ליה נפק דק ואשכח דתניא בגולה אין מונין אלא למלכי יונים בלבד
אמר רב נחמן בגולה אין מונין אלא למלכי יונים בלבד	

אמר רבינא מתניתין נמי דיקא דתנן באחד בניסן ר"ה למלכים ולרגלים	ותנן באחד בתשרי ר"ה לשנים ולשמיטין ואמרין לשנים למאי הלכתא
ואמרין למלכים למאי הלכתא אמר רב חסדא לשטרו	ואמר רב חסדא לשטרו קשיא שטרו אהדדי
ומשנינן כאן למלכי ישראל כאן למלכי עובדי כוכבים למלכי עובדי	ואנן השתא מתשרי מנינן ואי ס"ד ליציאת מצרים מנינן מניסן בעינן
כוכבים מתשרי מנינן למלכי ישראל מניסן מנינן	למימני אלא לאו ש"מ למלכי יונים מנינן ש"מ:
ויום גינוסא של מלכיהם וכו': מאי ויום גינוסא של מלכיהם אמר רב	ומי מוקמי מלכא בר מלכא והתני רב יוסף (עובדיה א, ב) הנה קטן
יהודה יום שמעמדין בו עובדי כוכבים את מלכם והתניא יום גינוסא ויום	נתתיך בגוים שאין מושיבין מלך בן מלך (עובדיה א, ב) בזוי אתה מאד שאין
שמעמדין בו את מלכם לא קשיא הא ידידיה הא דבריה	להן לא כתב ולא לשון אלא מאי יום גינוסא יום הלידה
והתניא יום גינוסא ויום הלידה לא קשיא הא ידידיה הא דבריה	הלידה של בנו אלא מאי יום גינוסא יום שמעמדין בו מלכם ולא קשיא
והתניא יום גינוסא שלו יום גינוסא של בנו ויום הלידה שלו ויום	הא ידידיה הא דבריה
ואי קשיא לך דלא מוקמי מלכא בר מלכא ע"י שאלה מוקמי כגון	טבריא קלניא ואי אימא להו חדא עבדי תרי לא עבדי אייתי גברא ארכביה
אסורוס בר אנטונינוס דמלך	אחבריה ויהב ליה יונה לעילאי בדיה וא"ל לתתאה אימר לעילא דלמפרח
א"ל אנטונינוס לרבי בעינא דימלוך אסורוס ברי תחותי ותתעביד	מן ידיה יונה אמר שמע מינה הכי קאמר לי את בעי מינייהו דאסורוס ברי
	ימלוך תחותי ואימא ליה לאסורוס דתעביד טבריא קלניא
א"ל מצערין לי חשובי [רומאי] מעייל ליה לגינא כל יומא עקר ליה	ולימא ליה מימר [בהדיא] אמר שמעי (בי) חשובי רומי ומצערין ליה
פוגלא ממשרא קמיה אמר ש"מ הכי קאמר לי את קטול חד חד מינייהו ולא	ולימא ליה בלחש משום דכתיב (קהלת י, כ) כי עוף השמים יוליך את הקול
תתגרה בהו בכולהו	
הוה ליה ההוא ברטא דשמה גירא קעבדה איסורא שדר ליה גרגירא	כל יומא הוה שדר ליה דהבא פריכא במטראתא וחיטי אפומייהו אמר
שדר ליה כוסברתא שדר ליה כרתי שלח ליה חסא	להו אמטיו חיטי לרבי אמר [ליה רבי] לא צריכנא אית לי טובא אמר ליהו
	למאן דבתוך דיהבי לבתראי דאתו בתוך ודאתי מינייהו ניפוק עלייהו
ה"ל ההיא נקרתא דהוה עיילא מביתיה לבית רבי כל יומא הוה מייתי	יומא חד אשכחיה לר' חנינא בר חמא דהוה יתיב אמר לא אמינא לך
תרי עבדי חד קטליה אבבא דבי רבי וחד קטליה אבבא דביתיה א"ל בעידנא	בעידנא דאתינא לא נשכח גבר קמך א"ל לית דין בר איניש א"ל אימא ליה
דאתינא לא נשכח גבר קמך	לההוא עבדא דגני אבבא דקאים וליתי
אזל ר' חנינא בר חמא אשכחיה דהוה קטיל אמר הכי אעביד אי איזיל	כל יומא הוה משמש לרבי מאכיל ליה משקי ליה כי הוה בעי רבי למיסק
ואימא ליה דקטיל אין משיבין על הקלקלה אשכחיה ואיזיל קא מזלזלינן	לפוריא הוה גחין קמי פוריא א"ל סק עילואי לפוריין אמר לאו אורח ארעא
במלכותא בעא רחמי עליה ואחייה ושדריה אמר ידענא זוטי דאית בכו מחיה	לזלזולי במלכותא כולי האי אמר מי ישימי מצע תחתך לעולם הבא
מתים מיהו בעידנא דאתינא לא נשכח איניש קמך	
א"ל אתינא לעלמא דאתי א"ל אין א"ל והכתיב (עובדיה א, יח) לא	תניא נמי הכי לא יהיה שריד לבית עשו יכול לכל ת"ל לבית עשו
יהיה שריד לבית עשו בעושה מעשה עשו	בעושה מעשה עשו

א"ל והכתיב (יחזקאל לב, כט) שמה אדם מלכיה וכל נשיאיה א"ל
תניא נמי הכי מלכיה ולא כל מלכיה כל נשיאיה ולא כל שריה מלכיה
מלכיה ולא כל מלכיה כל נשיאיה ולא כל שריה
ולא כל מלכיה פרט לאנטונינוס בן אסורוס כל נשיאיה ולא כל שריה פרט
לקטיעה בר שלום

קטיעה בר שלום מאי הוי דהוא קיסרא דהוה סני ליהודאי אמר להו
לחשיבי דמלכותא מי שעלה לו נימא ברגלו יקטענה ויחיה או יניחנה ויצטער
אמרו לו יקטענה ויחיה
אמר להו קטיעה בר שלום חדא דלא יכלת להו לכולהו דכתיב (זכריה
ב, י) כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם מאי קאמר אלימא דבדרתהון
בד' רוחות האי כארבע רוחות לארבע רוחות מבעי ליה אלא כשם שא"א
לעולם בלא רוחות כך א"א לעולם בלא ישראל ועוד קרו לך מלכותא קטיעה

א"ל מימר שפיר קאמרת מיהו כל דוכי (מלכא) שדו ליה לקמוניא
חלילא כד הוה נקטין ליה ואולין אמרה ליה ההיא מטרוניתא ווי ליה לאילפא
דאזלא בלא מכסא נפל על רישא דעורלתיה קטעה אמר יהבית מכסי חלפית
ועברית כי קא שדו ליה אמר כל נכסאי לר"ע וחביריו יצא ר"ע ודרש (שמות
אנטונינוס שמשיה לרבי אדרכן שמשיה לרב כי שכיב אנטונינוס א"ר
כח) והיה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו
יצתה בת קול ואמרה קטיעה בר שלום מזומן לחיי העוה"ב בכה רבי
ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים
נתפרדה חבילה כי שכיב אדרכן אמר רב

דף יא

נתפרדה חבילה
משכינהו בקראי איגור הדר שדר גונדא דרומאי [אחרינא] אבתריה אמר
להו לא תימרו ליה ולא מידי
אונקלוס בר קלונימוס איגייר שדר קיסר גונדא דרומאי אבתריה
הדר שדר גונדא אחרינא אבתריה אמר להו לא תשתעו מידי בהדיה כי
נקטי ליה ואולי חזא מזוזתא [דמנחא אפתחא] אותיב ידיה עלה ואמר להו
מאי האי אמרו ליה אימא לן את
אמר להו מנהגו של עולם מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים
אותו מבחוץ ואילו הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר
(תהלים קכא, ח) ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם איגייר תו לא
שדר בתריה
אמר להו מנהגו של עולם מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים
אותו מבחוץ ואילו הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר
(תהלים קכא, ח) ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם איגייר תו לא
שדר בתריה
אמר להו מנהגו של עולם מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים
אותו מבחוץ ואילו הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר
(תהלים קכא, ח) ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם איגייר תו לא
שדר בתריה

והא תנא דבי רבי ישמעאל למה נקרא שמן קישואין מפני שקשין לגופו
של אדם כחברות לא קשיא הא ברברבי הא בזוטרי:
יום הלידה ויום המיתה: מכלל דר"מ סבר לא שנא מיתה שיש בה
שריפה ולא שנא מיתה שאין בה שריפה פלחי בה לעבודת כוכבים אלמא
שריפה לאו חוקה היא מכלל דרבנן סברי שריפה חוקה היא

והא תניא שורפין על המלכים ולא מדרכי האמורי ואי חוקה היא אנן
היכי שרפינן והכתיב (ויקרא יח, ג) ובחוקותיהם לא תלכו
אלא דכ"ע שריפה לאו חוקה היא אלא חשיבותא היא והכא בהא
קמיפלגי ר"מ סבר לא שנא מיתה שיש בה שריפה ולא שנא מיתה שאין בה
שריפה פלחי בה לעבודת כוכבים ורבנן סברי מיתה שיש בה שריפה חשיבא
להו ופלחי בה ושאין בה שריפה לא חשיבא ולא פלחי בה

גופא שורפין על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי שנאמר (ירמיהו
לד, ה) בשלום תמות ובמשרפות אבותיך המלכים וגו' וכשם ששורפין על
המלכים כך שורפין על הנשיאים

ומידי אחרינא לא והתניא עוקרין על המלכים ואין בו משום דרכי
האמורי אמר רב פפא סוס שרכב עליו

המנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה תרגמא רב פפא בעגלה המושכת
בקרון:

יום תגלחת זקנו: איבעיא להו היכי קתני יום תגלחת זקנו והנחת

בלוריתו או דלמא יום תגלחת זקנו והעברת בלוריתו ת"ש דתני' תרוייהו
יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו יום תגלחת זקנו והעברת בלוריתו

אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש [להם] ברומי אחת לשבעים
שנה מביאין אדם שלם ומרכיבין אותו על אדם חגור ומלבישין אותו בגדי
אדם הראשון ומניחין לו בראשו קרקפלו של רבי ישמעאל

אמר רב אשי הכשילן פיהם לרשעים אי אמרו זייפנא אחוה דמרנא
כדקאמרי השתא דאמרי דמרנא זייפנא מרנא גופיה זייפנא הוא

הני דרומאי ודפרסאי מאי מוטרדי וטוריסקי מוהרנקי ומוהרין הני
דפרסאי ודרומאי דבבלאי מאי מוהרנקי ואקניתי' בחנוני ועשר באדר

אמר רב חנן בר רב חסדא אמר רב ואמרי לה א"ר חנן בר רבא אמר רב
א"ל רב חנן בר רב חסדא לרב חסדא מאי קבועין הן א"ל הכי אמר

אבוה דאימך קבועין הן לעולם תדירא כולה שתא פלחי להו

מתני' עיר שיש בה עבודת כוכבים חוצה לה מותר היה חוצה לה
עבודת כוכבים תוכה לה מותר מהו לילך לשם בזמן שהדרך מיוחדת לאותו
מקום אסור ואם היה יכול להלך בה למקום אחר מותר:

דף יב

ששפתו שתי קדירות על גבי כירה אחת ולא חשו להם חכמים מאי לא
חשו להם חכמים

אמר אביי משום בשר נבילה לא אמרינן דלמא מהדר אפיה ישראל

לאחוריה ושדי עובד כוכבים נבילה בקדירה דכוותה ה"נ לא חשו להם

חכמים משום דמי עבודת כוכבים

רבה אמר מאי לא חשו להם חכמים משום בישולי עובדי כוכבים

דכוותה ה"נ לא חשו להם חכמים משום יום אידם

רבה בר עולא אמר לא חשו להם חכמים משום צינורא

דכוותה ה"נ לא חשו להם חכמים משום לפני אידיהן:

מהו לילך לשם וכו': ת"ר עיר שיש בה עבודת כוכבים אסור ליכנס לתוכה ולא מתוכה לעיר אחרת דברי רבי מאיר וחכ"א כל זמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור אין הדרך מיוחדת לאותו מקום מותר

ישב לו קוץ בפני עבודת כוכבים לא ישחה ויטלנה מפני שנראה כמשתחוה לעבודת כוכבים ואם אינו נראה מותר נתפזרו לו מעותיו בפני עבודת כוכבים לא ישחה ויטלם מפני שנראה כמשתחוה לעבודת כוכבים ואם אינו נראה מותר

מעיין המושך לפני עבודת כוכבים לא ישחה וישתה מפני שנראה כמשתחוה לעבודת כוכבים ואם אינו נראה מותר פרצופות המקלחין מים לכרכין לא יניח פיו על פיהם וישתה מפני שנראה כמנשק לעבודת כוכבים כיוצא בו לא יניח פיו על סילון וישתה מפני הסכנה

מאי אינו נראה אילימא דלא מתחזי והאמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור אלא אימא אם אינו נראה כמשתחוה לעבודת כוכבים מותר

וצריכא דאי תנא קוץ משום דאפשר למיזל קמיה ומשקליה אבל מעות דלא אפשר אימא לא

ואי תנא מעות דממונא אבל קוץ דצער אלא לא ואי תנא הני תרתי משום דליכא סכנה אבל מעיין דאיכא סכנה דאי לא שתי מיית אימא לא צריכא

פרצופות ל"ל משום דקבעי למיתני כיוצא בו לא יניח פיו על גבי הסילון וישתה מפני הסכנה

מאי סכנה עלוקה ת"ר לא ישתה אדם מים לא מן הנהרות ולא מן האגמים לא בפיו ולא בידו אחת ואם שתה דמו בראשו מפני הסכנה מאי סכנה סכנת עלוקה

מסייע ליה לרבי חנינא דאמר רבי חנינא הבולע נימא של מים מותר להחם לו חמין בשבת ומעשה באחד שבלע נימא של מים והתיר רבי נחמיה להחם לו חמין בשבת אדהכי והכי אמר רב הונא בריה דרב יהושע ליגמע

חלא אמר רב אידי בר אבין האי מאן דבלע זיבורא מחייה לא חיי מיהו לשקיה רביעתא דחלא שמגו אפשר דחיי פורתא עד דמפקיד אביתיה

ת"ר לא ישתה אדם מים בלילה ואם שתה דמו בראשו מפני הסכנה מאי סכנה סכנת שברירי ואם צחי מאי תקנתיה אי איכא אחרינא בהדיה ליתרייה ולימא ליה צחינא מיא ואי לא נקרש בנכתמא אחצבא ונימא איהו לנפשיה פלניא בר פלגיתא אמרה לך אימך אודהר משברירי בריירי ירי רי בכסי

חירי: מתני' עיר שיש בה עבודת כוכבים והיו בה חנויות מעוטרת ושאינן מעוטרת זה היה מעשה בבית שאן ואמרו חכמים המעוטרת אסורה ושאינן מעוטרת מותרות:

גמ' אמר רשב"ל לא שנו אלא מעוטרת בוורד והדס דקא מתהני מריחא אבל מעוטרת בפירות מותרות מאי טעמא דאמר קרא (דברים יג,

יח) לא ידבק בידך מאומה מן החרם נהנה הוא דאסור

דף יג

אבל מהנה שרי ורבי יוחנן אמר אפילו מעוטרת בפירות נמי אסור ק"ו נהנה אסור מהנה לא כ"ש

מיתיבי רבי נתן אומר יום שעבודת כוכבים מנחת בו את המכס מכריזין ואומרים כל מי שנוטל עטרה ויניח בראשו ובראש חמורו לכבוד עבודת כוכבים יניח לו את המכס ואם לאו אל יניח לו את המכס

יהודי שנמצא שם מה יעשה יניח נמצא נהנה לא יניח נמצא מהנה	כסות וכלים ירקבו מעות וכלי מתכות יוליכם לים המלח ואיזהו עיקור המנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה
מכאן אמרו הנושא ונותן בשוק של עבודת כוכבים בהמה תיעקר פירות	
קתני מיהת יניח נמצא נהנה לא יניח נמצא מהנה	אמר רב משרשיא בריה דרב אידי קסבר רשב"ל פליגי רבנן עליה דרבי נתן ואנא דאמרי כרבנן דפליגי עליה ור' יוחנן סבר לא פליגי
ולא פליגי והא תניא הולכין ליריד של עובדי כוכבים ולוקחין מהם בהמה עבדים ושפחות בתים ושדות וכרמים וכותב ומעלה בערכאות שלהן מפני שהוא כמציל מידם	ואם היה כהן מטמא בחוצה לארץ לדון ולערער עמהם וכשם שמטמא בחוצה לארץ כך מטמא בבית הקברות
בבית הקברות סלקא דעתך טומאה דאורייתא היא אלא בית הפרס דרבנן	ומטמא ללמוד תורה ולישא אשה א"ר יהודה אימתי בזמן שאין מוצא ללמוד אבל בזמן שמוצא ללמוד אינו מטמא
רבי יוסי אומר אפילו בזמן שמוצא ללמוד יטמא לפי שאין אדם זוכה ללמוד מכל	א"ר יוסי מעשה ביוסף הכהן שהלך אחר רבו לצידן ללמוד תורה ואמר רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי
אלמא פליגי אמר לך רבי יוחנן לעולם לא פליגי	ולא קשיא כאן בלוקח מן התגר דשקלי מיכסא מיניה כאן בלוקח מבעל הבית דלא שקלי מיכסא מיניה
אמר מר בהמה תיעקר והא איכא צער בעלי חיים אמר אביי אמר רחמנא (יהושע יא, ו) את סוסייהם תעקר	אמר מר ואיזוהי עיקור מנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה ורמינהי אין מקדישין ואין מחרימין ואין מעריכין בזה"ז ואם הקדיש והחרים והעריך בהמה תיעקר פירות כסות וכלים
ירקבו מעות וכלי מתכות יוליכם לים המלח ואיזהו עיקור נועל דלת בפניה והיא מתה מאיליה	אמר אביי שאני התם משום בזיון קדשים ונשחטיה מישחט אתו בהו לידי תקלה
ולישויה גיסטרא אמר אביי אמר קרא (דברים יב, ג) ונתצתם את מזבחותם [וגו'] לא תעשון כן לה' אלהיכם	רבא אמר מפני שנראה כמטיל מום בקדשים נראה מום מעליא הוא ה"מ בזמן שבית המקדש קיים דחזי להקרבה השתא דלא חזי להקרבה לית לן בה
וליהוי כמטיל מום בבעל מום דאע"ג דלא חזי להקרבה אסור בעל מום נהי דלא חזי לגופיה לדמי חזי לאפוקי הכא דלא לדמי חזי ולא לגופיה חזי	תיעקר עבד מאי עבד ישראל לא קא מיבעיא לי כי קא מיבעיא לי עבד עובד כוכבים מאי א"ל מאי קא מיבעיא לך תניא העובדי כוכבים והרועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורדין
אשכחיה רבי יונה לרבי עילאי דקאי אפיתחא דצור א"ל קתני בהמה	
א"ל ר' ירמיה לר' זירא קתני לוקחין מהן בהמה עבדים ושפחות עבד ישראל או דלמא אפי' עבד עובד כוכבים א"ל מסתברא עבד ישראל דאי עבד עובד כוכבים למאי מיבעי ליה כי אתא רבין אמר רבי שמעון בן לקיש	אפילו עבד עובד כוכבים מפני שמכניסו תחת כנפי השכינה
	אמר רב אשי אטו בהמה מאי מכניס תחת כנפי השכינה איכא אלא משום מעוטייהו וה"נ דממעטי שרי:

רבי יעקב זבן סנדלא ר' ירמיה זבן פיתא אמר ליה חד לחבריה יתמא
 עבד רבך הכי אמר ליה אידך יתמא עבד רבך הכי ותרוייהו מבעה"ב זבון
 וכל חד וחד סבר חבראי מתגר זבן דאמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא
 לא שנו אלא בלוקח מן התגר דשקלי מיכסא מיניה אבל בלוקח מבעה"ב
 דלא שקלי מיניה מיכסא מותר

מתני' אלו דברים אסורים למכור לעובד כוכבים אצטרוכלין ובנות
 שוח ופטטורות ולבונה ותרנגול הלבן רבי יהודה אומר מותר למכור לו
 תרנגול לבן בין התרנגולין ובזמן שהוא בפני עצמו קוטע את אצבעו ומכור
 לו לפי שאין מקריבים חסר לעבודת כוכבים
 ושאר כל הדברים סתמן מותר ופירושן אסור ר"מ אומר אף דקל טב
 וחצב (ונקלב) אסור למכור לעובדי כוכבים: **גמ'**

דף יד

מאי אצטרוכלין תורניתא ורמינהו הוסיפו עליהן אלכסין ואצטרוכלין
 מוכססין ובנות שוח ואי סלקא דעתך אצטרוכלין תורניתא תורניתא מי איתא
 בשביעית

בנות שוח: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן תאיני חיוראתא:
 ופטטורות: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן בפטטורתייהן שנו:
 לבונה: אמר רבי יצחק אמר ר"ש בן לקיש לבונה זכה תנא ומכולן
 מוכרין להן חבילה וכמה חבילה פירש ר' יהודה בן בתירא אין חבילה פחותה
 משלשה מנין

ולחוש דלמא אזיל ומזבין לאחרני ומקטרי אמר אביי אלפני מפקדינן
 אלפני דלפני לא מפקדינן:
 ותרנגול לבן: א"ר יונה א"ר זירא אמר רב זביד ואיכא דמתני אמר ר'
 יונה אמר ר' זירא תרנגול למי מותר למכור לו תרנגול לבן תרנגול לבן למי
 אסור למכור לו תרנגול לבן

תנן רבי יהודה אומר מוכר הוא לו תרנגול לבן בין התרנגולין היכי דמי
 אילימא דקאמר תרנגול לבן למי תרנגול לבן למי אפילו בין התרנגולין נמי
 לא

אמר רב נחמן בר יצחק הכא במאי עסקינן כגון דאמר זה וזה
 תניא נמי הכי אמר ר' יהודה אימתי בזמן שאמר תרנגול זה לבן אבל

והתניא עובד כוכבים שעשה משתה לבנו אינו אסור אלא אותו היום
 ואותו האיש בלבד אותו היום ואותו האיש מיהא אסור אמר רב יצחק בר
 רב משרשיא בטוויג

לא סתמן צריכא למימר דמזבנינן ולא פירושן צריכא למימר דלא
 מזבנינן אלא סתמן דקאמר חיטי פירושן דקאמר חוורתא
 מכלל דתרנגול אפי' סתמן נמי לא אמרי לעולם סתמן דקאמר חיטי
 חוורתא פירושן דקאמר לעבודת כוכבים

ופירושן אצטריכא ליה סד"א האי גברא לאו לעבודת כוכבים קא בעי
אלא מיבק הוא דאביק בעבודת כוכבים וסבר כי היכי דההוא גברא אביק
ביה כ"ע נמי אביקו אימא הכי כי היכי דליתבו לי קמ"ל
מערים

את"ל האי איערומי הוא דקא מערים תרנגול לבן למי תרנגול לבן למי
ויהבו ליה שחור ושקל ויהבו ליה אדום ושקל מהו למכור לו לבן מי אמרינן
כיון דיהבו שחור ושקל אדום ושקל לאו לעבודת כוכבים קא בעי או דלמא
ומאי קשיא דקתני ר"מ אומר אף דקל טב חצב ונקלס אסור למכור
לעובדי כוכבים דקל טב הוא דלא מזבנינן הא דקל ביש מזבנינן והתנן אין
מוכרין להם במחומר לקרקע א"ל מאי דקל טב פירות דקל טב וכן אמר רב
הונא פירות דקל טב

מתני' מקום שנהגו למכור בהמה דקה לעובדי כוכבים מוכרין מקום
שנהגו שלא למכור אין מוכרין ובכל מקום אין מוכרין להם בהמה גסה עגלים
וסייחים שלמין ושבורין ר' יהודה מתיר בשבורה וכן בתירא מתיר בסוס:

ורמינהי אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים מפני
שחשודין על הרביעה אמר רב מקום שהתירו למכור התירו לייחד מקום

דף טו

ור"א אומר אף במקום שאסרו לייחד מותר למכור מאי טעמא עובד
כוכבים חס על בהמתו שלא תעקר ואף רב הדר ביה דאמר רב תחליפא א"ר
שילא בר אבימי משמיה דרב עובד כוכבים חס על בהמתו שלא תעקר:

וניעביד כיון דזבנה קנייה גזירה משום שאלה ומשום שכירות
שאלה קנייה ואגרא קנייה
אלא אמר רמי בריה דר' ייבא גזירה משום נסיוני דזבנה דזבנה לה
ניהליה סמוך לשקיע' החמה דמעלי שבתא וא"ל תא נסייה ניהליה ושמעה
ליה לקליה ואזלא מחמתיה וניחא ליה דתזיל והוה ליה מחמר אחר בהמתו
בשבת והמחמר אחר בהמתו בשבת חייב חטאת

שאני עבודת כוכבים דחמירא דכתיב (דברים ז, כו) ולא תביא תועבה
אל ביתך
מתקיף לה רב יצחק ברי' דרב משרשיא ושכירות מי קניא והא תנן
ישראל ששכר פרה מכהן יאכילנה כרשיני תרומה וכהן ששכר פרה מישראל
אע"פ שמזונותיה עליו לא יאכילנה כרשיני תרומה

ואי ס"ד שכירות קניא אמאי לא יאכילנה פרה ידידה היא אלא ש"מ
שכירות לא קניא והשתא דאמרת שכירו' לא קניא גזירה משום שכירות

וגזירה משום שאלה וגזירה משום נסיוני	ידעה לקליה דאזלא מחמתיה ואי משום שאלה ושכירות כיון דלא ידידה
רב אדא שרא לזבונא חמרא אידא דספסירא אי משום נסיוני הא לא	היא לא מושיל ולא מוגר ועוד משום דלא ניגלי ביה מומא
רב הונא זבין ההיא פרה לעובד כוכבים אמר ליה רב חסדא מ"ט עבד	ומנא תימרא דאמרין כי האי גוונא דתנן בש"א לא ימכור אדם פרה
מר הכי אמר ליה אימור לשחיטה זבנה	החורשת בשביעית וב"ה מתירין מפני שיכול לשוחטה
אמר רבה מי דמי התם אין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית	א"ל אביי וכל היכא דאדם מצווה אסור והרי שדה דאדם מצווה על
הכא אדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת	שביתת שדהו בשביעית ותנן בש"א לא ימכור אדם שדה ניר בשביעית וב"ה
	מתירין מפני שיכול להובירה
מתקיף לה רב אשי וכל היכא דאין אדם מצווה שרי והרי כלים דאין	אלא אמר רב אשי כל היכא דאיכא דאיתלא תלינן ואע"ג דמצווה וכל
אדם מצווה על שביתת כלים בשביעית ותנן אלו הן כלים שאין אדם רשאי	היכא דליכא למיתלי לא תלינן אע"ג דאינו מצווה
למוכרן בשביעית המחרישה וכל כליה העול והמזרה והדקר	
רבה זבין ההוא חמרא לישראל החשיד למכור לעובד כוכבים א"ל אביי	איתיביה מקום שנהגו למכור בהמה דקה לכותים מוכרין שלא למכור
מ"ט עבד מר הכי א"ל אנא לישראל זבינא א"ל והא אזיל ומזבין ליה לעובד	אין מוכרין מ"ט אילימא משום דחשידי ארביעה ומי חשידי והתניא אין
כוכבים לעובד כוכבים קא מזבין לישראל לא קא מזבין	מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים זכרים אצל זכרים ונקבות
	אצל נקבות ואין צ"ל נקבות אצל זכרים וזכרים אצל נקבות
ואין מוסרין בהמה לרועה שלהן ואין מייחדין עמהם ואין מוסרין להם	ונקבות אצל נקבות
תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות אבל מעמידין בהמה בפונדקאות של	ומוסרין בהמה לרועה שלהן ומייחדין עמהם ומוסרין להם תינוק ללמדו
כותים זכרים אצל נקבות ונקבות אצל זכרים ואין צ"ל זכרים אצל זכרים	ספר וללמדו אומנות אלמא לא חשידי
ועוד תניא אין מוכרין להם לא זיין ולא כלי זיין ואין משחזין להן את	מ"ט אי נימא דחשידי אשפיכות דמים ומי חשידי האמרת ומייחדין
הזיין ואין מוכרין להן לא סדן ולא קולרין ולא כבלים ולא שלשלאות של	עמהן אלא משום דאתי לזבונה לעובד כוכבים
ברזל אחד עובד כוכבים ואחד כותי	
וכי תימא כותי לא עביד תשובה ישראל עביד תשובה והאמר רב נחמן	בחלא ולא אדרכיה
אמר רבה בר אבוא כדרך שאמרו אסור למכור לעובד כוכבים כך אסור למכור	א"ר דימי בר אבא כדרך שאסור למכור לעובד כוכבים אסור למכור
לישראל החשוד למכור לעובד כוכבים רהיט בתריה תלתא פרסי וא"ד פרסא	ללסטים ישראל ה"ד אי דחשיד דקטיל פשיטא היינו עובד כוכבים
ואי דלא קטיל אמאי לא לעולם דלא קטיל והב"ע במשמוטא דזימנין	תנו רבנן אין מוכרין להן תריסין וי"א מוכרין להן תריסין מ"ט אילימא
דעביד לאצולי נפשיה	משום דמגנו עלייהו אי הכי אפילו חיטי ושערי נמי לא אמר רב

דף טז

איש אומרים מוכרים להם תריסין דכי שלים זינייהו מערק ערקא אמר רב	איש אפשר ה"נ
נחמן אמר רבה בר אבוא הלכה כיש אומרים	איכא דאמרי תריסין היינו טעמא דלא דכי שלים זינייהו קטלי בגוייהו

אמר רב אדא בר אהבה אין מוכרין להן עששיות של ברזל מ"ט משום דחלשי מיניהו כלי זיין אי הכי אפילו מרי וחציני נמי אמר רב זביד בפרזלא הינדואה והאידנא דקא מזבנינן א"ר אשי לפרסאי דמגנו עילוון:	עגלים וסייחים: תניא רבי יהודה מתיר בשבורה מפני שאינה יכולה להתרפאות ולחיות אמרו לו והלא מרביעין עליה ויולדת וכיון דמרביעין עליה ויולדת אתו לשהויה אמר להן לכשתלד אלמא לא מקבלת זכר:
בן בתירא מתיר בסוס: תניא בן בתירא מתיר בסוס מפני שהוא עושה בו מלאכה שאין חייבין עליה חטאת ורבי אוסר מפני ב' דברים אחד משום תורת כלי זיין ואחד משום תורת בהמה גסה	בשלמא תורת כלי זיין איכא דקטיל בסחופיה אלא תורת בהמה גסה מאי היא אמר רבי יוחנן לכשיזקין מטחינו ברחיים בשבת א"ר יוחנן הלכה כבן בתירא
איבעיא להו שור של פטם מהו תיבעי לרבי יהודה תיבעי לרבנן	תיבעי לרבי יהודה עד כאן לא קא שרי רבי יהודה אלא בשבורה דלא אתי לכלל מלאכה אבל האי דכי משהי ליה אתי לכלל מלאכה אסור
או דלמא אפילו לרבנן לא קא אסרי התם אלא דסתמיה לאו לשחיטה קאי אבל האי דסתמיה לשחיטה קאי אפילו רבנן שרו	פטם ביום אידם חסר ד' ריבבן שאין מקריבין אותו היום אלא למחר חסר ד' ריבבן שאין מקריבין אותו חי אלא שחוט חסר ד' ריבבן שאין מקריבין אותו כל עיקר
ת"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל של בית רבי היו מקריבין שור של מ"ט לאו משום דלמא אתי לשהויי וליטעמיך שאין מקריבין אותו היום אלא למחר מאי טעמא אלא רבי מיעקר מילתא בעי וסבר יעקר ואתי פורתא פורתא	וכי משהי ליה בריא ועביד מלאכה אמר רב אשי אמר לי זבידא בר תורא משהינן ליה ועביד על חד תרין:
מתני' אין מוכרין להם דובין ואריות וכל דבר שיש בו נזק לרבים אין בונין עמהם בסילקי גרדום איצטדייא ובימה אבל בונין עמהם בימוסיאות ובית מרחצאות הגיע לכיפה שמעמידין בה עבודת כוכבים אסור לבנות:	גמ' אמר רב חנין בר רב חסדא ואמרי לה אמר רב חנן בר רבא אמר רב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס אבל לא למכירה
ואני אומר אף למכירה מקום שנהגו למכור מוכרין שלא למכור אין מוכרין	תנן אין מוכרין להן דובין ואריות ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים טעמא דאית ביה נזק לרבים הא לית ביה נזק לרבים שרי אמר רבה בר עולא בארי שבור
ואליבא דרבי יהודה רב אשי אמר סתם ארי שבור הוא אצל מלאכה מיתבי כשם שאין מוכרין להן בהמה גסה כך אין מוכרין להן חיה גסה	ואפילו במקום שמוכרין להן בהמה דקה חיה גסה אין מוכרין להן תיובתא דרב חנן בר רבא תיובתא
רבינא רמי מתניתין אברייתא ומשני תנן אין מוכרין להן דובין ואריות ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים טעמא דאית ביה נזק הא לית ביה נזק מוכרין	ורמינהי כשם שאין מוכרין בהמה גסה כך אין מוכרין חיה גסה ואפילו במקום שמוכרין בהמה דקה חיה גסה אין מוכרין ומשני בארי שבור ואליבא דר' יהודה רב אשי אמר סתם ארי שבור הוא אצל מלאכה
מתקיף לה רב נחמן מאן לימא לן דארי חיה גסה היא דלמא חיה דקה היא	רב אשי דייק מתניתין ומותיב תיובתא תנן אין מוכרין להן דובים ואריות ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים טעמא דאית ביה נזק הא לית ביה נזק מוכרין

וטעמא ארי דסתם ארי שבור הוא אצל מלאכה אבל מידי אחרינא	וחיה גסה מיהת מאי מלאכה עבדא אמר אביי אמר לי מר יהודה דבי
דעביד מלאכה לא תיובתא דרב חנן בר רבא תיובתא	מר יוחני טחני ריחים בערודי
א"ר זירא כי הוינן בי רב יהודה אמר לן גמירו מינאי הא מילתא	דשמואל חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס אמינא ש"מ משמיה
דמגברא רבה שמיע לי ולא ידענא אי מרב אי משמואל חיה גסה הרי היא	דשמואל איתמר כי אתאי לסורא אשכחתי לרבה בר ירמיה דיתיב וקא"ל
כבהמה דקה לפירכוס	משמיה דרב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס אמינא ש"מ איתמר
כי אתאי לקורקוניא אשכחתי לרב חייא בר אשי ויתיב וקאמר משמיה	משמיה דרב ואיתמר משמיה דשמואל
כי סליקת להתם אשכחתי לרב אסי דיתיב וקאמר אמר רב חמא בר	ומינך תסתיים שמעתא
גוריא משמיה דרב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס אמרי ליה ולא	איתמר נמי א"ר זירא אמר רב אסי אמר רבה בר ירמיה אמר רב חמא
סבר לה מר דמאן מרא דשמעתתא רבה בר ירמיה א"ל פתיא אוכמא מינאי	בר גוריא אמר רב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס:
אין בונין כו': אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ג' בסילקאות הן של	ואיכא דאמרי אמר רבא כולם להיתר והתנן אין בונין עמהן בסילקי
מלכי עובדי כוכבים ושל מרחצאות ושל אוצרות אמר רבא ב' להיתר ואחד	גרדום איצטדייא ובימה אימא של גרדום ושל איצטדייא ושל בימה
לאיסור וסימן (תהלים קמט, ח) לאסור מלכיהם בזיקים	
ת"ר כשנתפס ר"א למינות העלהו לגרדום לידון אמר לו אותו הגמון	אמר לו נאמן עלי הדיין כסבור אותו הגמון עליו הוא אומר והוא לא
זקן שכמותך יעסוק בדברים בטלים הללו	אמר אלא כנגד אביו שבשמים אמר לו הואיל והאמנתי עליך דימוס פטור
	אתה
כשבא לביתו נכנסו תלמידיו אצלו לנחמו ולא קיבל עליו תנחומין אמר	רבי שמא מינות בא לידך
לו ר"ע רבי תרשיני לומר דבר אחד ממה שלימדני אמר לו אמור אמר לו	

דף יז

והנאך ועליו נתפסת אמר לו עקיבא הזכרתי פעם אחת הייתי מהלך	זונה [וגו'] מהו לעשות הימנו בהכ"ס לכ"ג ולא אמרתי לו כלום
בשוק העליון של ציפורי ומצאתי אחד ומתלמידי ישו הנוצרי ויעקב איש	אמר לי כך לימדני ישו הנוצרי (מיכה א, ז) כי מאתנן זונה קבצה ועד
כפר סכניא שמו אמר לי כתוב בתורתכם (דברים כג, יט) לא תביא אתנן	אתנן זונה ישובו ממקום הטנופת באו למקום הטנופת ילכו
והנאני הדבר על ידי זה נתפסתי למינות ועברתי על מה שכתוב בתורה	ורבנן [האי] מאתנן זונה מאי דרשי ביה כדרב חסדא דאמר רב חסדא
(משלי ה, ח) הרחק מעליה דרכך זו מינות ואל תקרב אל פתח ביתה זו	כל זונה שנשכרת לבסוף היא שוכרת שנאמר (יחזקאל טז, לד) ובתתך אתנן
הרשות ואיכא דאמרי הרחק מעליה דרכך זו מינות והרשות ואל תקרב אל	ואתנן לא נתן לך [ותהי להפך]
פתח ביתה זו זונה וכמה אמר רב חסדא ארבע אמות	
ופליגא דרבי פדת דא"ר פדת לא אסרה תורה אלא קריבה של גלוי	עולא כי הוה אתי מבי רב הוה מנשק להו לאחתיה אבי ידיהו ואמרי
עריות בלבד שנא' (ויקרא יח, ו) איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו	לה אבי חדיהו ופליגא ידיה אדידיה דאמר עולא קריבה בעלמא אסור
לגלות ערוה	משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב

הבא (משלי ל, טו) לעלוקה שתי בנות הב מאי הב הב אמר מר עוקבא	
(משלי ב, יט) כל באיה לא ישובון ולא ישיגו אורחות חיים וכי מאחר שלא שבו היכן ישיגו ה"ק ואם ישובו לא ישיגו אורחות חיים	[קול] שתי בנות שצועקות מגיהנם ואומרות בעוה"ז הבא הבא ומאן נינהו מינות והרשות איכא דאמרי אמר רב חסדא אמר מר עוקבא קול גיהנם צועקת ואומרת הביאו לי שתי בנות שצועקות ואומרות בעולם הזה הבא
מדקאמרה קלה שבקלות עשתה מכלל דמינות [נמי] הויא בה ההוא דלא הדרא בה שפיר ומש"ה לא מתה	למימרא דכל הפורש ממינות מיית והא ההיא דאתאי לקמיה דרב חסדא ואמרה ליה קלה שבקלות עשתה בנה הקטן מבנה הגדול ואמר לה רב חסדא
	טרחו לה בזוודתא ולא מתה
אחת בעולם שלא בא עליה פעם אחת שמע שיש זונה אחת בכרכי הים והיתה נוטלת כיס דינרין בשכרה נטל כיס דינרין והלך ועבר עליה שבעה נהרות בשעת הרגל דבר הפיחה אמרה כשם שהפיחה זו אינה חוזרת למקומה	איכא דאמרי ממינות אין מעבירה לא והא ההיא דאתאי קמיה דרב חסדא וא"ל [ר"ח זווידו לה זווידתא] ומתה מדקאמרה קלה שבקלות מכלל דמינות נמי הויא בה
כך אלעזר בן דורדיא אין מקבלין אותו בתשובה	ומעבירה לא והתניא אמרו עליו על ר"א בן דורדיא שלא הניח זונה
אמר חמה ולבנה בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר (ישעיהו כד, כג) וחפרה הלבנה ובושה החמה אמר כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר (ישעיהו לד, ד) ונמקו כל צבא השמים	הלך וישב בין שני הרים וגבעות אמר הרים וגבעות בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר (ישעיהו נד, י) כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה אמר שמים וארץ בקשו עלי רחמים אמרו עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו שנאמר (ישעיהו נא, ו) כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה
בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה עולמו בשעה אחת ואמר רבי לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן אלא שקורין אותן רבי	אמר אין הדבר תלוי אלא בי הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו יצתה בת קול ואמרה ר"א בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא [והא הכא בעבירה הוה ומית] התם נמי כיון דאביק בה טובא כמינות דמיא
דנכיס יצריה א"ל אידך ניזיל אפיתחא דבי זונות ונכפייה ליצריין ונקבל אגרא כי מטו התם חזינהו [לזונות] איתכנעו מקמייהו	ר' חנינא ור' יונתן הוו קאזלי באורחא מטו להנהו תרי שביילי חד פצי אפיתחא דעבודת כוכבים וחד פצי אפיתחא דבי זונות אמר ליה חד לחבריה ניזיל אפיתחא דעבודת כוכבים
עצת חטאין וכתוב (ישעיהו כח, כט) הפליא עצה הגדיל תושיה אי הכי זימה מבעי ליה ה"ק מדבר זימה תשמור עליך תורה תנצרכה	א"ל מנא לך הא א"ל (משלי ב, יא) מזמה תשמור עלך תבונה תנצרכה א"ל רבנן לרבא מאי מזימה אילימא תורה דכתיב בה זימה ומתרגמינן
א"ל רבי חנינא אשריך שנתפסת על חמשה דברים ואתה ניצול אוי לי שנתפסתי על דבר אחד ואני ניצול שאת עסקת בתורה ובגמילות חסדים ואני לא עסקתי אלא בתורה [בלבד]	ת"ר כשנתפסו רבי אלעזר בן פרטא ורבי חנינא בן תרדיון א"ל ר' אלעזר בן פרטא לרבי חנינא בן תרדיון אשריך שנתפסת על דבר אחד אוי לי שנתפסתי על חמשה דברים

וכדרב הונא דאמר רב הונא כל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלוה שנאמר (דברי הימים ב טו, ג) וימים רבים לישראל ללא אלהי אמת [וגו'] מאי ללא אלהי אמת שכל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלוה

והתניא אמר לו מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים מיעבד עבד כדבעי ליה לא עבד

אתיוהו לרבי אלעזר בן פרטא אמרו מ"ט תנית ומ"ט גנבת אמר להו אי סייפא לא ספרא ואי ספרא לא סייפא ומדהא ליתא הא נמי ליתא ומ"ט קרו לך רבי רבן של תרסיים אני

איתו ליה תרי קיבורי אמרו ליה הי דשתיא והי דערבא איתרחיש ליה ניסא אתיא זיבוריתא אותיבא על דשתיא ואתאי זיבורא ויתיב על דערבא אמר להו האי דשתיא והאי דערבא

א"ל ומ"ט לא אתית לבי אבידן אמר להו זקן הייתי ומתיירא אני שמא תרמסוני ברגליכם [אמרו] ועד האידנא כמה סבי איתרמוס אתרחיש ניסא ההוא יומא אירמס חד סבא

ומ"ט קא שבקת עבדך לחירות אמר להו לא היו דברים מעולם קם חד [מינייהו] לאסודי ביה אתא אליהו אידמי ליה כחד מחשובי דמלכותא א"ל מדאתרחיש ליה ניסא בכולהו בהא נמי אתרחיש ליה ניסא וההוא גברא בישותיה הוא דקא אחוי

ולא אשגח ביה קם למימר להו הוה כתיבא איגרתא דהוה כתיב מחשיבי דמלכות לשדורי לבי קיסר ושדרוה על ידיה דההוא גברא אתא אליהו פתקיה ארבע מאה פרסי אזל ולא אתא

אתיוהו לרבי חנינא בן תרדיון אמרו ליה אמאי קא עסקת באורייתא אמר להו כאשר צוני ה' אלהי מיד גזרו עליו לשריפה ועל אשתו להריגה

ועל בתו לישב בקובה של זונות עליו לשריפה שהיה

דף יח

הוגה את השם באותיותיו והיכי עביד הכי והתנן אלו שאין להם חלק לעולם הבא האומר אין תורה מן השמים ואין תחיית המתים מן התורה אבא שאול אומר אף ההוגה את השם באותיותיו

להתלמד עבד כדתניא (דברים יח, ט) לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות

אלא מאי טעמא אענש משום הוגה את השם בפרהסיא דהוי ועל אשתו להריגה דלא מיחה ביה מכאן אמרו כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נענש עליו

ועל בתו לישב בקובה של זונות דאמר ר' יוחנן פעם אחת היתה בתו מהלכת לפני גדולי רומי אמרו כמה נאות פסיעותיה של ריבה זו מיד דקדקה בפסיעותיה והיינו דאמר ר' שמעון בן לקיש מאי דכתיב (תהלים מט, ו) עון עקבי יסבני עונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה מסובין לו ליום הדין

בשעה שיצאו שלשתן צדקו עליהם את הדין הוא אמר (דברים לב, ד) הצור תמים פעלו [וגו'] ואשתו אמרה (דברים לב, ד) אל אמונה ואין עול בתו אמרה (ירמיהו לב, יט) גדול העצה ורב העליליה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי וגו' אמר רבי [כמה] גדולים צדיקים הללו שנודמנו להן שלש מקראות של צדוק הדין בשעת צדוק הדין

תנו רבנן כשחלה רבי יוסי בן קיסמא הלך רבי חנינא בן תרדיון לבקרו אמר לו חנינא אחי (אחי) אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכוה שחריבה את ביתו ושרפה את היכלו והרגה את חסידיו ואבדה את טוביו ועדיין היא קיימת ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה [ומקהיל קהלות ברבים] וספר מונח לך בחיקך

אמר לו מן השמים ירחמו אמר לו אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר לי מן השמים ירחמו תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש אמר לו רבי מה אני לחיי העולם הבא	אמר לו כלום מעשה בא לידך אמר לו מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים אמר לו אם כן מחלקך יהי חלקי ומגורלך יהי גורלי
אמרו לא היו ימים מועטים עד שנפטר רבי יוסי בן קיסמא והלכו כל גדולי רומי לקברו והספידוהו הספד גדול ובחזרתן מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וס"ת מונח לו בחיקו הביאוהו וכרכוהו בס"ת והקיפוהו בחבילי זמורות והציתו בהן את האור	והביאו ספוגין של צמר ושראום במים והניחום על לבו כדי שלא תצא נשמתו מהרה אמרה לו בתו אבא אראך בכך אמר לה אילמלי אני נשרפתי לבדי היה הדבר קשה לי עכשיו שאני נשרף וס"ת עמי מי שמבקש עלבונה של ס"ת הוא יבקש עלבוני
אמרו לו תלמידיו רבי מה אתה רואה אמר להן גליון נשרפין ואותיות פורחות אף אתה פתח פיך ותכנס כך האש אמר להן מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל יחבל הוא בעצמו	אמר לו קלצטונירי רבי אם אני מרבה בשלהבת ונוטל ספוגין של צמר מעל לבך אתה מביאני לחיי העולם הבא אמר לו הן השבע לי נשבע לו מיד הרבה בשלהבת ונוטל ספוגין של צמר מעל לבו יצאה נשמתו במהרה אף הוא קפץ ונפל לתוך האור
יצאה בת קול ואמרה רבי חנינא בן תרדיון וקלצטונירי מזומנין הן לחיי העולם הבא בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים	ברוריא דביתהו דר' מאיר ברתיא דר' חנינא בן תרדיון הואי אמרה לו זילא בי מלתא דיתבא אחתאי בקובה של זונות שקל תרקבא דדינרי ואזל אמר אי לא איתעביד בה איסורא מיתעביד ניסא אי עבדה איסורא לא איתעביד לה ניסא
אזל נקט נפשיה כחד פרשא אמר לה השמיעני לי אמרה ליה דשתנא אנא אמר לה מתרחנא מרתח אמרה לו נפישין טובא (ואיכא טובא הכא) דשפירן מינאי אמר ש"מ לא עבדה איסורא כל דאתי אמרה ליה הכי	אזל לגבי שומר דידה א"ל הבה ניהלה אמר ליה מיסתפינא ממלכותא אמר ליה שקול תרקבא דדינרא פלגא פלח ופלגא להוי לך א"ל וכי שלמי מאי איעביד א"ל אימא אלהא דמאיר ענני ומתצלת א"ל
ומי יימר דהכי איכא [א"ל השתא חזית] הוו הנהו כלבי דהוו קא אכלי אינשי שקל קלא שדא בהו הוו קאתו למיכליה אמר אלהא דמאיר ענני שבקוה ויהבה ליה	לסוף אשתמע מילתא בי מלכא אתיוה אסקוה לזקיפה אמר אלהא דמאיר ענני אחתוה אמרו ליה מאי האי אמר להו הכי הוה מעשה
אתו חקקו לדמותיה דר' מאיר אפיתחא דרומי אמרי כל דחזי לפרצופא הדין לייתיא יומא חדא חזיוהי רהט אבתריה רהט מקמייהו על לבי זונות איכא דאמרי בשולי עובדי כוכבים חזא טמש בהא ומתק בהא איכא דאמרי אתא אליהו אדמי להו כזונה כרכתיה אמרי חס ושלום אי ר' מאיר הוה לא	הוה עביד הכי קם ערק אתא לבבל איכא דאמרי מהאי מעשה ואיכא דאמרי ממעשה דברוריא:
תנו רבנן ההולך לאיצטדינין ולכרקום וראה שם את הנחשים ואת החברין בוקיון ומוקיון ומוליון ולוליון בלורין סלגורין הרי זה מושב לצים ועליהם הכתוב אומר (תהלים א, א) אשרי האיש אשר לא הלך וגו' כי אם בתורת ה' חפצו הא למדת. שדברים הללו מביאין את האדם לידי ביטול	תורה ורמיניה [הולכין] לאיצטדינין מותר מפני שצווח ומציל ולכרקום מותר מפני ישוב מדינה ובלבד שלא יתחשב עמהם ואם נתחשב עמהם אסור קשיא איצטדינין איצטדינין קשיא כרקום אכרקום

בשלמא כרקום אכרקום ל"ק כאן במתחשב עמהן כאן בשאין מתחשב
עמהן אלא איצטדינין אאיצטדינין קשיא
תנאי היא דתניא אין הולכין לאיצטדינין מפני מושב לצים ור' נתן מתיר
מפני שני דברים אחד מפני שצווח ומציל ואחד מפני שמעיד עדות אשה
להשיאה

תנו רבנן אין הולכין לטריטאות ולקרקסאות מפני שמזבלין שם זיבול
לעבודת כוכבים דברי ר' מאיר וחכמים אומרים מקום שמזבלין אסור מפני
חשד עבודת כוכבים ומקום שאין מזבלין שם אסור מפני מושב לצים
מאי בינייהו אמר ר' חנינא מסורא נשא ונתן איכא בינייהו

דרש ר' שמעון בן פזי מאי דכתיב אשרי האיש אשר לא הלך בעצת
רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב וכי מאחר שלא הלך
היכן עמד ומאחר שלא עמד היכן ישב ומאחר שלא ישב היכן הלך
אלא לומר לך שאם הלך סופו לעמוד ואם עמד סופו לישב ואם ישב
סופו ללון ואם לץ עליו הכתוב אומר (משלי ט, יב) אם חכמת חכמת לך
ואם לצת לבדך תשא

א"ר אליעזר כל המתלוצץ יסורין באין עליו שנאמר (ישעיהו כח, כב)
ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם אמר רבא לרבנן במטותא בעינא
מינייכו דלא תתלוצצו דלא ליתו עלייכו יסורין
אמר רב קטינא כל המתלוצץ מזונותיו מתמעטין שנאמר (הושע ז, ה)
משך ידו את לוצצים אמר רבי שמעון בן לקיש כל המתלוצץ נופל בגיהנם
שנאמר (משלי כא, כד) זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון ואין עברה אלא
גיהנם שנאמר (צפניה א, טו) יום עברה היום ההוא

אמר רבי אליעזר קשה היא שתחילת' יסורין וסופו כלייה דרש ר'
שמעון בן פזי אשרי האיש אשר לא הלך לטריטאות ולקרקסאות של עובדי
כוכבים ובדרך חטאים לא עמד זה שלא עמד בקנגיון ובמושב לצים לא ישב
שלא ישב בתחבולות
אמר ר' אושעיא כל המתייהר נופל בגיהנם שנאמר זד יהיר לץ שמו
עושה בעברת זדון ואין עברה אלא גיהנם שנאמר יום עברה היום ההוא אמר
רבי חנילאי בר חנילאי כל המתלוצץ גורם כלייה לעולם שנאמר ועתה אל
תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם כי כלה ונחרצה שמעתי

שמא יאמר אדם הואיל ולא הלכתי לטריטאות ולקרקסאות ולא עמדתי
בקנגיון אלך ואתגרה בשינה ת"ל ובתורתו יהגה יומם ולילה
אמר רב שמואל בר נחמני א"ר יונתן אשרי האיש אשר לא הלך בעצת
רשעים זה

דף יט

אברהם אבינו שלא הלך בעצת אנשי דור הפלגה שרשעים היו שנאמר
(בראשית יא, ד) הבה נבנה לנו עיר ובדרך חטאים לא עמד שלא עמד
בעמידת סדום שחטאים היו שנאמר (בראשית יג, יג) ואנשי סדום רעים
וחטאים לה' מאד

(תהלים קיב, א) אשרי איש ירא את ה' אשרי איש ולא אשרי אשה
א"ר עמרם אמר רב אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש ר' יהושע בן לוי
אמר אשרי מי שמתגבר על יצרו כאיש

כי אם בתורת ה' חפצו א"ר אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו
חפץ שנאמר (תהלים א, ב) כי אם בתורת ה' חפצו
לוי ור"ש ברבי יתבי קמיה דרבי וקא פסקי סידרא סליק ספרא לוי
במצותיו חפץ מאד אר"א במצותיו ולא בשכר מצותיו והיינו דתנן הוא
היה אומר אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אלא
היו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס
אמר לייטו [לן] משלי ר"ש ברבי אמר לייטו [לן] תילים כפייה ללוי ואייתו
תילים כי מטו הכא כי אם בתורת ה' חפצו פריש רבי ואמר אין אדם לומד
תורה אלא ממקום שלבו חפץ אמר לוי רבי נתן לנו רשות לעמוד

אמר ר' אבדימי בר חמא כל העוסק בתורה הקב"ה עושה לו חפציו שנאמר כי אם בתורת ה' חפצו אמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ שנאמר כי אם בתורת ה' חפצו	ואמר רבא בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו שנאמר בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה
ואמר רבא לעולם ילמד אדם תורה ואח"כ יהגה שנאמר בתורת ה' והדר ובתורתו יהגה	ואמר רבא לעולם ליגריס איניש ואע"ג דמשכח ואע"ג דלא ידע מאי קאמר שנאמר (תהלים קיט, כ) גרסה נפשי לתאבה גרסה כתיב ולא כתיב טחנה
רבא רמי כתיב (משלי ט, ג) על גפי וכתיב (משלי ט, יד) על כסא בתחלה על גפי ולבסוף על כסא	כתיב (משלי ח, ב) בראש מרומים וכתיב עלי דרך בתחלה בראש מרומים ולבסוף עלי דרך
עולא רמי כתיב (משלי ה, טו) שתה מים מבורך וכתיב ונוזלים מתוך בארך בתחלה שתה מבורך ולבסוף ונוזלים מתוך בארך	אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא מאי דכתיב (משלי יג, יא) הון מהבל ימעט וקובץ על יד ירבה אם עושה אדם תורתו חבילות חבילות מתמעט ואם קובץ על יד ירבה
אמר רבא ידעי רבנן להא מילתא ועברי עלה אמר רב נחמן בר יצחק אנא עבידתה וקיים בידי	אמר רב שיזבי משמיה דר"א בן עזריה מאי דכתיב (משלי יב, כז) לא יחרוך רמיה צידו לא יחיה ולא יאריך ימים צייד הרמאי
ורב ששת אמר צייד הרמאי יחרוך כי אתא רב דימי אמר משל לאדם שצד צפרין אם משבר כנפיה של ראשונה כולם מתקיימות בידו ואם לאו אין מתקיימות בידו	(תהלים א, ג) והיה כעץ שתול על פלגי מים אמרי דבי ר' ינאי כעץ שתול ולא כעץ נטוע כל הלומד תורה מרב אחד אינו רואה סימן ברכה לעולם
אמר להו רב חסדא לרבנן בעינא דאימא לכו מלתא ומסתפינא דשבקיתו לי ואזליתו כל הלומד תורה מרב אחד אינו רואה סימן ברכה לעולם שבקוהו ואזול קמיה דרבא אמר להו הני מילי סברא אבל גמרא מרב אחד עדיף כי	היכי דלא ליפלוג לישני על פלגי מים א"ר תנחום בר חנילאי לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד
מי ידע איניש כמה חיי כי קאמרינן ביומי	לא יבול ואם לאו על הלומד ועל המלמד עליהם הכתוב אומר לא כן הרשעים כי אם וגו'
(תהלים א, ג) אשר פריו יתן בעתו אמר רבא אם פריו יתן בעתו ועלהו	תלמיד שהגיע להוראה ואינו מורה
אמר רבי אבא אמר רב הונא אמר רב מאי דכתיב (משלי ז, כו) כי רבים חללים הפילה זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה ועצומים כל הרוגיה זה	ועד כמה עד מ' שנים והא רבא אורי התם בשוין
ועלהו לא יבול אמר רב אחא בר אדא אמר רב ואמרי לה אמר רב אחא בר אבא אמר רב המנונא אמר רב שאפילו שיחת חולין של ת"ח צריכה תלמוד שנאמר (תהלים א, ג) ועלהו לא יבול	וכל אשר יעשה יצליח א"ר יהושע בן לוי דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו כתוב בתורה דכתיב (דברים כט, ח) ושמתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם למען תשכילו את כל אשר תעשון

שנוי בנביאים דכתיב (יהושע א, ח) לא ימוש ספר התורה [הזה] מפיו והגית בו יומם ולילה למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל משולש בכתובים דכתיב (תהלים א, ב) כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו סור מרע ועשה טוב וגו' שמא יאמר נציתי לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה אלך ואתגרה בשינה ת"ל סור מרע ועשה טוב אין טוב אלא תורה שנאמר (משלי ד, ב) כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו:	יתן בעתו ועלהו לא יכול וכל אשר יעשה יצליח מכריז רבי אלכסנדר מן בעי חיי מאן בעי חיי כנוף ואתו כולי עלמא לגביה אמרי ליה הב לן חיי אמר להו (תהלים לד, יג) מי האיש החפץ חיים וגו' נצור לשונך מרע וגו'
אמר רבי ירמיה לא נצרכה אלא לעבודת כוכבים עצמה הניחא למ"ד עבודת כוכבים של ישראל אסורה מיד ושל עובד כוכבים עד שתעבד שפיר אלא למ"ד של עובד כוכבים אסורה מיד מאי איכא למימר	הגיע לכיפה מקום שמעמידין בה עבודת כוכבים: א"ר אלעזר אמר רבי יוחנן אם בנה שכרו מותר פשיטא משמשי עבודת כוכבים הן ומשמשי עבודת כוכבים בין לרבי ישמעאל בין לרבי עקיבא אינן אסורין עד שיעבדו
אלא רבי ירמיה לא נצרכה אלא לעבודת כוכבים עצמה הניחא למ"ד עבודת כוכבים של ישראל אסורה מיד ושל עובד כוכבים עד שתעבד שפיר אלא למ"ד של עובד כוכבים אסורה מיד מאי איכא למימר	אלא אמר רבה בר עולא לא נצרכה אלא במכוש אחרון עבודת כוכבים מאן קא גרים לה גמר מלאכה ואימת הויא גמר מלאכה במכוש אחרון מכוש אחרון לית ביה שוה פרוטה
אלא קסבר ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף:	רבי אליעזר אומר בשכר מותר אין מוכרין להם במחבור לקרקע אבל מוכר הוא משיקצץ ר' יהודה אומר מוכר הוא על מנת לקוץ:

גמ' מנהני מילי אמר רבי יוסי בר חנינא

דף כ

דאמר קרא (דברים ז, ב) לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע האי לא תחנם מיבעי ליה דהכי קאמר רחמנא לא תתן להם חן ואכתי מיבעי ליה דהכי אמר רחמנא לא תתן להם מתנת של חנם אם כן לימא קרא לא תחנם מאי לא תחנם שמע מינה כולוהו ומתנת חנם גופה תנאי היא דתנאי (דברים יד, כא) לא תאכלו כל נבילה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי אין לי אלא לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה לגר במכירה מנין תלמוד לומר תתננה או מכור	א"כ לימא קרא לא תחנם מאי לא תחנם שמע מינה תרתני תנאי נמי הכי לא תחנם לא תתן להם חנייה בקרקע דבר אחר לא תחנם לא תתן להם חן דבר אחר לא תחנם לא תתן להם מתנת חנם
שפיר קאמר ר"מ ור' יהודה אמר לך אי סלקא דעתך כדקאמר ר"מ לכתוב רחמנא תתננה ואכלה ומכור או למה לי שמע מינה לדברים ככתבן הוא דאמא	ור"מ ההוא לאקדומי נתינה דגר למכירה דעובד כוכבים ור' יהודה כיון דגר אתה מצווה להחיותו וכנעני אי אתה מצווה להחיותו להקדים לא צריך קרא:
ד"א לא תחנם לא תתן להם חן: מסייע ליה לרב דאמר רב אסור לאדם שיאמר כמה נאה עובדת כוכבים זו	כוכבים אחת נאה ביותר אמר (תהלים קד, כד) מה רבו מעשיך ה' ואף ר"ע ראה אשת טורנוסרופוס הרשע רק שחק ובכה רק שהיתה באה מטיפה סרוחה שחק דעתידה דמגיירא ונסיב לה בכה דהאי שופרא בלי עפרא

ורב אודויי הוא דקא מודה דאמר מר הרואה בריות טובות אומר ברוך שככה ברא בעולמו	ולאסתכולי מי שרי מיתיבי (דברים כג, י) ונשמרת מכל דבר רע שלא יסתכל אדם באשה נאה ואפילו פנויה באשת איש ואפי' מכווערת
ולא בבגדי צבע [של] אשה ולא בחמור ולא בחמורה ולא בחזיר ולא בחזירה ולא בעופות בזמן שנוקקין זה לזה ואפילו מלא עינים כמלאך המות אמרו עליו על מלאך המות שכולו מלא עינים בשעת פטירתו של קרן זוית הוא:	חולה עומד מעל מראשותיו וחרבו שלופה בידו וטיפה של מרה תלויה בו כיון שחולה רואה אותו מזדעזע ופותח פיו וזורקה לתוך פיו ממנה מת ממנה מסריח ממנה פניו מוריקות
ולא בבגדי צבע [של] אשה: א"ר יהודה אמר שמואל אפילו שטוחין אמר רב חסדא הני מילי בעתיקי אבל בחדתי לית לן בה דאי לא תימא הכי אנן מנא לאשפורי היכי יהבינן הא קא מסתכל	על גבי כותל א"ר פפא ובמכיר בעליהן אמר רבא דיקא נמי דקתני ולא בבגדי צבע אשה ולא קתני ולא בבגדי צבעונין שמע מינה
אמר מר ממנה מת נימא פליגא דאבוא דשמואל דאמר אבוא דשמואל אמר לי מלאך המות אי לא דחיישנא ליקרא דברייתא הוה פרענא בית השחיטה כבהמה דלמא ההיא טיפה מחתכה להו לסימנין	ולטעמיך הא דאמר רב יהודה מין במינו מותר להכניס כמכחול בשופרת הא קא מסתכל אלא בעבידתיה טריד ה"נ בעבידתיה טריד
ת"ר (דברים כג, י) ונשמרת מכל דבר רע שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה	ממנה מסריח מסייע ליה לרבי חנינא בר כהנא דא"ר חנינא בר כהנא אמרי בי רב הרוצה שלא יסריח מתו יהפכנו על פניו:
מכאן א"ר פנחס בן יאיר תורה מביאה לידי זהירות וזהירות מביאה לידי זריזות וזריזות מביאה לידי נקיות נקיות מביאה לידי פרישות פרישות	מביאה לידי טהרה טהרה מביאה לידי חסידות חסידות מביאה לידי ענוה ענוה מביאה לידי יראת חטא יראת חטא מביאה לידי קדושה קדושה מביאה לידי רוח הקודש רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים וחסידות גדולה מכולן שנאמר (תהלים פט, כ) אז דברת בחזון לחסידיך
ופליגא דרבי יהושע בן לוי דא"ר יהושע בן לוי ענוה גדולה מכולן שנאמר (ישעיהו סא, א) רוח ה' אלהים עלי יען משח ה' אותי לבשר ענוים חסידים לא נאמר אלא ענוים הא למדת שענוה גדולה מכולן:	אין מוכרין להן וכו': ת"ר מוכרין להן אילן על מנת לקוץ וקוצץ דברי ר' יהודה רבי מאיר אומר אין מוכרין להן אלא קצוצה שחת על מנת לגזוז וגזוז דברי רבי יהודה ר"מ אומר אין מוכרין להן אלא גזוזה קמה על מנת לקצור וקוצר דברי רבי יהודה ר' מאיר אומר אין מוכרין אלא קצורה
וצריכא דאי אשמעינן אילן בהא קאמר רבי מאיר כיון דלא פסיד משהי ליה אבל האי דכי משהי לה פסיד אימא מודי ליה לר' יהודה	ואי אשמעינן בהני תרתי משום דלא ידיע שבחייהו אבל שחת ידיע שבחייהו אימא מודי ליה לר' מאיר
ואי אשמעינן בהא בהא קאמר ר' מאיר אבל בהנך אימא מודי ליה לרבי יהודה צריכא	איבעיא להו בהמה על מנת לשחוט מהו
התם טעמא מאי שרי ר' יהודה דלאו ברשותיה קיימי ולא מצי משהי להו אבל בהמה כיון דברשותיה דעובד כוכבים קיימא משהי לה או דלמא לא שנא	ת"ש דתניא בהמה ע"מ לשחוט ושוחט דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר אין מוכרין לו אלא שחוטה:

אריסותא לר"ש בן אלעזר לית ליה אלא עובד כוכבים מ"ט מותר
 דאמרינן ליה וציית כותי נמי אמרינן ליה וציית כותי לא ציית דאמר אנא
 גמירנא טפי מינך
 א"ה מאי איריא מפני שנקראת על שמו תיפוק ליה משום (ויקרא יט,
 יד) לפני עור לא תתן מכשול חדא ועוד קאמר חדא משום לפני עור ועוד
 מפני שנקראת על שמו

הנהו מוריקאי דעובד כוכבים נקיט בשבתא וישראל בחד בשבתא אתו
 לקמיה דרבא שרא להו
 איתביה רבינא לרבא ישראל ועובד כוכבים שקיבלו שדה בשותפות לא
 יאמר ישראל לעובד כוכבים טול חלקך בשבת ואני בחול ואם התנו מתחלה
 מותר

ואם באו לחשבון אסור איכסיף לסוף איגלאי מלתא דהתנו מעיקרא
 הו
 רב גביהה מבי כתיל אמר הנהו שתילי דערלה הוה עובד כוכבים אכיל
 שני דערלה וישראל שני דהתירא אתו לקמיה דרבא שרא להו

והא אותביה רבינא לרבא לסיועי סיעיה והא אכסיף לא היו דברים
 מעולם
 איבעיא להו סתמא מאי ת"ש אם התנו מתחילה מותר הא סתמא אסור

הדרן עלך לפני אידיהן

אימא סיפא אם באו לחשבון אסור הא סתמא מותר אלא מהא ליכא
 למשמע מינה:

מתני' א"י מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים מפני שחשודין
 על הרביעה ולא תתייחד אשה עמהן מפני שחשודין על העריות ולא יתייחד
 אדם עמהן מפני שחשודין על שפיכות דמים: גמ'

פרק ב אין מעמידין

ורמינהי לוקחין מהן בהמה לקרבן ואין חוששין לא משום רובע ולא
 משום נרבע ולא משום מוקצה ולא משום נעבד
 בשלמא מוקצה ונעבד אם איתא דאקצייה ואם איתא דפלחיה לא הוה
 מזבין ליה אלא רובע ונרבע לחוש אמר רב תחליפא אמר רב שילא בר אבינא
 משמיה דרב עובד כוכבים חס על בהמתו שלא תעקר

אלא הא דתניא לוקחין בהמה מרועה שלהן ליחוש דלמא רבעה לה
 רועה שלהן מתיירא משום הפסד שכר
 אלא הא דתניא אין מוסרין בהמה לרועה שלהן לימא רועה שלהן
 מתיירא משום הפסד שכר

אינהו ידיעי בהדדי מרתתי אנן דלא ידעינן בהו לא מרתתי אמר רבה
 היינו דאמרי אינשי מכתבא גללא בוע רגלא בחבריה ידע
 אי הכי זכרים מנקבות לא ניזבון דחיישינן דלמא מרבעא ליה עילוה
 כיון דמיגרי בה מרתתא

אלא הא דתני רב יוסף ארמלתא לא תרבי כלבא ולא תשרי בר בי רב
 באושפיזא בשלמא בר בי רב צניע לה אלא כלבא כיון דמיגרה בה מרתתא
 כיון דכי שדיא ליה אומצא ומסריך אבתרה מימר אמרי אינשי האי
 דמסריך אבתרה משום אומצא דקא מסריך

נקבות אצל נקבות מאי טעמא לא מייחדינן אמר מר עוקבא בר חמא
מפני שהעובדי כוכבים מצויין אצל נשי חבריהן ופעמים שאינו מוצאה ומוצא
את הבהמה ורובעה
ואיבעית אימא אפילו מוצאה נמי רובעה דאמר מר חביבה עליהן בהמתן
של ישראל יותר מנשותיהן דא"ר יוחנן בשעה שבא נחש על חוה הטיל בה
זוהמא אי הכי ישראל נמי ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן עובדי
כוכבים שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן

איבעיא להו עופות מאי תא שמע דאמר רב יהודה אמר שמואל משום
רבי חנינא אני ראיתי עובד כוכבים שלקח אווז מן השוק רבעה חנקה צלאה
ואכלה וא"ר ירמיה מדיפתי אני ראיתי ערבי אחד שלקח ירך מן השוק וחקק
בה כדי רביעה רבעה צלאה ואכלה

דף כג

רבינא אמר לא קשיא הא לכתחלה הא דיעבד
עמהם מפני שחשודין על העריות ורמינהו האשה שנחבשה בידי עובדי
כוכבים ע"י ממון מותרת לבעלה ע"י נפשות אסורה לבעלה
ומנא תימרא דשאני בין לכתחלה בין לדיעבד דתנן לא תתייחד אשה
אלא לאו ש"מ שאני לן בין לכתחלה לדיעבד ממאי דלמא לעולם אימא
לך אפילו דיעבד נמי לא והכא היינו טעמא דמתיירא משום הפסד ממונו
רבי פדת אמר לא קשיא הא רבי אליעזר הא רבנן דתנן גבי פרת חטאת
ר' אליעזר אומר אינה נקחת מן העובדי כוכבים וחכמים מתירין מאי לאו
בהא קמיפלגי דר"א סבר חיישינן לרביעה ורבנן סברי לא חיישינן לרביעה
מר סבר חיישינן ומר סבר לא חיישינן לא ס"ד משום ניחא פורתא לא
מפסיד טובא

ודלמא דכולי עלמא לא חיישינן לרביעה והכא היינו טעמא דר"א
כדתני שילא דתני שילא מ"ט דר' אליעזר (במדבר יט, ב) דבר אל בני
ישראל ויקחו אליך בני ישראל יקחו ואין העובדי כוכבים יקחו

אלא בפרה דדמיה יקרין אבל בשאר קרבנות מודו ליה

ועוד תניא בהדיא מאי אותיבו ליה חברוהי לר' אליעזר (ישעיהו ס, ז)
כל צאן קדר יקבצו לך יעלו (לרצון על) מזבחי

שאני פרה דחטאת קרייה רחמנא

אלא מעתה תיפסל ביוצא דופן וכי תימא ה"נ אלמה תניא הקדישה
ביוצא דופן פסולה ור"ש מכשיר

וכי תימא ר"ש לטעמיה דאמר יוצא דופן ולד מעליא הוא והא"ר יוחנן
מודה היה ר"ש לענין קדשים שאינו קדוש
אלא שאני פרה הואיל ומום פוסל בה דבר ערוה וע"ז נמי פוסל בה
דכתיב (ויקרא כב, כה) כי משחתם בהם מום בס ותנא דבי ר' ישמעאל כל
מקום שנא' השחתה אינו אלא דבר ערוה וע"ז

דבר ערוה דכתיב (בראשית ו, יב) כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ וע"ז דכתיב (דברים ד, טז) פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל והא פרה נמי הואיל ומום פוסל בה דבר ערוה ועבודת כוכבים פסלי בה

גופא תני שילא מ"ט דרבי אליעזר דכתיב (במדבר יט, ב) דבר אל בני ישראל ויקחו בני ישראל יקחו ואין העובדי כוכבים יקחו אלא מעתה (שמות כה, ב) דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה ה"נ דבני ישראל יקחו ואין העובדי כוכבים יקחו

וכי תימא ה"נ והאמר רב יהודה אמר שמואל שאלו את ר"א עד היכן כיבוד אב ואם אמר להם צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד לאביו

באשקלון ודמא בן נתינה שמו פעם אחת בקשו ממנו אבנים לאפוד

דף כד

בששים רבוא שכר רב כהנא מתני בשמונים רבוא והיו מפתחות מונחות תחת מראשותיו של אביו ולא צערו

אבני שהם הפסיק הענין והא ואבני מלואים כתיב דהדר ערביה

ועוד קתני סיפא לשנה אחרת נולדה לו פרה אדומה בעדרו נכנסו חכמי ישראל אצלו אמר להם יודע אני בכם שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנין לי עכשיו איני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי

בשביל אבא

התם על ידי תגרי ישראל זבון

ורבי אליעזר לא חייש לרביעה

שמו ואמרי לה רמץ שמו אמר להן רבי אליעזר משם ראייה ישראל היו משמרין אותה משעה שנולדה רבי אליעזר תרתי אית ליה קיחה וחייש נמי לרביעה

והתניא אמרו לו לר' אליעזר מעשה ולקחיה מן העובד כוכבים ודמא

אמר מר ישראל היו משמרין אותה משעה שנולדה וניחוש דלמא רבעי לאמא כי הוה מעברה דאמר רבא וולד הנוגחת אסורה היא וולדה נגחו וולד הנרבעת אסורה היא וולדה נרבעו אימא ישראל היו משמרין אותה משעה

שנוצרה

וניחוש דלמא רבעיה לאמא מעיקרא דתנן כל הפסולין לגבי מזבח ולדותיהן מותרין ותני עלה ר' אליעזר אומר

הניחא לרבא דאמר רבא אמר רב נחמן מחלוקת כשנרבעו כשהן מוקדשין אבל כשהן חולין דברי הכל מותרין

אלא לרב הונא בר חנינא אמר רב נחמן מחלוקת כשנרבעו כשהן חולין אבל כשהן מוקדשין דברי הכל אסורין מאי איכא למימר

אימא ישראל היו משמרין אותה לאמא משעה שנוצרה וניחוש דילמא רבעיה לאמא דאמא כולי האי לא חיישינן

אמר מר ישראל היו משמרין אותה משעה שנוצרה מנא ידעינן אמר רב כהנא כוס אדום מעבירין לפניו בשעה שעולה עליה זכר

א"ה אמאי דמיה יקרין הואיל ושתי שערות פוסלות בה ומאי שנא דידהו אמר רב כהנא במוחזקת

יתיב ר' אמי ורבי יצחק נפחא אקלעא דר' יצחק נפחא פתח חד מינייהו ואמר וכן היה ר"א פוסל בכל הקרבנות כולן

פתח אידך מינייהו ואמר מאי אותיבו ליה חברוהי לר"א (ישעיהו ס, ז) כל צאן קדר יקבצו לך וגו' אמר להן ר"א כולם גרים גרורים הם לעתיד לבא

אמר רב יוסף מאי קרא (צפניה ג, ט) כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה וגו' אמר ליה אביי ודלמא מעבודת כוכבים הוא דהדור בהו אמר ליה רב יוסף לעבדו שכם אחד כתיב

רב פפא מתני הכי ורב זביד מתני הכי ותרוייהו אמרי וכן היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות ותרוייהו אמרי ומאי אותיבו ליה חברוהי לרבי אליעזר כל צאן קדר יקבצו לך וגו' אמר רבי אליעזר כולם גרים גרורים הם לעתיד לבא	ומאי קראה כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה' מתקיף לה רב יוסף ודלמא מעבודת כוכבים הוא דהדרי בהו א"ל אביי לעבדו שכם אחד כתיב
מיתיבי (שמות י, כה) ויאמר משה גם אתה תתן בידנו זבחים ועולות קודם מתן תורה שאני	ת"ש (שמות יח, יב) ויקח יתרו חתן משה עולה וזבחים לאלהים יתרו נמי קודם מתן תורה הוה הניחא למ"ד יתרו קודם מתן תורה הוה אלא למ"ד
יתרו לאחר מתן תורה הוה מאי איכא למימר אלא יתרו מישראל זבן ת"ש (שמואל א טו, טו) ויאמר שאול מעמלקי הביאום אשר חמל העם ומ"ש מיטב כי היכי דליקפץ עליהן זבינא	על מיטב הצאן והבקר (המשנים והכרים ועל כל הצאן) למען זבוח לה' אלהיך מאי מיטב דמי מיטב
ת"ש (שמואל ב כד, כב) ויאמר ארונה אל דוד יקח ויעל אדוני המלך מאי מוריגים אמר עולא מטה של טורביל מאי מטה של טורביל עיזא דקורקסא דדיישן אמר רב יוסף מאי קרא (ישעיהו מא, טו) הנה שמתוך למורג חרוץ חדש בעל פיפיות תדוש הרים ותדוק וגבעות כמוץ תשים	(את) הטוב בעיניו (ואת) [ראה] הבקר לעולה והמוריגים וכלי הבקר לעצים אמר רב נחמן ארונה גר תושב היה
ה"נ מסתברא דאי לא תימא הכי עולה נקבה מי איכא ומאי קושיא דלמא בבמת יחיד וכדרב אדא בר אהבה דאמר רב אדא ויעלהו זכר משמע אמר רב נחמן בר יצחק ויעלה כתיב	מיתיבי (שמואל א ו, יד) ואת הפרות העלו עולה לה' הוראת שעה היתה
איתיביה כל הני תיובתא שני להו פחותה מבת ג' שנים ת"ש ואת הפרות העלו עולה לה' בפחותה מבת שלש שנים	בר אהבה מנין לעולה נקבה שהיא כשרה בבמת יחיד שנאמר (שמואל א ז, ט) ויקח שמואל טלה חלב אחד ויעלהו עולה
(ופחותה מבת נ' שנים) מי קא ילדה והתניא פרה וחמור מבת ג' ודאי לכהן מכאן ואילך ספק אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא:	ר' יוחנן אמר גבול יש לה פחותה מבת ג' שנים נעקרת בת ג' שנים אינה נעקרת
ומאי שירה אמרו א"ר יוחנן משום ר"מ (שמות טו, א) אז ישיר משה ובני ישראל ור' יוחנן ידידיה אמר (ישעיהו יב, ד) ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו וגו'	מתקיף לה רב הונא בריה דרב נתן א"כ היינו ואת בניהם כלו בבית פחותה מבת ג' שנים
ר' שמואל בר נחמני אמר (תהלים צג, א) ה' מלך גאות לבש ר' יצחק נפחא אמר רוני רוני השיטה התנופפי ברוב הדרך המחושקת בריקמי זהב המהוללה בדביר ארמון ומפוארה בעדי עדיים	(שמואל א ו, יב) וישרנה הפרות בדרך על דרך בית שמש וגו' מאי וישרנה א"ר יוחנן משום ר"מ שאמרו שירה ורב זוטרא בר טוביה אמר רב שישרו פניהם כנגד ארון ואמרו שירה
ור"ש בן לקיש אמר מזמורא יתמא (תהלים צח, א) מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו ר' אלעזר אמר (תהלים צט, א) ה' מלך ירגזו עמים	ר' שמואל בר נחמני אמר (תהלים צג, א) ה' מלך גאות לבש ר' יצחק נפחא אמר רוני רוני השיטה התנופפי ברוב הדרך המחושקת בריקמי זהב המהוללה בדביר ארמון ומפוארה בעדי עדיים

אמר רב כמאן קרו פרסאי לספרא דביר מהכא (שופטים א, יא) ושם רב אשי אמר כמאן קרו פרסאי לנידה דשתנא מהכא (בראשית לא, דביר לפנים קרית ספר לה) כי דרך נשים לי

דף כה

(יהושע י, יג) וידום השמש וירח עמד עד יקום גוי אויביו הלא היא והיכא רמיזא (בראשית מח, יט) וזרעו יהיה מלא הגוים [אימתי יהיה כתובה על ספר הישר מאי ספר הישר א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים שנא' (במדבר כג, י) תמות נפשי מות ישרים

וכמה א"ר יהושע בן לוי עשרים וארבעה [שעי] אזיל שית וקם שית אזיל שית וקם שית כולם מלתא כיום תמים ר' אלעזר אמר שלשים ושית אזיל שית וקם תריסר אזיל שית וקם

א"ד בתוספתא פליגי ר' יהושע בן לוי אמר עשרים וארבעה אזיל שית וקם תריסר אזיל שית וקם תריסר עמידתו כיום תמים ר"א אמר שלשים ושש אזיל שית וקם תריסר אזיל שית וקם עשרים וארבעה ולא אץ לבוא כיום תמים

תנא כשם שעמדה לו חמה ליהושע כך עמדה לו חמה למשה ולנקדימון בן גוריון יהושע קראי נקדימון בן גוריון גמרא למשה מנלן אתיא אהל אהל כתיב הכא (דברים ב, כה) אהל תת פחדך וכתיב התם ביהושע אהל גדלך

ר' שמואל בר נחמני אמר מגופיה דקרא שמעת ליה (דברים ב, כה) אשר ישמעון שמעך ורגזו וחלו מפניך אימתי רגזו וחלו מפניך בשעה שעמדה לו חמה למשה מיתבי ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו איבעית אימא שעות הוא דלא הוו נפיש כולי האי ואיבעית אימא אבני ברד לא הוו דכתיב (יהושע י, יא) ויהי בנוסם מפני בני ישראל הם במורד בית חורון וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים עד עזקה וימותו

כתיב (שמואל ב א, יח) ויאמר ללמד בני יהודה קשת הנה כתובה על ספר הישר מאי ספר הישר א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן זה ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים דכתיב בהו (במדבר כג, י) תמות נפשי מות

ר"א אומר זה ספר משנה תורה ואמאי קרו ליה ספר הישר דכתיב (דברים ו, יח) ועשית הישר והטוב בעיני ה' והיכא רמיזא ידי רב לו ואיזו היא מלחמה שצריכה שתי ידיים הוי אומר זו קשת ר' שמואל בר נחמני אמר זה ספר שופטים ואמאי קרו ליה ספר הישר דכתיב (שופטים יז, ו) בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה והיכא רמיזא (שופטים ג, ב) למען דעת דורות בני ישראל ללמדם מלחמה ואיזו היא מלחמה שצריכה לימוד הוי אומר זו קשת

ומנלן דביהודה כתיב דכתיב (שופטים א, א) מי יעלה לנו בתחלה אל הכנעני להלחם בו ויאמר ה' יהודה יעלה	(שמואל א ט, כד) וירם הטבח את השוק והעליה וישם לפני שאול מאי והעליה ר' יוחנן אומר שוק ואליה מאי והעליה דמסמכא שוק לאליה
ורבי אלעזר אומר שוק וחזה מאי והעליה דמחית לה לחזה עילויה דשוק כי בעי אנופי ומנפי ליה ורבי שמואל בר נחמני אמר שוק ושופי מאי והעליה שופי עילויה דשוק קאי:	לא תתייחד אשה עמהם: במאי עסקינן אילימא בחד דכוותה גבי ישראל מי שרי והתנן לא יתייחד איש אחד עם שתי נשים
אלא בתלתא דכוותה גבי ישראל בפרוצים מי שרי והתנן אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים ואמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים אפילו עשרה נמי לא מעשה היה והוציאוה עשרה ותיפוק ליה משום שפיכות דמים א"ר ירמיה באשה חשובה עסקינן דמירתתי מינה רב אידי אמר אשה כלי זיינה עליה	במטה לא צריכא באשתו עמו עובד כוכבים אין אשתו משמרתו אבל ישראל אשתו משמרתו
ותיפוק ליה משום שפיכות דמים א"ר ירמיה באשה חשובה עסקינן דמירתתי מינה רב אידי אמר אשה כלי זיינה עליה	מאי בינייהו איכא בינייהו אשה חשובה בין אנשים ושאינה חשובה בין הנשים
תניא כוותיה דרב אידי בר אבין האשה אע"פ שהשלוש עמה לא תתייחד עמהן מפני שחשודין על העריות:	לא יתייחד אדם עמהן: ת"ר ישראל שנזדמן לו עובד כוכבים בדרך טופלו לימינו ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר בסיף טופלו לימינו במקל טופלו לשמאלו
היו עולין במעלה או יורדין בירידה לא יהא ישראל למטה ועובד כוכבים למעלה אלא ישראל למעלה ועובד כוכבים למטה ואל ישוח לפניו שמא ירוץ את גולגלתו	שאלו להיכן הולך ירחיב לו את הדרך כדרך שעשה יעקב אבינו לעשו הרשע דכתיב (בראשית לג, יד) עד אשר אבא אל אדוני שעירה
וכתיב (בראשית לג, יז) ויעקב נסע סכותה מעשה בתלמידי ר"ע שהיו הולכים לכזיב פגעו בהן ליסטים אמרו להן רב מנשה הוה אזל	לאן אתם הולכים אמרו להן לעכו כיון שהגיעו לכזיב פירשו אמרו להן תלמידי מי אתם אמרו להן תלמידי ר"ע אמרו להן אשרי ר"ע ותלמידיו שלא פגע בהן אדם רע מעולם

דף כו

לבי תורתא פגעו ביה גנבי אמרו ליה לאן קאזלת אמר להן לפומבדיתא כי מטא לבי תורתא פריש אמרו ליה תלמידא דיהודה רמאה את אמר להו ידעיתו ליה יהא רעוא דליהו הנהו אינשי בשמתיה	אזלו עבדו גניבתא עשרין ותרתינן שניין ולא אצלחו כיון דחזו אתו כולחו תבעו שמתיהו והוה בהו חד גירדנא דלא אתא לשרויה שמתיה אכלי' אריא היינו דאמרי אינשי גירדנא דלא טיזון שתא בציר משני
תא חזי מה בין גנבי בבל ולסטין דארץ ישראל:	לעבודת כוכבים אבל עובדת כוכבים מילדת בת ישראל בת ישראל לא תניק בנה של עובדת כוכבים אבל עובדת כוכבי' מניקה בנה של ישראל ברשותה:
מתני' בת ישראל לא תיילד את העובדת כוכבים מפני שמילדת בן גמ' ת"ר בת ישראל לא תיילד את העובדת כוכבים מפני שמילדת בן	לעבודת כוכבים ועובדת כוכבים לא תיילד את בת ישראל מפני שחשודין

על שפיכות דמים דברי רבי מאיר	עומדות על גבה אבל לא בינה לבינה ור"מ אומר אפי' אחרות עומדות על
וחכמים אומרים עובדת כוכבים מילדת את בת ישראל בזמן שאחרות	גבה נמי לא דזימנין דמנחא ליה ידא אפותא וקטלא ליה ולא מתחזי
כי ההיא איתתא דאמרה לחברתה מולדא יהודייתא בת מולדא	דמא כי אופיא דנהרא
יהודייתא אמרה לה נפישין בישתא דההיא איתתא דקא משפילנא מינייהו	ורבנן א"ל לא היא במילתא בעלמא הוא דאוקימתה:
בת ישראל לא תניק: ת"ר בת ישראל לא תניק בנה של עובדת כוכבים	דשייפא ליה סמא לדד מאבראי וקטלא ליה
מפני שמגדלת בן לעבודת כוכבים ועובדת כוכבים לא תניק את בנה של בת	וצריכא דאי אשמעינן מילדת בההיא קאמרי רבנן דשרי דלא אפשר
ישראל מפני שחשודה על שפיכות דמים דברי ר"מ וחכ"א עובדת כוכבים	משום דאחרות רואות אותה אבל מניקה דאפשר דשייפא ליה סם לדד
מניקה את בנה של בת ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה אבל לא	מאבראי וקטלא ליה אימא מודי ליה לרבי מאיר
בינו לבינה ורבי מאיר אומר אפילו אחרות עומדות על גבה נמי לא דזימנין	
ואי אשמעינן מניקה בההיא קאמר רבי מאיר דאסור משום דשייפא	ורמינהו יהודית מילדת עובדת כוכבים בשכר אבל לא בחנם אמר רב
ליה סם לדד מאבראי וקטלא ליה אבל מילדת דלא אפשר היכא דאחרות	יוסף בשכר שרי משום איבה
עומדות על גבה אימא מודי להו לרבנן צריכא	
סבר רב יוסף למימר אולודי עובדת כוכבים בשבתא בשכר שרי משום	סבר רב יוסף למימר אנוקי בשכר שרי משום איבה אמר ליה אביי יכלה
איבה א"ל אביי יכלה למימר לה דידן דמינטרי שבתא מחללינן עלייהו דידכו	למימר אי פנויה היא בעינא לאינסובי אי אשת איש היא לא קא מזדהמנא
דלא מינטרי שבתא לא מחללינן	באפי גברא
סבר רב יוסף למימר הא דתניא העובדי כוכבים ורועי בהמה דקה לא	אמר ליה אביי יכול לומר לו קאי ברי אאיגרא אי נמי נקיטא לי זימנא
מעלין ולא מורידין אסוקי בשכר שרי משום איבה	לבי דואר
תני רבי אבהו קמיה דר' יוחנן העובדי כוכבים ורועי בהמה דקה לא	ולא מורידין אבל המינין והמסורות והמומרים היו מורידין ולא מעלין
מעלין	
א"ל אני שונה (דברים כב, ג) לכל אבידת אחיך לרבות את המומר ואת	ולישני ליה כאן במומר אוכל נבילות לתיאבון כאן במומר אוכל נבילות
אמרת היו מורידין סמי מכאן מומר	להכעיס קסבר אוכל נבילות להכעיס מין הוא
איתמר מומר פליגי רב אחא ורבינא חד אמר לתיאבון מומר להכעיס	מיתיבי אכל פרעוש אחד או יתוש אחד הרי זה מומר והא הכא
מין הוי וחד אמר אפילו להכעיס נמי מומר אלא איזהו מין זה העובד אלילי	דלהכעיס הוא וקתני מומר התם בעי למיטעם טעמא דאיסורא
כוכבים	
אמר מר היו מורידין אבל לא מעלין השתא אחותי מחתינן אסוקי מיבעי	רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו לא נצרכא שאם היתה אבן על פי הבאר
אמר רב יוסף בר חמא אמר רב ששת לא נצרכא שאם היתה מעלה בבור	מכסה אמר לעבורי חיותא עילויה רבינא אמר שאם היה סולם מסלקו אמר
מגררה דנקיט ליה עילא ואמר לא תיחות חיותא עלויה	בעינא לאחותי ברי מאיגרא

ת"ר ישראל מל את העובד כוכבים לשום גר לאפוקי לשום מורנא דלא
 וחכמים אומרים עובד כוכבים מל את ישראל בזמן שאחרים עומדין על
 גבו אבל בינו לבינו לא ורבי מאיר אומר אפילו אחרים עומדים על גבו נמי
 לא דוימנין דמצלי ליה סכינא ומשוי ליה כרות שפכה מאיר

וסבר ר"מ עובד כוכבים לא ורמינהו עיר שאין בה רופא ישראל ויש
 בה רופא כותי ורופא עובד כוכבים ימול עובד כוכבים ואל ימול כותי דברי
 ר"מ רבי יהודה אומר ימול כותי ואל ימול עובד כוכבים

וסבר ר' יהודה עובד כוכבים שפיר דמי והתניא ר' יהודה אומר מנין
 למילה בעובד כוכבים שהיא פסולה שנא' (בראשית יז, ט) ואתה את בריתי
 אלא לעולם לא תיפוך והכא במאי עסקינן תשמור

דף כז

ברופא מומחה דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן אם היה מומחה לרבים
 מותר לא ימול ישראל מפני שמל לשם הר גרוזים דברי רבי יהודה

אמר לו רבי יוסי וכי היכן מצינו מילה מן התורה לשמה אלא מל והולך
 עד שתצא נשמתו יהודה ההיא דרבי יהודה הנשיא היא

דתניא רבי יהודה הנשיא אומר מנין למילה בעובד כוכבים שהיא פסולה
 ת"ל ואתה את בריתי תשמור אמר רב חסדא מאי טעמא דרבי יהודה דכתיב לה' המול ורבי יוסי
 המול ימול

ואידך הכתיב לה' המול ההוא בפסח כתיב ואידך נמי הכתיב המול ימול
 דברה תורה כלשון בני אדם איתמר מנין למילה בעובד כוכבים שהיא פסולה דרו בר פפא משמיה
 דרב אמר ואתה את בריתי תשמור ורבי יוחנן המול ימול

מאי בינייהו ערבי מהול וגבנוני מהול איכא בינייהו מאן דאמר המול
 ימול איכא ומ"ד את בריתי תשמור ליכא ולמאן דאמר המול ימול איכא והתנן קונם שאני נהנה מן הערלים מותר
 בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים אלמא אף על גב דמהילי כמאן
 דלא מהילי דמו

אלא איכא בינייהו ישראל שמתו אחיו מחמת מילה ולא מלוהו למ"ד
 ואתה את בריתי תשמור איכא למאן דאמר המול ימול ליכא ולמ"ד המול ימול ליכא והתנן קונם שאני נהנה ממולים אסור בערלי
 ישראל ומותר במולי עובדי כוכבים אלמא אע"ג דלא מהילי כמאן דמהילי
 דמו

אלא איכא בינייהו אשה למ"ד ואתה את בריתי תשמור ליכא דאשה
 לאו בת מילה היא ולמ"ד המול ימול איכא דאשה כמאן דמהילא דמיא ומי איכא למאן דאמר אשה לא והכתיב (שמות ד, כה) ותקח צפורה
 צר קרי ביה ותקח והכתיב ותכרות קרי ביה ותכרת דאמרה לאיניש אחרינא
 ועבד ואיבעית אימא איתא איהי ואתחלה ואתא משה ואגמרה:

מתני' מתרפאין מהן ריפוי ממון אבל לא ריפוי נפשות ואין מסתפרין לבינו:

מהן בכל מקום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים ברה"ר מותר אבל לא בינו

מאי ריפוי ממון ומאי ריפוי נפשות אילימא ריפוי ממון בשכר ריפוי נפשות בחנם ליתני מתרפאין מהן בשכר אבל לא בחנם	
אלא ריפוי ממון דבר שאין בו סכנה ריפוי נפשות דבר שיש בו סכנה והאמר רב יהודה אפילו ריבדא דכוסילתא לא מתסינן מינייהו	אלא ריפוי ממון בהמתו ריפוי נפשות גופיה והיינו דאמר רב יהודה אפילו ריבדא דכוסילתא לא מתסינן מינייהו
אמר רב חסדא אמר מר עוקבא אבל אם אמר לו סם פלוני יפה לו סם פלוני רע לו מותר	סבר שיולי משאיל לו כי היכי דמשאיל לו משאיל לאיניש אחרינא ואתא ההוא גברא לאורועי נפשיה
אמר רבא א"ר יוחנן ואמרי לה אמר רב חסדא אמר ר' יוחנן ספק חי ספק מת אין מתרפאין מהן ודאי מת מתרפאין מהן	מת האיכא חי שעה לחיי שעה לא חיישינן מת האיכא חי שעה לחיי שעה לא חיישינן
ומנא תימרא דלחיי שעה לא חיישינן דכתיב (מלכים ב ז, ד) אם אמרנו נבוא העיר והרעב בעיר ומתנו שם והאיכא חי שעה אלא לאו לחיי שעה לא חיישינן	מיתבי לא ישא ויתן אדם עם המינין ואין מתרפאין מהן אפילו לחיי שעה
מעשה בבן דמא בן אחותו של ר' ישמעאל שהכישו נחש ובא יעקב איש כפר סכניא לרפאותו ולא הניחו ר' ישמעאל וא"ל ר' ישמעאל אחי הנח לו וארפא ממנו ואני אביא מקרא מן התורה שהוא מותר ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצתה נשמתו ומת	קרא עליו ר' ישמעאל אשריך בן דמא שגופך טהור ויצתה נשמתך בטהרה ולא עברת על דברי חביריך שהיו אומרים (קהלת י, ח) ופורץ גדר ישכנו נחש
שאני מינות דמשכא דאתי למימשך בתרייהו אמר מר לא עברת על דברי חביריך שהיו אומרים ופורץ גדר ישכנו נחש איהו נמי חויא טרקיה חויא דרבנן דלית ליה אסותא כלל	
ומאי ה"ל למימר (ויקרא יח, ה) וחי בהם ולא שימות בהם ור' ישמעאל הני מילי בצינעא אבל בפרהסיא לא דתניא היה רבי (ויקרא כב, לב) ולא תחללו את שם קדשי	ישמעאל אומר מנין שאם אומרים לו לאדם עבוד עבודת כוכבים ואל תהרג שיעבוד ואל יהרג ת"ל וחי בהם ולא שימות בהם יכול אפילו בפרהסיא ת"ל (ויקרא כב, לב) ולא תחללו את שם קדשי
אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל מכה שמחללין עליה את השבת אין מתרפאין מהן ואיכא דאמרי אמר רבה בר בר חנה אמר ר"י כל	

דף כח

מכה של חלל אין מתרפאין מהן מאי בינייהו איכא בינייהו גב היד וגב הרגל דאמר רב אדא בר מתנה אמר רב גב היד וגב הרגל הרי הן כמכה של של חלל ומחללין עליהן את השבת	אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב כל מכה שצריכה אומד מחללין עליה את השבת אמר רב שמן בר אבא אמר ר' יוחנן והאי אשתא צמירתא כמכה של חלל דמי ומחללין עליה את השבת
מהיכן מכה של חלל פירש רבי אמי מן השפה ולפנים בעי רבי אליעזר ככי ושיני מאי כיון דאקושי ניהו כמכה דבראי דמו או דלמא כיון דגואי קיימי כמכה של חלל דמו	אמר אביי ת"ש החושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ חושש הוא דלא הא כאיב ליה טובא שפיר דמי דלמא תנא היכא דכאיב ליה טובא חושש נמי קרי ליה

ת"ש רבי יוחנן חש בצפדינא אזל לגבה דההיא מטרוניתא עבדה חמשא ומעלי שבתא א"ל למחר מאי אמרה ליה לא צריכת אי צריכנא מאי אמרה אשתבע לי דלא מגלית אשתבע לה לאלהא ישראל לא מגלינא גלייה ליה	למחר נפק דרשה בפירקא
אלמא כמכה של חלל דמיא אמר רב נחמן בר יצחק שאני צפדינא הואיל ומתחיל בפה וגומר בבני מעיים	והא אשתבע לה לאלהא דישאל לא מגלינא אבל לעמיה ישראל מגלינא והאיכא חילול השם דגלי לה מעיקרא
מאי סימניה רמי מידי בי ככי ומייתי דמא מבי דרי ממאי הוי מקרירי	קרירי דחיטי ומחמימי חמימי דשערי ומשורי כסא דהרסנא מאי עבדא ליה א"ר אחא בריה דרבא מי שאור ושמן זית ומלח ומר בר רב אשי אמר משחא דאוואזא בגדפא דאוואזא
אמר אביי אנא עבדי כולהו ולא איתסאי עד דאמר לי ההוא טייעא אייתי קשייתא דזיתא דלא מלו תילתא וקלנהו אמרא חדתא ודביק ביה דדרי עבדי הכי ואיתסאי	ורבי יוחנן היכי עביד הכי והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל מכה שמחללין עליה את השבת אין מתרפאין מהן אדם חשוב שאני
והא רבי אבהו דאדם חשוב הוה ורמא ליה יעקב מינאה סמא אשקיה ואי לא רבי אמי ורבי אסי דלחכוהו לשקיה פסקיה לשקיה	דרבי יוחנן רופא מומחה הוה דרבי אבהו נמי רופא מומחה הוה שאני רבי אבהו דמוקמי ביה מיני בנפשיהו (שופטים טז, ל) תמות נפשי עם פלשתים
אמר שמואל האי פדעתא סכנתא היא ומחללין עליה את השבת מאי אסותא למיפסק דמא תחלי בחלא לאסוקי גרדא דיבלא וגירדא דאסנא או ניקרא מקילקלתא	אמר רב ספרא האי עינבתא פרוונקא דמלאכא דמותא היא מאי אסותא טינגא בדובשא או כרפסא בטיליא אדהכי והכי ליתי עינבתא בת מינא וניגנדר עילוי חירותי לחירותי ואוכמתי לאוכמתי
אמר רבא האי סימטא פרוונקא דאשתא היא מאי אסותא למחייא שיתין איתקוטלי וליקרעיה שתי וערב והני מילי דלא חזיר רישיה אבל חזיר רישיה	לית לן בה רבי יעקב חש
בפיקעא אורי ליה רבי אמי ואמרי לה רבי אסי אורי ליה ליתי שב ביני אהלא תולנא וצייר ליה בחללא דבי צוארא וליכריך עילויה נירא ברקא וטמיש ליה בנטפא חזירא וליקליה ובדר ליה עילויה אדהכי והכי ליתי	קשיתא דאסנא לינח פיקעא להדי פיקעא וה"מ פיקעא עילאה פיקעא תתאה מאי ליתי תרבא דצפירתא דלא אפתח וליפשר ולישדי ביה
ואי לא לייתי תלת טרפא קרא דמייבשי בטולא וליקלי וליבדר עילויה ואי לא לייתי משקדי חלווני ואי לא מייתי משח קירא ולינקוט בשחקי דכיליתא לייתי כולייתא דברחא קרחא וליקרעיה שתי וערב ולינח אמללא דנורא והנהו מיא דנפקי מיניה לישדינהו באודניה לא קרירי ולא חמימי אללא פשורי	אורי ליה כי הא דאמר אביי אמרה לי אם לא איברי כולייתא אלא לאודנא ואמר רבא אמר לי מניומי אסיא כולהו שקיינו קשו לאודנא לבר ממאי דכולייתא לייתי כולייתא דברחא קרחא וליקרעיה שתי וערב ולינח אמללא דנורא והנהו מיא דנפקי מיניה לישדינהו באודניה לא קרירי ולא חמימי אללא פשורי
רבי אבהו חש באודניה אורי ליה ר' יוחנן ואמרי ליה בי מדרשא מאי	
ואי לא לייתי תרבא דחיפוששתא גמלניתא וליפשר ולישדי ביה ואי לא למלייה לאודניה מישחא וליעבד שב פתילתא דאספסתא וליתי שופתא דתומא וליתוב ברקא בחד רישא וליתלי בהו נורא ואידך רישא מותבא באודנא וליתוב אודניה להדא נורא ויזדהר מזיקא ונישקול חדא וננח חדא	לישנא אחרינא ואי לא לייתי שב פתילתא ביקרא ושייף ליה מישחא דאספסתא ונייתי חד רישא בנורא וחד רישא באודניה ונישקול חדא וננח חדא ויזדהר מזיקא

ואי לא לייתי אודרא דנדא דלא משקיף וננח בה ולתלייה לאודניה לרטיבא	
להדי נורא ומיזדהר מזיקא ואי לא לייתי גובתא דקניא עתיקא בר מאה שנין	אמר רבה בר זוטרא אמר רבי חנינא מעלין אזנים בשבת תני רב שמואל
ולימלחיה מילחא גלגליתא ולקלי ולידבק וסימנך רטיבא ליבשתא ויבשתא	בר יהודה ביד אבל לא בסם איכא דאמרי בסם אבל לא ביד מ"ט מזריף זריף
אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת	רב יהודה שרא למיכחל עינא בשבת אמר להו רב שמואל בר יהודה
סבור מיניה הני מילי הוא דשחקי סמנין מאתמול אבל משחק בשבת ואתויי	מאן ציית ליהודה מחיל שבי לסוף חש בעיניה שלח ליה שרי או אסיר שלח
דרך רשות הרבים לא א"ל ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה לדידי מיפרשא	ליה לכ"ע שרי לדידך אסיר
מיני' דרב יהודה אפילו מישחק בשבת ואתויי דרך רשות הרבים מותר	
וכי מדידי הוא דמר שמואל היא ההיא אמתא דהואי בי מר שמואל	דעינא באובנתא דליבא תלו
דקדחא לה עינא בשבתא צווחא וליכא דאשגח בה פקעא עינא למחר נפק	כגון מאי אמר רב יהודה כגון רירא דיצא דמא דימעטא וקידחא ותחלת
מר שמואל ודרש עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת מאי טעמא דשוריני	אוכלא לאפוקי סוף אוכלא ופצוחי עינא דלא
אמר רב יהודה זיבורא ודחרזיה סילוא וסמטא ודכאיב ליה עינא ואתי	סכנתא חמימי לעקרבא וקרירי לזיבורא וחילופא סכנתא חמימי לסילוא
עילויה אישתא כולהו בי בני סכנתא חמה לחמה וסילקא לצינא וחילופא	וקרירי

דף כט

לחספניתא וחילופא סכנתא	אישתא וסיבורא סכנתא כאיב עינא וסבורי סכנתא שני לדג דם שני לדג דג
חלא לסיבורי ומוניני לתעניתא וחילופא סכנתא תחלי וסיבורא סכנתא	שלישי לו סכנתא
ת"ר המקיז דם לא יאכל חגב"ש לא חלב ולא גבינה ולא בצלים ולא	א"ר יהושע בן לוי מעלין אונקלי בשבת מאי אונקלי אמר רבי אבא
שחלים אם אכל אמר אביי נייתי רביעתא דחלא ורביעתא דחמרא ונערבבינהו	איתומכא דליבא מאי אסותא מייתי כמונא כרוינא וניניא ואגדנא וציתרי
בהדי הדדי ונישתי וכי מפנה לא מפנה אלא למזרחא של עיר משום דקשה	ואבדתא
ריחא	
לליבא בחמרא וסימנך (תהלים קד, טו) ויין ישמח לבב אנוש לרוחא	חמש אצבעותיה ושתי ליה רב אשי שחיק כל חד וחד לחודיה ושקיל מלא
במיא וסימנך (בראשית א, ב) ורוח אלהים מרחפת על פני המים לכודא	אצבעיה רבתי ומלא אצבעיה זוטרתיה אמר רב פפא אנא עבדי לכל הני ולא
בשיכרא וסימנך (בראשית כד, טו) וכדה על שכמה	איתסאי עד דאמר לי ההוא טייעא אייתי כוזא חדתא ומלייה מיא ורמי ביה
רב אחא בריה דרבא שחיק להו לכולהו בהדי הדדי ושקיל ליה מלא	תרוודא דדובשא דתלי לה בי כוכבי ולמחר אישתי עבדי הכי ואיתסאי
תנו רבנן ששה דברים מרפאין את החולה מחליו ורפואתן רפואה ואלו	עשרה דברים מחזירין את החולה לחליו וחליו קשה אלו הן האוכל
הן כרוב ותרדין ומי סיסין יבישה וקיבת והרת ויותרת הכבד ויש אומרים אף	בשר שור שומן בשר צלי בשר ציפרים וביצה צלויה ושחלים ותגלחת ומרחץ
דגים קטנים ולא עוד אלא שדגים קטנים מפרין ומרבין כל גופו של אדם	וגבינה וכבד וי"א אף אגוזים וי"א אף קשואין תנא דבי רבי ישמעאל למה
	נקרא שמן קשואין מפני שהן קשין לכל גופו של אדם כחרבות:

ואין מסתפרין מהן בכל מקום: ת"ר ישראל המסתפר מעובד כוכבים	אמר מר ישראל המסתפר מעובד כוכבים רואה במראה היכי דמי אי
רואה במראה ועובד כוכבים המסתפר מישראל כיון שהגיע לבלוריתו שומט	ברשות הרבים ל"ל מראה ואי ברשות היחיד כי רואה מאי הוי לעולם ברה"י
את ידו	וכיון דאיכא מראה מתחזי כאדם חשוב
רב חנא בר ביזנא הוה מסתפר מעובד כוכבים בשבילי דנהרדעא א"ל	ואדרבנן לא עבר אימר דאמור רבנן ברה"ר ברה"י מי אמור והוא סבר
חנא חנא יאי קועיך לזוגא אמר תיתי לי דעברי אדר"מ	שבילי דנהרדעא כיון דשכיחי רבים כרה"ר דמו:
ועובד כוכבים המסתפר מישראל כיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידו:	אמר רב חנינא בריה דרב איקא שפוד שפחות וגומות רב מלכיו בלורית
וכמה אמר רב מלכיה אמר רב אדא בר אהבה שלשה אצבעות לכל רוח ורוח	אפר מקלה וגבינה רב מלכיה
אמר רב פפא מתני' ומתניתא רב מלכיה שמעתתא רב מלכיו וסימנא	מתני' אלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואיסורן איסור הנאה היין
מתניתא מלכתא מאי בינייהו איכא בינייהו שפחות:	והחומץ של עובדי כוכבים שהיה מתחלתו יין וחרס הדרייני ועורות לבובין
	רשב"ג אומר בזמן שהקרע שלו עגול אסור משוך מותר
בשר הנכנס לעבודת כוכבים מותר והיוצא אסור מפני שהוא כזבחי	ואיסורן איסור הנאה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין איסורן איסור
מתים דברי ר"ע ההולכין לתרפות אסור לשאת ולתת עמהן והבאין מותרין:	הנאה: החרצנים והזגין של עובדי כוכבים אסורין ואיסורן איסור הנאה
נודות העובדי כוכבים וקנקניהן ויין של ישראל כנוס בהן אסורין	דברי ר"מ וחכ"א לחין אסורין יבישין מותרין
המוריים וגבינת בית אונייקי של עובדי כוכבים אסורין ואיסורן איסור	אמר ר' יהודה שאל ר' ישמעאל את רבי יהושע כשהיו מהלכין בדרך
הנאה דברי ר' מאיר וחכ"א אין איסורן איסור הנאה	אמר לו מפני מה אסרו גבינות עובדי כוכבים אמר לו מפני שמעמידין אותה
	בקיבה של נבילה
אמר לו והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה אמרו כהן שדעתו יפה	אמר לו מפני שמעמידין אות' בקיבת עגלי עבודת כוכבים אמר לו אם
שורפה חיה ולא הודו לו אבל אמרו אין נהנין ולא מועלין	כן למה לא אסרוה בהנאה
השיאו לדבר אחר אמר לו ישמעאל היאך אתה קורא כי טובים דודיך	אמר לו כי טובים דודיך אמר לו אין הדבר כן שהרי חבירו מלמד עליו
מין או כי טובים דודיך	לריח שמניך טובים:
גמ' יין מגלן אמר רבה בר אבוה אמר קרא (דברים לב, לח) אשר חלב	זבח גופיה מגלן דכתיב (תהלים קו, כח) ויצמדו לבעל פעור ויאכלו
זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם מה זבח אסור בהנאה אף יין נמי אסור בהנאה	זבחי מתים מה מת אסור בהנאה אף זבח נמי אסור בהנאה
ומת גופיה מגלן אתיא שם שם מעגלה ערופה כתיב הכא (במדבר כ,	מה להלן אסור בהנאה אף כאן נמי אסור בהנאה
א) ותמת שם מרים וכתוב התם (דברים כא, ד) וערפו שם את העגלה בנחל	והתם מגלן אמרי דבי רבי ינאי כפרה כתיב בה כקדשים:
והחומץ של עובדי כוכבים שהיה מתחלתו יין: פשיטא משום דאחמיץ	אמר רבי אילעא שנינו יין מבושל של עובדי כוכבים שהיה מתחלתו
פקע ליה איסוריה אמר רב אשי הא אתא לאשמועינן חומץ שלנו ביד עובד	יין אסור פשיטא משום דאיבשיל פקע ליה איסורא אמר רב אשי הא אתא
כוכבים אין צריך חותם בתוך חותם אי משום אינסוכי לא מנסכי ואי משום	לאשמועינן יין מבושל שלנו ביד עובדי כוכבים אין צריך חותם בתוך חותם
איחלופי כיון דאיכא חותם לא טרח ומזיף	אי משום אינסוכי לא מנסכי ואי משום

דף ל

מותרת ואיזו היא אלונתית כדתנן גבי שבת עושין אנומלין ואין עושין אלונתית ואיזו היא אנומלין ואיזו היא אלונתית אנומלין יין ודבש ופלפלין אלונתית יין ישן ומים צלולין ואפרסמון דעבדי לבי מסותא	איחלופי כיון דאיכא חותם אחד לא טרח ומזייף ת"ר יין מבושל ואלונתית של עובדי כוכבים אסורין אלונתית כברייתא
רבי ינאי בר ישמעאל חלש על לגביה ר' ישמעאל בן זירוד ורבנן לשילוי ביה יתבי וקא מבעיא להו יין מבושל יש בו משום גילוי או אין בו משום גילוי אמר להו ר' ישמעאל בן זירוד הכי אמר רשב"ל משום גברא רבה ומנו ר' חייא יין מבושל אין בו משום גילוי אמרו ליה נסמוך מחוי להו ר' ינאי בר ישמעאל עלי ועל צוארי	רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו יין מזוג אין בו משום גילוי יין מבושל אין בו משום ניסוך איבעיא להו יין מבושל יש בו משום גילוי או אין בו משום גילוי ת"ש העיד רבי יעקב בר אידי על יין מבושל שאין בו משום גילוי
אמתיה דרבי חייא איגלווי לה ההוא חמרא מבשלא אתיא לקמיה דר' חייא אמר לה הרי אמרו יין מבושל אין בו משום גילוי שמעיה דרב אדא בר אהבה איגלי ליה חמרא מזיגא א"ל הרי אמרו יין מזוג אין בו משום גילוי	שמואל ואבלט הוו יתבי אייתו לקמיהו חמרא מבשלא משכיה לידיה א"ל שמואל הרי אמרו יין מבושל אין בו משום יין נסך
קלי מיא שדא ביה וסר לאחוריה אחייא מסר נפשיה אמזיגא לא מסר נפשיה	אמר רב פפא לא אמרן אלא דמזיג טובא אבל מזיג ולא מזיג שתי ומזיג ולא מזיג מי שתי והא רבה בר רב הונא הוה קאזיל בארבא והוה נקיט חמרא בהדיה וחזייה לההוא חיזיא דצרי ואתי א"ל לשמעיה סמי עיניה דדין שקיל
דמלא בכובא וסליק חמרא עילויה פרונקא ושתי אמרי דמזיג איהו שתי דמזיגי אחריני לא שתי	ואמזיגא לא מסר נפשיה והא רבי ינאי הוה בי עכבורי ואמרי ליה בר הדיא הוה בי עכבורי הוו יתבי והוו קא שתו חמרא מזיגא פש להו חמרא בכובא וצרונהי בפרונקא וחזיא לההוא חיזיא דשקיל מיא ורמא בכובא עד
שמעיה דרב חלקיה בר טובי איגליא ההוא קיסתא דמיא והוה ניים גבה אתא לגביה דרב חלקיה בר טובי א"ל הרי אמרו אימת ישן עליהן והני מילי ביממא אבל בליליא לא ולא היא לא שנא ביממא ול"ש בליליא אימת ישן עליהן לא אמרינן	אמר רב אשי ואיתימא רב משרשיא פירוקא לסכנתא אמר רבא הלכתא יין מזוג יש בו משום גילוי ויש בו משום יין נסך יין מבושל אין בו משום גילוי ואין בו משום יין נסך
מיכסיא מיא אבל מבי ארמאה שתי נהי דאגילויא לא קפדי אמנקרותא מיהא קפדי א"ד רב לא שתי מיא מבי ארמאה אבל מבי ארמלתא שתי שמואל לא שתי מיא לא מבי ארמאה ולא מבי ארמלתא:	רב לא שתי מבי ארמאה אמר לא זהירי בגילוי מבי ארמלתא שתי אמר סירכא דגברא נקיטא שמואל לא שתי מיא מבי ארמלתא אמר לית לה אימתא דגברא ולא
אר"ש בן לקיש קרינא אין בו משום גילוי מאי קרינא א"ר אבהו חמרא חליא דאתי מעסיא אמר רבא ובמקומו יש בו משום גילוי מ"ט חמר מדינה הוא אמר רבא האי חמרא דאקרים עד תלתא יומי יש בו משום גילוי ומשום יין נסך	אריב"ל שלש יינות הן ואין בהן משום גילוי ואלו הן חד מר מתוק חד טילא חריפא דמצרי זיקי מר ירנא מתוק חוליא רב חמא מתני לעילויא חד חמר ופלפלין מר אפסינתין מתוק מי בארג

מכאן ואילך אין בו משום גילוי ואין בו משום יין נסך ונהרדעי אמרי	ת"ר יין תוסס אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו ג' ימים השחלים אין
אפי' לבתר תלתא יומי חיישינן משום גילוי מ"ט זימנין מיקרי שתי	בהם משום גילוי ובני גולה נהגו בהן איסור ולא אמרן אלא דלית בהו חלא
	אבל אית בהו חלא מיגרי בהו
כותח הבבלי אין בו משום גילוי ובני גולה נהגו בו איסור אמר רב מנשי	אמר רב חייא בר אשי אמר שמואל פי תאנה אין בו משום גילוי כמאן
אי אית ביה נקורי חיישינן אמר רב חייא בר אשי אמר שמואל מי טיף טיף	כי האי תנא דתניא רבי אליעזר אומר אוכל אדם ענבים ותאנים בלילה ואינו
אין בו משום גילוי אמר רב אשי והוא דעביד טיף להדי טיף טיף	חושש משום שנאמר (תהלים קטז, ו) שומר פתאים ה'
אמר רב ספרא משום ר' יהושע דרומא שלשה מיני ארס הן של בחור	של בחור שוקע למאי הלכתא דתניא חבית שנתגלה אע"פ ששתו ממנה
שוקע של בינוני מפעפע ושל זקן צף למימרא דכמה דקשיש כחוש חיליה	תשעה ולא מתו לא ישתה ממנה עשירי מעשה היה ששתו ממנו תשעה ולא
והתניא שלשה כל זמן שמזקינין גבורה מתוספת בהן אלו הן דג נחש וחזיר	מתו ושתה עשירי ומת אמר ר' ירמיה זהו שוקע
כח אוסופי הוא דקא מוסיף זיהריה קליש	
וכן אבטיח שנתגלתה אע"פ שאכלו ממנה ט' בני אדם ולא מתו לא	ת"ר מים שנתגלו הרי זה לא ישפכם ברשות הרבים ולא ירביץ בהן את
יאכל ממנה עשירי מעשה היה ואכלו ממנה תשעה ולא מתו ואכל עשירי	חבית ולא יגבל בהן את הטיט ולא ישקה מהן לא בהמתו ולא בהמת חבירו
ומת א"ר זהו שוקע	ולא ירחץ בהן פניו ידיו ורגליו אחרים אומרים מקום שיש סירטא אסור אין
	סירטא מותר
אחרים היינו תנא קמא איכא בינייהו גב היד וגב הרגל ורומני דאפי	משקוהו לבהמת עצמו כי תניא ההיא לשונרא אי הכי דחבריה נמי דחבריה
אמר מר לא ישקה מהן לא בהמתו ולא בהמת חבירו והתניא אבל	כחיש ידיה נמי כחיש הדר בריא דחבריה נמי הדר בריא זימנין דבעי לזבונא
	ומפסיד ליה מיניה
א"ר אסי א"ר יוחנן משום ר' יהודה בן בתירא שלשה יינות הן יין נסך	אסור בהנאה ומטמא טומאה חמורה בכזית

דף לא

סתם יינם אסור בהנאה ומטמא טומאת משקין ברביעית המפקיד יינו	והתנן המפקיד פירותיו אצל עובד כוכבים הרי הן כפירותיו של עובד
אצל עובד כוכבים אסור בשתיה ומותר בהנאה	כוכבים לשביעית ולמעשר כגון שיחד לו קרן זוית
אי הכי בשתיה נמי לישתרי דהא רבי יוחנן אקלע לפרוד אמר כלום	קרי עליה (קהלת יא, ג) מקום שיפול העץ שם יהו שם יהו ס"ד אלא
יש משנת בר קפרא תנא ליה ר' תנחום דמן פרוד המפקיד יינו אצל עובד	שם יהו פירותיו
כוכבים מותר בשתיה	
א"ר זירא לא קשיא הא ר"א הא רבנן	דתניא אחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצירו של עובד כוכבים ומלאוהו
	יין ומפתח או חותם ביד ישראל ר"א מתיר וחכמים אוסרין
א"ר חייא בריה דרבי חייא בר נחמני א"ר חסדא אמר רב ואמרי לה	אמר רבי אלעזר הכל משתמר בחותם אחד חוץ מן היין שאין משתמר
אמר רב חסדא אמר זעירי ואמרי לה א"ר חסדא אמר לי אבא בר חמא הכי	בחותם אחד ור' יוחנן אמר אפי' יין משתמר בחותם אחד ולא פליגי הא
אמר זעירי הלכה כר"א	כר"א הא כרבנן

איכא דאמרי א"ר אלעזר הכל משתמר בחותם בתוך חותם חוץ מן היין
 שאין משתמר בחותם בתוך חותם ורבי יוחנן אמר אפילו יין משתמר בחותם
 בתוך חותם ותריוויהו כרבנן מר סבר כי פליגי רבנן עליה דר"א בחותם אחד
 אבל בחותם בתוך חותם שרו ומר סבר אפילו חותם בתוך חותם אסרי
 היכי דמי חותם בתוך חותם אמר רבא אגנא דפומא דחביתא שריקא
 וחתימא הוי חותם בתוך חותם ואי לא לא דיקולא ומיהדק הוי חותם בתוך
 חותם לא מיהדק לא הוי חותם בתוך חותם נוד בדיסקיא חתימת פיו למטה
 הוי חותם בתוך חותם פיו למעלה לא הוי חותם בתוך חותם וכי כייף פומיה
 לגיו וצייר וחתיים הוי חותם בתוך חותם

ת"ר בראשונה היו אומרים יין של עין כושי אסור מפני בירת סריקא
 ושל ברקתא אסור מפני כפר פרשאי ושל וגדור אסור מפני כפר שלים חזרו
 לומר חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות
 מעיקרא מאי סבור ולבסוף מאי סבור מעיקרא סבור אין כותי מקפיד
 על מגע עובד כוכבים לא שנא פתוחות ולא שנא סתומות ולבסוף סבור כי
 לא קפיד אפתוחות אסתומות מקפיד קפיד

וסתומות מותרות ורמינהי
 השולח חבית של יין ביד כותי ושל ציר ושל מורייס ביד עובד כוכבים
 אם מכיר חותמו וסתמו מותר אם לאו אסור

אמר רבי זירא לא קשיא כאן בעיר כאן בדרך
 מתקיף לה רבי ירמיה מידי הנך דעיר לא בדרך אתו אלא אמר רבי
 ירמיה בין הגיתות שנינו כיון דכולי עלמא אפכי מירתת אמר השתא אי חזי
 לי מפסדו לי

אגילוי דמאי אילימא גילוי דנזייתא אנן נמי מגלינן ואלא דחביתא אנן
 נמי מגלינן לא צריכא באתרא דמצלו מיא
 אתמר מפני מה אסרו שכר של עובדי כוכבים רמי בר חמא אמר רבי
 יצחק משום חתנות רב נחמן אמר משום גילוי

אלא מעתה ישן תשתרי דא"ר ישן מותר אין מניחו ליישן החמיץ מותר
 אין מניחו להחמיץ גזירה ישן אטו חדש
 רב פפא מפיקין ליה לאבבא דחנותא ושתי רב אחאי מייתו ליה לביתיה
 ושתי ותריוויהו משום חתנות רב אחאי עביד הרחקה יתירתא

רב שמואל בר ביסנא איקלע למרגואן אייתו ליה חמרא ולא אשתי
 אייתו ליה שיכרא ולא אשתי בשלמא חמרא משום שימצא שיכרא משום
 מאי משום שימצא דשימצא
 אמר רב האי שיכרא דארמאה שרי וחייא ברי לא נישתי מיניה מה
 נפשך אי שרי לכולי עלמא שרי אי אסיר לכולי עלמא אסיר

אלא רב סבר משום גילויא ואזיל מרורא דכשותא וקלי ליה זיהריה
 ודלקי מלקי ליה טפי וחייא ברי הואיל ולקי לא נישתי מיניה
 אינו ממית אמר ליה שמואל לחייא בר רב בר אריא תא ואימא לך מילתא
 מעלייתא דהוה אמר רב אבון הכי אמר אבון הני ארמאי זוקאני דהוו שתו
 גילויא ולא מתו אידי דאכלי שקצים ורמשים חביל גופייהו

אמר שמואל כל השרצים יש להן ארס של נחש ממית של שרצים

אמר רב יוסף

דף לב

הא חלא דשיכרא דארמאה אסור דמערבי ביה דורדיא דיין נסך אמר
 רב אשי ומאוצר שרי כיון דמערבי ביה מסרא סרי:

וחרס הדרייני: מאי הדרייני אמר רב יהודה אמר שמואל חרס של
 בן לוי וראשון שלנו כשלישי שלהן

ת"ש דר"א ורבי יוחנן חד אסר וחד שרי והלכתא כמאן דאסר

איבעיא להו מהו לסמוך בהן כרעי המטה רוצה בקיומו ע"י ד"א שרי

או אסור

נודות של עובדי כוכבים רשב"ג אומר משום רבי יהושע בן קפוסאי
אסור לעשות מהן שטיחין לחמור והא הכא דרוצה בקיומו ע"י דבר אחר
וקתני דאסור

מיתיבי הדרדורין והרוקבאות של עובדי כוכבים יין של ישראל כנוס
בהן אסור בשתיה ומותר בהנאה העיד שמעון בן גודא לפני בנו של ר"ג על
ר"ג ששתה ממנו בעכו ולא הודו לו

ולמ"ד רוצה בקיומו על ידי ד"א אסור מ"ש קנקנים דשרו אמר לך
התם ליתיה לאיסוריה בעיניה הכא איתיה לאיסוריה בעיניה:

וליתעמיך קנקנים של עובדי כוכבים ליתסרו למיזבן מאי שנא נודות
ומ"ש קנקנים אמר רבא גזירה שמא יבקע נודו ויטלנו ויתפרנו על גבי נודו

מאי לא הודו לו דקאמר התם כל סייעתו אבל בנו מודי ליה איבעית
אימא גודא לחד וגודע לחד:

ולא הודו לו: ורמינהי יין הבא ברוקבאות של עובדי כוכבים אסור
בשתיה ומותר בהנאה העיד שמעון בן גודע לפני בנו של ר"ג על ר"ג
ששתה ממנו בעכו והודו לו

אין עליו קורט דם מותר אמר רב הונא לא שנו אלא שלא מלחו אבל
מלחו אסור אימא מלחו העברתו:

ועורות לבובין: תנו רבנן איזהו עור לבוב כל שקרוע כנגד הלב וקדור
כמין ארובה יש עליו קורט דם אסור

א"ל אביי הלכה מכלל דפליגי א"ל מאי נפקא לך מינה א"ל גמרא
גמור ומורתא תהא:

רשב"ג אומר בזמן שהקרע שלו עגול אסור משוך מותר: אמר רב יוסף
אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרשב"ג

והיוצא אסור מפני שהוא כזבחי מתים: מ"ט אי אפשר דליכא תקרובת
עבודת כוכבים מני רבי יהודה בן בתירא היא

בשר הנכנס לעבודת כוכבים מותר: מאן תנא אמר ר' חייא בר אבא
א"ר יוחנן דלא כרבי אלעזר דאי כרבי אלעזר האמר סתם מחשבת עובד
כוכבים לעבודת כוכבים:

ההולכין לתרפות אסורין לשאת ולתת עמהם: אמר שמואל עובד
כוכבים ההולך לתרפות בהליכה אסור דאזיל ומודי קמי עבודת כוכבים
בחזרה מותר מאי דהוה הוה

דתניא רבי יהודה בן בתירא אומר מניין לתקרובת עבודת כוכבים שמטמא
באהל שנאמר (תהלים קו, כח) ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה
מת מטמא באהל אף תקרובת עבודת כוכבים מטמא באהל:

ישראל ההולך לתרפות בהליכה מותר דלמא הדר ביה ולא אזיל בחזרה אסור כיון

דף לג

והתניא ישראל ההולך לתרפות בין בהליכה בין בחזרה אסור אמר רב
אשי כי תניא ההיא בישראל מומר דודאי אזיל

דאביק בה מהדר הדר אזיל

מאי שנא ישראל דבחזרה אסור דאמרי עבודת כוכבים זבין דמי עבודת
כוכבים איכא בהדיה עובד כוכבים נמי נימא עבודת כוכבים זבין דמי עבודת
כוכבים איכא בהדיה

ת"ר עובד כוכבים ההולך ליריד בין בהליכה בין בחזרה מותר ישראל
ההולך ליריד בהליכה מותר בחזרה אסור

אלא עובד כוכבים אמרינן גלימא זבין חמרא זבין ישראל נמי נימא אימור גלימא זבין חמרא זבין אי איתא דה"ל הכא הוה מזבין ליה:	והבאין מותרין: ארשב"ל לא שנו אלא שאין קשורין זה בזה אבל קשורין זה בזה אסורין אימא דעתו לחזור:
נודות העובדי כוכבים וקנקניהם: ת"ר נודות העובדי כוכבים גרודים חדשים מותרין ישנים ומזופפין אסורין עובד כוכבים ריבבן ועיבדן ונתן לתוכן יין וישראל עומד על גביו אינו חושש	וכי מאחר דעובד כוכבים נותן לתוכן יין כי ישראל עומד [על] גביו מאי הוי אמר רב פפא ה"ק עובד כוכבים ריבבן ועיבדן וישראל נותן לתוכן יין וישראל אחר עומד על גביו ואינו חושש
ומאחר דישאל נותן לתוכן יין ישראל אחר עומד על גביו למה לי דלמא אגב טירדיה מנסך ולא אדעתיה	רב זביד אמר לעולם כדקאמרת מעיקרא והכא בעידנא דקא שדי ליה נעשה כוורק מים לטיט אמר רב פפי ש"מ מדרב זביד האי עובד כוכבים דשדא חמרא לבי מילחי דישאל שרי
מתקיף לה רב אשי מי דמי התם קאזיל לאיבוד הכא לא קאזיל לאיבוד בר עדי טייעא אנס הנהו זיקי מרב יצחק בר יוסף רמא בהו חמרא סבור מינה הני מילי דידן אבל דידהו לא כי אתא רבין א"ר שמעון	ואהדרינהו ניהליה אתא שאיל בי מדרשא א"ל רבי ירמיה כך הורה רבי אמי הלכה למעשה ממלאן מים שלשה ימים ומערן ואמר רבא צריך לערן מעת לעת
בן לקיש אחד שלנו ואחד שלהם סבר רב אחא בריה דרבא קמיה דרב אשי למימר הני מילי נודות אבל קנקנים לא אמר ליה רב אשי לא שנה נודות ולא שנה קנקנים	ת"ר קנקנים של עובדי כוכבים חדשים גרודים מותרין ישנים ומזופפין אסורין עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן מים עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן ציר ומורייס ואינו חושש
איבעיא להו לכתחלה או דיעבד ת"ש דתני רב זביד בר אושעיא הלוקח קנקנים בעא מיניה ר' יהודה נשיאה מרבי אמי החזירן לכבשן האש ונתלבנו	מן העובדי כוכבים חדשים נותן לתוכן יין ישנים נותן לתוכן ציר ומורייס לכתחלה
מהו א"ל ציר שורף אור לא כ"ש אתמר נמי א"ר יוחנן ואמרי לה אמר ר' אסי א"ר יוחנן קנקנים של עובדי כוכבים שהחזירן לכבשן האש כיון שנשרה	זיפתן מהן מותרין
איבעיא להו מהו ליתן לתוכו שכר רב נחמן ורב יהודה אסרי ורבא שרי רבינא שרא ליה לרב חייא בריה דרב יצחק למירמא ביה שכרא אזל רמא ביה חמרא ואפילו הכי לא חש לה למילתא אמר אקראי בעלמא הוא	אמר רב אשי לא תימא עד דנתרן אלא אפי' רפאי מירפא אע"ג דלא נתר קינסא פליגי בה רב אחא ורבינא חד אסר וחד שרי והלכתא כמאן דאסר
א"ר יוסנא א"ר אמי כלי נתר אין לו טהרה עולמית מאי כלי נתר א"ר יוסי בר אבין כלי מחפורת של צריף	רב יצחק בר ביסנא הוה ליה הנהו מאני דפקוסנא מלינהו מיא אנחינהו בשימשא פקעו א"ל רבי אבא אסרתינהו עלך איסורא דלעולם אימור דאמור רבנן ממלינהו מיא אנוחי בשימשא מי אמור
אמר רב עירא הני חצבי שחימי דארמאי כיון דלא בלעי טובא משכשכן במים ומותרין אמר רב פפי הני פתוותא דבי מיכסי כיון דלא בלעי טובא משכשכן במים ומותרין	דבי פרוק רופילא אנס הני כובי מפומבדיתא רמא בהו חמרא אהדרינהו ניהליהו אתו שיילוהו לרב יהודה אמר דבר שאין מכניסו לקיום הוא משכשכן במים והן מותרין
	כסי רב אסי אסר ורב אשי שרי אי שתי בהו עובד כוכבים פעם ראשון כ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי בפעם שני

איכא דאמרי פעם ראשון ושני כ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי בפעם
ג' והלכתא פעם ראשון ושני אסור ג' מותר
א"ר זביד האי מאני דקוניא חזירא ואוכמא שרי ירוקא אסור משום
דמיצריף ואי אית בהו קרטופני כולהו אסירי דרש מרימר קוניא בין אוכמא
בין חזירא בין ירוקא שרי
מאי שנא מחמץ בפסח דבעו מיניה ממרימר הני מאני דקוניא מהו
לאשתמושי בהו בפסחא ירוקא לא תיבעי לך דמצרפי ובלעי ואסירי כי
דשיעי מאי אמר
תיבעי לך חזירי ואוכמי מאי

דף לד

להו אנא חזינא להו דמדייתי וכיון דמדייתי ודאי בלעי ואסירי מ"ט
התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופנו לעולם
וכ"ת חמץ דאורייתא יין נסך דרבנן והא כל דתקון רבנן כעין דאורייתא
תקון זה תשמישו בחמין וזה תשמישו בצונן
אתא שאל בי מדרשא אמרי הלכתא מתענין לשעות ואם השלים מתפלל
תפלת תענית והלכתא קנקנים של עובדי כוכבים לאחר י"ב חדש מותרין במה
שימש משה שבעת ימי המלוואים בחלוק לבן רב כהנא מתני בחלוק לבן שאין
בו אימרא:
אתמר אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כשהן אסורין אסורין אפילו
בהנאה כשהן מותרין מותרין אפילו באכילה
א"ר זביד האי דורדיא דחמרא דארמאי בתר תריסר ירחי שתא שרי
אמר רב חביבא בריה דרבא הני גולפי בתר תריסר ירחי שתא שרי אמר רב
חביבא הני
והמורייס: ת"ר מורייס אומן מותר ר' יהודה בן גמליאל אומר משום
ר' חנינא ב"ג אף חילק אומן מותר
אבטא דטייעי בתר תריסר ירחי שתא שרי אמר רב אחא בריה דרב
איקא הני פורצני דארמאי בתר תריסר ירחי שתא שרי אמר רב אחא בריה
דרבא הני גולפי שחימי ואוכמי בתר תריסר ירחי שתא שרי:
תני אבימי בריה דר' אבהו מורייס אומן מותר הוא תני לה והוא א"ל
פעם ראשון ושני מותר שלישי אסור מ"ט פעם ראשון ושני דנפיש שומנייהו
לא צריך למירמי בהו חמרא מכאן ואילך רמו בהו חמרא
לומי
וגבינת בית אונייקי: ארשב"ל מפני מה אסרו גבינת אונייקי מפני שרוב
עגלים של אותה עיר נשחטין לעבודת כוכבים מאי איריא רוב עגלים אפילו
מיעוט נמי דהא ר"מ חייש למיעוטא

אי אמרת רוב איכא מיעוט	כוכבים ואיכא נמי שאר בהמות דאין נשחטין לעבודת כוכבים ה"ל מיעוטא
אלא אי אמרת מיעוט כיון דאיכא רוב עגלים דאין נשחטין לעבודת	דמיעוטא ומיעוטא דמיעוטא לא חייש ר"מ
א"ל ר"ש בר אליקים לר"ש בן לקיש כי נשחטין לעבודת כוכבים מאי	דאתמר השוחט את הבהמה לזרוק דמה לעבודת כוכבים להקטיר חלבה
הוי והא את הוא דשרי	לעבודת כוכבים רבי יוחנן אמר אסורה קסבר מחשבין מעבודה לעבודה וילפינן חוץ מפנים
ורשב"ל אמר מותרת	א"ל תרמינך שעתך באומר בגמר זביחה הוא עובדה:
א"ר יהודה שאל ר' ישמעאל: אמר רב אחדבוי אמר רב המקדש בפרש	איבעית אימא סברא גבי עגלי עבודת כוכבים ניחא ליה בנפחיה אבל
שור הנסקל מקודשת בפרש עגלי עבודת כוכבים אינה מקודשת איבעית	גבי שור הנסקל לא ניחא ליה בנפחיה
אימא סברא ואב"א קרא	
איבעית אימא קרא כתיב הכא (דברים יג, יח) לא ידבק בידך מאומה	אמר רבא תרוייהו תננהי מדקא"ל מפני שמעמידין בקיבת נבילה וקא
וכתיב התם (שמות כא, כח) סקול יסקל השור ולא יאכל את בשרו בשרו	מהדר ליה והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה
אסור הא פרשו מותרת	

דף לה

מכלל דאיסורי הנאה שרו פרשייהו	ומדקא"ל מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי עבודת כוכבים וקא מהדר
	ליה א"כ למה לא אסרוה בהנאה מכלל דעבודת כוכבים אסור פרשייהו
ולהדר ליה משום דליתיה לאיסורא בעיניה	דהא מורייס לרבנן דלא אסרוהו בהנאה מ"ט לאו משום דליתיה
	לאיסורא בעיניה
אמרי הכא כיון דאוקמיה קא מוקים חשיב ליה כמאן דאיתיה לאיסוריה	השיאו לדבר אחר וכו': מאי (שיר השירים א, ב) כי טובים דודיך מיין
בעיניה:	כי אתא רב דימי אמר אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע עריבים עלי
	דברי דודיך יותר מיינה של תורה
מ"ש האי קרא דשייליה אר"ש בן פזי ואיתימא ר"ש בר אמי מרישיה	מ"ט אמר עולא ואיתימא רב שמואל בר אבא גזרה חדשה היא ואין
דקרא קא"ל (שיר השירים א, ב) ישקני מגשיקות פיהו אמר ליה ישמעאל	מפקפקין בה מאי גזירתא אר"ש בן פזי אמר ריב"ל משום ניקור
אחי חשוק שפתותיך זו בזו ואל תבהל להשיב	
ולימא ליה משום ניקור כדעולא דאמר עולא כי גזרי גזירתא במערבא	מגדף בה ר' ירמיה אלא מעתה יבשה תשתרי ישן תשתרי דא"ר חנינא
לא מגלו טעמא עד תריסר ירחי שתא דלמא איכא איניש דלא ס"ל ואתי	יבש מותר אין מניחו ליבש ישן מותר אין מניחו לישן
לזלזולי בה	
א"ר חנינא לפי שא"א לה בלא צחצוחי חלב ושמואל אמר מפני	הא קיבה גופא שריא ומי אמר שמואל הכי והתנן קיבת העובד כוכבים
שמעמידין אותה בעור קיבת נבילה	ושל נבילה הרי זו אסורה

והיונן בה אטו דעובד כוכבים לאו נבלה היא

ואמר שמואל חדא קתני קיבת שחיטת עובד כוכבים נבלה אסורה

ל"ק

כאן קודם חזרה כאן לאחר חזרה ומשנה לא זזה ממקומה

רב מלכיא משמיה דרב אדא בר אהבה אמר מפני שמחליקין פניה בשומן חזיר רב חסדא אמר מפני שמעמידין אותה בחומץ רב נחמן בר יצחק אמר מפני שמעמידין אותה בשרף הערלה

אפי' תימא ר' יהושע עד כאן לא פליג ר' יהושע עליה דר"א אלא בקטפא דגוזא אבל בקטפא דפירא מודי והיינו דתנן א"ר יהושע שמעתי בפירוש שהמעמיד בשרף העלין ובשרף העיקרין מותר בשרף הפגין אסור מפני שהוא פירי

בין לרב חסדא בין לרב נחמן בר יצחק תתסר בהנאה קשיא דרש רב נחמן בריה דרב חסדא מאי דכתיב (שיר השירים א, ג) לריח שמניך טובים למה ת"ח דומה לצלוחית של פלייטין מגולה ריחה נודף מכוסה אין ריחה נודף

ולא עוד אלא דברים שמכוסין ממנו מתגלין לו שנאמר (שיר השירים א, ג) עלמות אהבוך קרי ביה עלומות ולא עוד אלא שמלאך המות אוהבו שנא' עלמות אהבוך קרי ביה על מות ולא עוד אלא שנוחל שני עולמות אחד העוה"ז ואחד העוה"ב שנא' עלמות קרי ביה עולמות: ומתני' ואלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואין איסורן הנאה חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו והפת והשמן שלהן רבי ובית דינו התירו השמן

והשלקות וכבשין שדרכן לתת לתוכן יין וחומץ וטרית טרופה וציר שאין בה דגה כלבית שוטטת בו והחילק וקורט של חלתית ומלח שלקונדית הרי אלו אסורין ואין איסורן איסור הנאה: חלב למאי ניחוש לה אי משום איחלופי טהור חזיר טמא ירוק ואי משום איערובי ניקום דאמר מר חלב טהור עומד חלב טמא אינו עומד

אי דקא בעי לגבינה ה"נ הכא במאי עסקינן דקא בעי ליה לכמכא ונשקול מיניה קלי וניקום כיון דבטהור נמי איכא נסיובי דלא קיימי ליכא למיקם עלה דמילתא

ואב"א אפי' תימא דקבעי לה לגבינה איכא דקאי ביני אטפי: והפת: א"ר כהנא א"ר יוחנן פת לא הותרה בב"ד מכלל דאיכא מאן דשרי

אין דכי אתא רב דימי אמר פעם אחת יצא רבי לשדה והביא עובד כוכבים לפניו פת פורני מאפה סאה אמר רבי כמה נאה פת זו מה ראו חכמים לאוסרה מה ראו חכמים משום חתנות

רב יוסף ואיתימא רב שמואל בר יהודה אמר לא כך היה מעשה אלא אמרו פעם אחת הלך רבי למקום אחד וראה פת דחוק לתלמידים אמר רבי אין כאן פלטר כסבורין העם לומר פלטר עובד כוכבים והוא לא אמר אלא פלטר ישראל

איבו הוה מנכית ואכיל פת אבי מצרי אמר להו רבא ואיתימא רב נחמן
והשמן שלהן: שמן רב אמר דניאל גזר עליו ושמואל אמר
בר יצחק לא תשתעו בהדיה דאיבו דקאכיל לחמא דארמא:

דף לו

זליפתן של כלים טמאים אוסרתן אטו כולי עלמא אוכלי טהרות נינהו
אלא זליפתן של כלים אסורין אוסרתן
א"ל שמואל לרב בשלמא לדידי דאמינא זליפתן של כלים אסורין
אוסרתן היינו דכי אתא רב יצחק בר שמואל בר מרתא ואמר דריש רבי
שמלאי בנציבין שמן ר' יהודה ובית דינו נמנו עליו והתירוהו
קסבר נותן טעם לפגם מותר
אלא לדידך דאמרת דניאל גזר עליו דניאל גזר ואתא רבי יהודה הנשיא
א"ל שמלאי לודאה קא אמרת שאני לודאי דמזלזלו א"ל אשלח ליה
איכסיף
אמר רב אם הם לא דרשו אנן לא דרשינן והכתיב (דניאל א, ח) וישם
דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וביין משתיו בשתי משתאות
הכתוב מדבר אחד משתה יין ואחד משתה שמן
רב סבר על לבו שם ולכל ישראל הורה ושמואל סבר על לבו שם ולכל
ישראל לא הורה
וכי תימא אתא דניאל גזר ולא קיבל ואתו תלמידי דהלל ושמאי וגזור
וקיבל א"כ מאי אסודותיה דרב אלא דניאל גזר עליו בעיר ואתו אינהו וגזור
אפילו בשדה
ור' יהודה הנשיא היכי מצי למישראל תקנתא דתלמידי שמאי והלל
אמר רב משרשיא מה טעם הואיל ופשט איסורו ברוב ישראל שמן לא
פשט איסורו ברוב ישראל דאמר רבי שמואל בר אבא אמר רבי יוחנן ישבו
רבותינו ובדקו על שמן שלא פשט איסורו ברוב ישראל וסמכו רבותינו על
דברי רשב"ג ועל דברי רבי אלעזר בר צדוק שהיו אומרים אין גוזרין גזירה
גופא אמר באלי אמר אבימי נותאה משמיה דרב פיתן ושמנן יינן
ובנותיהן כולן משמונה עשר דבר הן בנותיהן מאי היא אמר רב נחמן בר
יצחק גזרו על בנותיהן גידות מעריסותן
אלא על פיתן ושמנן משום יינן ועל יינן משום בנותיהן ועל בנותיהן
משום דבר אחר ועל דבר אחר משום ד"א
וגניבא משמיה דרב אמר כולן משום עבודת כוכבים גזרו בהן דכי אתא
רב אחא בר אדא א"ר יצחק גזרו על פיתן משום שמנן מאי אולמיה דשמנן
מפת
בנותיהן דאורייתא היא דכתיב (דברים ז, ג) לא תתחתן במ דאורייתא
ז' אומות אבל שאר עובדי כוכבים לא ואתו אינהו וגזור אפילו דשאר עובדי
כוכבים

ולר"ש בן יוחי דאמר (דברים ז, ד) כי יסיר את בנך מאחרי לרבות כל המסירות מאי איכא למימר אלא דאורייתא אישות דרך חתנות ואתו אינהו גזור אפילו דרך זנות	זנות נמי בבית דינו של שם גזור דכתיב (בראשית לח, כד) ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף
אלא דאורייתא עובד כוכבים הבא על בת ישראל דמשכה בתריה אבל ישראל הבא על העובדת כוכבים לא ואתו אינהו גזור אפי' ישראל הבא על העובדת כוכבים	ישראל הבא על העובדת כוכבים הלכה למשה מסיני היא דאמר מר הבעל ארמית קנאין פוגעין בו
א"ל דאורייתא בפרהסיא וכמעשה שהיה ואתו אינהו גזור אפילו בצינעא בצינעא נמי בית דינו של חשמונאי גזור	[דכי אתא רב דימי אמר ב"ד של חשמונאי גזור] ישראל הבא על העובדת כוכבים חייב משום נשג"א
כי אתא רבין אמר משום נשג"ז	כי גזור בית דינו של חשמונאי ביאה אבל ייחוד לא ואתו אינהו גזור אפי' ייחוד ייחוד נמי בית דינו של דוד גזור
דאמר רב יהודה באותה שעה גזור על ייחוד אמרי התם ייחוד דבת ישראל אבל ייחוד דעובדת כוכבים לא ואתו אינהו גזור אפי' אייחוד דעובדת כוכבים	ייחוד דבת ישראל דאורייתא היא דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק רמו לייחוד מן התורה מנין שנאמר (דברים יג, ז) כי יסיתך אחיך בן אמן וכי בן אב מסית בן אב אינו מסית
אלא בן מתייחד עם אמו ואין אחר מתייחד עם כל עריות שבתורה	ייחוד דאורייתא דאשת איש ואתא דוד וגזר אפי' אייחוד דפנויה ואתו תלמידי בית שמאי ובית הלל גזור אפי' אייחוד דעובדת כוכבים
מאי על ד"א משום ד"א אמר רב נחמן בר יצחק גזור על תינוק עובד כוכבים שיטמא בזיבה שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב זכור	יוחנן אצל ר' ינאי ור' ינאי אצל רבי נתן בן עמרם ור"נ בן עמרם אצל רבי תינוק עובד כוכבים מאימתי מטמא בזיבה ואמר לי בן יומו וכשבאתי אצל ר' חייא אמר לי בן ט' שנים ויום אחד
דא"ר זירא צער גדול היה לי אצל ר' אסי ור' אסי אצל ר' יוחנן ור' וכשבאתי והרציתי דברי לפני רבי אמר לי הנח דברי ואחוז דברי רבי	חייא דאמר תינוק עובד כוכבים אימתי מטמא בזיבה בן תשע שנים ויום אחד

דף לו

הואיל וראוי לביאה מטמא נמי בזיבה אמר רבינא הלכך הא תינוקת עובדת כוכבים בת ג' שנים ויום אחד הואיל וראויה לביאה מטמאה נמי	בזיבה פשיטא מהו דתימא האי ידע לארגולי והא לא ידעה לארגולי קמ"ל
מיסתמיך ואזיל ר' יהודה נשיאה אכתפיה דרבי שמלאי שמעיה א"ל שמלאי לא היית אמש בבית המדרש כשהתרנו את השמן אמר לו בימינו תתיר אף את הפת אמר לו א"כ קרו לן בית דינא שריא דתנן העיד רבי יוסי בן יועזר איש צרידה על אייל קמצא דכן ועל משקה בית מטבחיא דכן ועל	דיקרב למיתא מסאב וקרו ליה יוסף שריא
דתנן זה גיטך אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש ומת בתוך שנים	אמר ליה התם שרא תלת ומר שרא חדא ואי שרי מר חדא אחריתי אכתי תרתין הוא דהויין א"ל אנא שראי אחריתי מאי היא

אמר רב יהודה אמר שמואל בית דינא דשרו משחא	דרכי חייא בר אבא ר' יהודה הנשיא הורה ולא הודו לו כל שעתו ואמרי
סברי לה כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו וא"ר אבא בריה	לה כל סייעתו
א"ל רבי (אליעזר) [אלעזר] להווא סבא כי שריתוה לאלתר שריתוה	ותיבעי לך אמתני' דתנן הרי זה גיטך מעכשיו אם לא באתי מכאן עד
דלא אתי או דלמא לאחר שנים עשר חודש דהא איקיים ליה תנאיה	שנים עשר חודש ומת בתוך שנים עשר חודש הוי גט דהא איקיים ליה תנאי
ותיבעי לך לאלתר הוי גיטא דהא לא אתא או דלמא לאחר י"ב חודש	אמר אביי הכל מודים לכשתצא חמה מנרתיקה לכי נפקא קאמר לה
דהא איקיים ליה תנאיה אין ה"נ אלא משום דהוית בהווא מניינא	וכי מיית בליליא גט לאחר מיתה הוא
על מנת שתצא חמה מנרתיקה מעכשיו קאמר לה וכי מיית בליליא הא	לא נחלקו אלא באם תצא ר' יהודה הנשיא סבר לה כר' יוסי דאמר
ודאי תנאה הוי וגט מחיים הוא כדבר הונא דאמר רב הונא כל האומר על	זמנו של שטר מוכיח עליו והוה ליה כמהיום אם מתי כמעכשיו אם מתי
מנת כאומר מעכשיו דמי	ורבנן לית להו דר' יוסי והוה ליה כזה גיטך אם מתי גרידא
גופא העיד יוסי בן יועזר איש צרידה על אייל קמצא דכן ועל משקה	רב פפא אמר שושיבא וקמיפלגי בראשו ארוך מר סבר ראשו ארוך
בי מטבחיא דכן ועל דיקרב למיתא מסאב וקרו ליה יוסף שריא מאי אייל	אסור ומר סבר ראשו ארוך מותר רב חייא בר אמי משמיה דעולא אמר
קמצא רב פפא אמר שושיבא ורב חייא בר אמי משמיה דעולא אמר סוסביל	
סוסביל בראשו ארוך כ"ע לא פליגי דאסור והכא בכנפיו חופין את	ועל משקה בי מטבחיא דכן: מאי דכן רב אמר דכן ממש ושמואל אמר
רובו על ידי הדחק קמיפלגי מר סבר רובא כל דהו בעינן ומר סבר רובא	דכן מלטמא אחרים אבל טומאת עצמן יש בהן
דמנכר בעינן:	
רב אמר דכן ממש קסבר טומאת משקין דרבנן וכי גזור רבנן טומאה	ושמואל אמר דכן מלטמא אחרים אבל טומאת עצמן יש בהן קסבר
במשקין דעלמא אבל במשקה בי מטבחיא לא גזור רבנן	טומאת משקין דאורייתא לטמא אחרים דרבנן וכי גזור רבנן במשקין דעלמא
	במשקין בי מטבחיא לא גזור:
ועל דיקרב למיתא מסאב וקרו ליה יוסף שריא: יוסף אסרא מיבעי ליה	דאורייתא דיקרב טמא דיקרב בדיקרב טהור ואתו אינהו וגזור אפילו
ועוד דאורייתא היא דכתיב (במדבר יט, טז) וכל אשר יגע על פני השדה	דיקרב בדיקרב ואתא איהו ואוקמה דאורייתא
בחלל חרב או במת וגו'	
דיקרב בדיקרב נמי דאורייתא הוא דכתיב (במדבר יט, כב) וכל אשר	משמיה דרב נחמן דאורייתא דיקרב בדיקרב בחיבורין טומאת שבעה שלא
יגע בו הטמא יטמא	בחיבורין טומאת ערב ואתו אינהו וגזור אפילו שלא בחיבורין טומאת שבעה
אמרוה רבנן קמיה דרבא משמיה דמר זוטרא בריה דרב נחמן דאמר	ואתא איהו ואוקמה דאורייתא
דאורייתא מאי היא דכתיב (במדבר יט, יא) הנוגע במת לכל נפש אדם	טמא עד הערב הא כיצד
וטמא שבעת ימים וכתיב וכל אשר יגע בו הטמא יטמא וכתב והנפש הנוגעת	כאן בחיבורין כאן שלא בחיבורין
אמר להו רבא לאו אמינא לכו לא תתלו ביה בוקי סריקי ברב נחמן	והא הלכתא מסוטה גמרינן לה מה סוטה רשות היחיד אף טומאה רשות
הכי אמר רב נחמן ספק טומאה ברשות הרבים התיר להן	היחיד

הא א"ר יוחנן הלכה ואין מורין כן ואתא איהו ואורי ליה אורויי
 תניא נמי הכי ר' יהודה אומר קורות נעץ להם ואמר עד כאן רשות
 והשלקות: מנהני מילי א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אמר קרא
 (דברים ב, כח) אוכל בכסף תשבירני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי
 כמים מה מים שלא נשתנו אף אוכל שלא נשתנה
 אלא מעתה חטין וטחנן ה"נ דאסורין וכי תימא ה"נ והתניא חטין
 ועשאן קליות הקמחים והסלתות שלהן מותרין אלא כמים מה מים שלא
 נשתנו מבריייתן ע"י האור אף אוכל שלא נשתנה מבריייתו ע"י האור
 מידי אור כתיב

דף לח

אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא
 אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב כל הנאכל כמות שהוא חי אין
 בו את הפת אין בו משום בישולי עובדי כוכבים
 מאי בנייהו איכא בנייהו דגים קטנים וארדי ודייסא
 אמר רב אסי אמר רב דגים קטנים מלוחים אין בהן משום בישולי
 פשיטא מהו דתימא הרסנא עיקר קמ"ל קימחא עיקר
 אמר רב ברונא אמר רב עובד כוכבים שהצית את האור באגם כל
 כי האי גוונא מי אסיר והאמר רב חנן בר אמי א"ר פדת א"ר יוחנן
 האי עובד כוכבים דחריך רישא שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה אלמא
 גופא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן האי עובד כוכבים דחריך רישא
 שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה אמר רבינא הלכך האי עובד כוכבים
 דשדא סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא מעיקרא שפיר דמי פשיטא
 מהו דתימא לבשולי מנא קא מיכוין קמ"ל לשרורי מנא קא מיכוין
 לא צריכא דאי לא הפך הוה בשיל בתרתי שעי והשתא קא בשיל בחדא
 שעתא מהו דתימא קרובי בישולא מילתא היא קמ"ל
 התם כגון דאותביה בסילתא ושקליה עובד כוכבים ואותביה בתנורא
 תניא נמי הכי מניח ישראל בשר על גבי גחלים ובא עובד כוכבים
 ומהפך בו עד שיבא ישראל מבית הכנסת או מבית המדרש ואינו חושש
 שופתת אשה קדירה על גבי כירה ובאת עובדת כוכבים
 הרבים עד כאן רשות היחיד כי אתו לקמיה דרבי ינאי אמר להו הא מיא
 בשיקעתא דבנהרא זילו טבולו:
 אלא מעתה חטין ועשאן קליות ה"נ דאסורין וכי תימא ה"נ והתניא
 חטין ועשאן קליות מותרין אלא כמים מה מים שלא נשתנו מבריייתן אף
 אוכל שלא נשתנה מבריייתו
 נשתנו מבריייתן ע"י האור אף אוכל שלא נשתנה מבריייתו ע"י האור
 מידי אור כתיב
 בו משום בישולי עובדי כוכבים בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי אמר
 רב שמואל בר רב יצחק אמר רב כל שאינו נאכל על שולחן מלכים ללפת
 בו את הפת אין בו משום בישולי עובדי כוכבים
 עובדי כוכבים אמר רב יוסף אם צלאן עובד כוכבים סומך ישראל עליהם
 משום עירובי תבשילין ואי עבדינהו עובד כוכבים כסא דהרסנא אסור
 החגבים שבאגם אסורין ה"ד אילימא דלא ידע הי טהור והי טמא מאי
 איריא עובד כוכבים אפילו ישראל נמי אלא משום בישולי עובדי כוכבים
 לעבורי שער קמיכוין ה"נ לגלויי אגמא קא מיכוין
 לעולם דלא ידע הי טהור והי טמא ומעשה שהיה בעובד כוכבים היה
 אמר רב יהודה אמר שמואל הניח ישראל בשר על גבי גחלים ובא עובד
 כוכבים והפך בו מותר היכי דמי אילימא דאי לא הפך ביה הוה בשיל פשיטא
 אלא לאו דאי לא הפך לא הוה בשיל אמאי מותר בישולי של עובדי כוכבים
 נינהו
 והאמר ר' אסי א"ר יוחנן כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום
 בישולי עובדי כוכבים הא אינו כמאכל בן דרוסאי יש בו משום בשולי עובדי
 כוכבים
 ומהפך בו עד שיבא ישראל מבית הכנסת או מבית המדרש ואינו חושש
 שופתת אשה קדירה על גבי כירה ובאת עובדת כוכבים

ומגיסה עד שתבא מבית המרחץ או מבית הכנסת ואינה חוששת

איבעיא להו הניח עובד כוכבים והפך ישראל מהו אמר רב נחמן בר

יצחק ק"ו גמרו ביד עובד כוכבים מותר גמרו ביד ישראל לא כ"ש

איתמר נמי אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ואמרי לה אמר רב אחא

אמר רבינא הלכתא הא ריפתא דשגר עובד כוכבים ואפה ישראל א"נ

שגר ישראל ואפה עובד כוכבים א"נ שגר עובד כוכבים ואפה עובד כוכבים

בר בר חנה א"ר יוחנן בין שהניח עובד כוכבים והפך ישראל בין שהניח

ישראל והפך עובד כוכבים מותר ואינו אסור עד שתהא תחלתו וגמרו ביד

עובד כוכבים

דג מליח חזקיה שרי ור' יוחנן אסר ביצה צלויה בר קפרא שרי ור'

ר' חייא פרוואה איקלע לבי ריש גלותא אמרו ליה ביצה צלויה מאי

אמר להו חזקיה ובר קפרא שרו ור' יוחנן אסר ואין דבריו של אחד במקום

יוחנן אסר כי אתא רב דימי אמר אחד דג מליח ואחד ביצה צלויה חזקיה

ובר קפרא שרו ורבי יוחנן אסר

שנים אמר להו רב זביד לא תציתו ליה הכי אמר אביי הלכתא כוותיה דרבי

יוחנן אשקיהו נגוטא דחלא ונח נפשיה

ת"ר הקפריסין והקפלוטות והמטליא והחמין והקליות שלהן מותרין

רבי יוחנן הא ארבעין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים ורבה בר בר חנה

דידיה אמר הא שתין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים ולא פליגי מר בשניה

ביצה צלויה אסורה שמן רבי יהודה הנשיא ובית דינו נמנו עליו והתירוהו

תניא היא המטליא היא פשליא היא שיעתא מאי שיעתא ארבב"ח אמר

מיייתו ביזרא דכרפסא וביזרא דכיתנא וביזרא דשבילתא ותרו להו

לי רבי חנינא מילין ואמרי לה במילין

ת"ר הכוספן של עובדי כוכבים שהוחמו חמין ביורה גדולה אסור ביורה

בהדי הדדי בפשורי ושבקו ליה עד דמקבל ומיייתי חצבי חדתי ומלו להו מיא

קטנה מותר ואיזו היא יורה קטנה א"ר ינאי כל שאין צפור דרור יכול ליכנס

ותרו בהו גרגישתא ומדבקין ביה ועיילין לבי בני אדנפקו מלבבלי ואכלי

מינייהו וקייירי מבינתא דרישייהו עד טופרא דכרעייהו אמר רב אשי אמר

ותנאי אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה מותר לא קשיא הא כמ"ד

ודלמא אדמויי אדמוה ועייליהו אלא כל שאין ראש צפור דרור יכול

ליכנס בתוכה

ותוכה

והתניא אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה מותר לא קשיא הא כמ"ד

ותנאי אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה מותר לא קשיא הא כמ"ד

נותן טעם לפגם אסור הא כמ"ד נותן טעם לפגם מותר

ותנאי אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה מותר לא קשיא הא כמ"ד

נותן טעם לפגם אסור הא כמ"ד נותן טעם לפגם מותר

ותנאי אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה מותר לא קשיא הא כמ"ד

בעו מיניה מרבי אסי הני אהיני שליך דארמאי מאי חוליי לא תיבעי

אמר רב ששת האי מישחא שליך דארמאי אסור אמר רב ספרא למאי

לך דודאי שרו מרירי לא תיבעי לך דודאי אסירי כי תיבעי לך מציעאי מאי

ניחוש לה אי משום איערובי מיסרא סרי אי משום בישולי עובדי כוכבים

אמר להו מאי תיבעי להו דרבי אסר ומנו לוי

נאכל הוא כמו שהוא חי אי משום גיעולי עובדי כוכבים נותן טעם לפגם

הוא ומותר

הוא ומותר

שתיאתא רב שרי אבוא דשמואל ולוי אסרי בחיטי ושערי כ"ע לא פליגי

שתיאתא רב שרי אבוא דשמואל ולוי אסרי בחיטי ושערי כ"ע לא פליגי

דשרי בטלפחי דחלא כ"ע ל"פ דאסיר כי פליגי בטלפחי דמיא מר סבר גזרינן

דשרי בטלפחי דחלא כ"ע ל"פ דאסיר כי פליגי בטלפחי דמיא מר סבר גזרינן

הא אטו הא ומר סבר לא גזרינן

הא אטו הא ומר סבר לא גזרינן

הא אטו הא ומר סבר לא גזרינן

הא אטו הא ומר סבר לא גזרינן

אמר רב תרי מיני שתיאתא שדר ברזילי הגלעדי לדוד דכתיב (שמואל

אמר רב תרי מיני שתיאתא שדר ברזילי הגלעדי לדוד דכתיב (שמואל

ב יז, כח) משכב וספות וכלי יוצר חטים ושעורים וקמח וקלי ופול ועדשים

ב יז, כח) משכב וספות וכלי יוצר חטים ושעורים וקמח וקלי ופול ועדשים

וקלי והשתא הוא דקא מפקי צני צני לשוקי דנהרדעא ולית דחייש להא

וקלי והשתא הוא דקא מפקי צני צני לשוקי דנהרדעא ולית דחייש להא

דאבוא דשמואל ולוי:

דאבוא דשמואל ולוי:

ורבי יוחנן אמר אפילו בידוע נמי מותר ומאי שנא ממורייס לר"מ דאסיר בהנאה

דף לט

התם ידיע ממשו הכא לא ידיע ממשן:

וטריט טרופה וציר שאין בה דגה וכו': מאי חילק אמר רב נחמן בר

אבא אמר רב זו סולתנית ומפני מה אסורה מפני שערבונה עולה עמה:

תנו רבנן אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הסולתנית והעפיץ
הרי זה מותר יש לו עכשיו ועתיד להשיר בשעה שעולה מן הים כגון אקונס
ואפונס כטספטייס ואכספטייס ואוטנס מותר

אכריו רבי אבהו בקיסרי קירבי דגים ועוברין ניקחין מכל אדם חזקתן
אין באים אלא מפלוס ואספמיא כי הא דאמר אביי האי צחנתא דבב נהרא
שריא

מ"ט אילמא משום דרדיפי מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה חוט
השדרה בדוכתא דרדיפי מיא לא מצי קאי והא קא חזינן דקאי

אלא משום דמליחי מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה קלפי בדוכתא
דמליחי מיא לא מצי קאי והא קחזינן דקאי אלא משום דלא מרבה טינא דג
טמא אמר רבינא האידנא דקא שפכי ביה נהר גוזא ונהר גמדא אסירי

אמר אביי האי חמרא דימא שרי תורא דימא אסיר וסימניך טמא טהור
טהור טמא

אמר רב אשי שפר נונא שרי קדש נונא אסיר וסימניך (שמות טז, כג)
קדש לה' איכא דאמרי קבר נונא אסור וסימניך קברי עובדי כוכבים

רבי עקיבא איקלע לגינזק אייתו לקמיה ההוא נונא דהוה דמי לחיפושא
חפייה בדיקולא חזא ביה קלפי ושרייה רב אשי איקלע לטמדוריא אייתו
לקמיה ההוא נונא דהוה דמי לצלופחא נקטיה להדי יומא חזא דהוה ביה
צימחי ושרייה

רב אשי איקלע לההוא אתרא אייתו לקמיה נונא דהוה דמי לשפרנונא
חפייה במשיכלי חיורי חזא ביה קלפי ושרייה רבה בר בר חנה איקלע לאקרא
דאגמא קריבו ליה צחנתא שמעיה לההוא גברא דהוה קרי ליה באטי

אמר מדקא קרי ליה באטי ש"מ דבר טמא אית ביה לא אכל מיניה
לצפרא עיין בה אשכח ביה דבר טמא קרי אנפשיה (משלי יב, כא) לא
יאונה לצדיק כל און:

והקורט של חילתית: מ"ט משום דמפסקי ליה בסכינא אע"ג דאמר מר
נותן טעם לפגם מותר אגב חורפיה דחילתיתא מחליא ליה שמנוניתא והוה
ליה כנותן טעם לשבח ואסור

עבדיה דר' לוי הוה קא מזבין חילתיתא כי נח נפשיה דר' לוי אתו
לקמיה דרבי יוחנן אמרו ליה מהו למיזבן מיניה אמר להו עבדו של חבר
הרי הוא כחבר

רב הונא בר מניומי זבן תכילתא מאנשי דביתיה דרב עמרם חסידא אתא
לקמיה דרב יוסף לא הוה בידיה

פגע ביה חנן חייטא א"ל יוסף עניא מנא ליה בדידי הוה עובדא דזביני
תכילתא מאנשי דביתיה דרבנא אחוה דר' חייא בר אבא ואתאי לקמיה
דרב מתנא לא הוה בידיה אתאי לקמיה דרב יהודה מהגרוניא אמר לי נפלת
ליד הכי אמר שמואל אשת חבר הרי היא כחבר

תנינא להא דת"ר אשת חבר הרי היא כחבר עבדו של חבר הרי הוא
כחבר חבר שמת אשתו ובניו ובני ביתו הרי הן בחזקתן עד שיחשדו וכן חצר
שמוכרין בה תכלת הרי הן בחזקתן עד שתיפסל

ת"ר אשת עם הארץ שנשאת לחבר וכן בתו של עם הארץ שנשאת
לחבר וכן עבדו של עם הארץ שנמכר לחבר כולן צריכין לקבל דברי חברות
אבל אשת חבר שנשאת לעם הארץ וכן בתו של חבר שנשאת לעם הארץ וכן

עבדו של חבר שנמכר לעם הארץ אינן צריכין לקבל דברי חברות לכתחלה
דברי ר"מ

<p>ר' יהודה אומר אף הן צריכין לקבל דברי חברות לכתחלה וכן היה ר"ש בן אלעזר אומר מעשה באשה אחת שנשאת לחבר והיתה קושרת לו</p> <p>אסורין בחותם אחד חילתית מורייס פת גבינה מותרין בחותם אחד</p> <p>ורב מ"ש גבינה דלא טרח ומזייף חלב נמי לא טרח ומזייף אמר רב כהנא אפיק חלב ועייל חתיכת דג שאין בה סימן</p> <p>יין תכלת אסורין בחותם אחד מורייס חילתית גבינה מותרין בחותם אחד לשמואל חתיכת דג שאין בה סימן היינו בשר תרי גוויי בשר לא אמרינן</p> <p>מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי דא"ר יהושע בן לוי שגר לו בעל הבית לביתו מותר מ"ט בעל הבית לא שביק היתירא ואכל איסורא וכי משגר ליה ממאי דאכיל משדר ליה:</p> <p>אסורה</p> <p>אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לדברי האומר לבנה אסורה קירבי דגים לבנים טמאים מעורבין בה לדברי האומר שחורה אסורה קירבי דגים שחורים טמאים מעורבין בה</p> <p>הרי אלו אסורים: למעוטי מאי לחזקיה למעוטי בידוע לרבי יוחנן למעוטי מורייס וגבינת בית אונייקי וסתמא כר"מ:</p> <p>של חילתית וזיתי גלוסקאות המגולגלין</p> <p>ר' יוסי אומר השלחין אסורין החגבים הבאים מן הסלולה אסורין מן ההפתק מותרין וכן לתרומה:</p> <p>לעולם דאיכא דבר טמא וכי קאי חזי ליה וכי יתיב לא חזי ליה מהו דתימא כיון דיתיב לא חזי ליה ניחוש דלמא מייתי ומערב ביה קמ"ל כיון דכי קאי חזי ליה אירתותי מירתת ולא מיערב ביה:</p> <p>והדבדבניות אף על פי שמנטפות אין בהן משום הכשר משקה: ורמינהי הבוצר לגת שמאי אומר הוכשר הלל אומר לא הוכשר ואודי ליה הלל לשמאי</p>	<p>ר' יהודה אומר אף הן צריכין לקבל דברי חברות לכתחלה וכן היה ר"ש בן אלעזר אומר מעשה באשה אחת שנשאת לחבר והיתה קושרת לו</p> <p>אמר רב חבי"ת אסור בחותם אחד חמפ"ג מותר בחותם אחד חלב בשר יין תכלת</p> <p>פת למאי ניחוש לה אי משום איחלופי קריא בחמימא מידע ידיע דחיטי בדשערי נמי מידע ידיע אי כי הדדי כיון דאיכא חותם אחד לא טרח ומזייף</p> <p>היינו בשר תרי גוויי בשר</p> <p>ושמואל אומר בי"ת אסור בחותם אחד מח"ג מותר בחותם אחד בשר</p> <p>ת"ר אין לוקחין ימ"ח מח"ג בסוריא לא יין ולא מורייס ולא חלב ולא מלח סלקונדרית ולא חילתית ולא גבינה אלא מן המומחה וכולן אם נתארח אצל בעל הבית מותר</p> <p>ומלח סלקונדרית: מאי מלח סלקונדרית אמר רב יהודה אמר שמואל מלח שכל סלקונדרי רומי אוכלין אותה תנו רבנן מלח סלקונדרית שחורה אסורה לבנה מותרת דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר לבנה אסורה שחורה מותרת רבי יהודה בן גמליאל משום רבי חנינא בן גמליאל אומר זו וזו לדברי האומר זו וזו אסורה זה וזה מעורבין בה אמר רבי אבהו משום רבי חנינא בן גמליאל זקן אחד היה בשכונתנו שהיה מחליק פניה בשומן חזיר:</p> <p>מתני' ואלו מותרין באכילה חלב שחלבו עובד כוכבים וישראל רואהו והדבש והדבדבניות אע"פ שמנטפין אין בהן משום הכשר משקה וכבשין שאין דרכן לתת לתוכן יין וחומץ וטרית שאינה טרופה וציר שיש בה דגה ועלה</p> <p>גמ' תנינא להא דת"ר יושב ישראל בצד עדרו של עובד כוכבים ועובד כוכבים חולב לו ומביא לו ואינו חושש היכי דמי אי דליכא דבר טמא בעדרו פשיטא ואי דאיכא דבר טמא בעדרו אמאי</p> <p>והדבש: דבש למאי ניחוש לה אי משום איערובי מיסרא סרי אי משום בישולי עובדי כוכבים נאכל כמו שהוא חי אי משום גיעולי עובדי כוכבים נותן טעם לפגם הוא ומותר:</p>
--	--

התם קא בעי ליה למשקה הכא לא קא בעי ליה למשקה:

שראש ושדרה ניכר ואיזו ציר שיש בה דגה כל שכיבית אחת או שתי

וטרית שאינה טרופה: תנו רבנן איזו היא טרית שאינה טרופה כל

כילביות

דף מ

שוטטות בו השתא כילבית אחת אמרת שרי שתי כילביות מבעיא לא

איתמר רב הונא אמר עד שתהא ראש ושדרה ניכר רב נחמן אמר או

ראש או שדרה מתיב רב עוקבא בר חמא ובדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת

קשיא כאן בפתוחות כאן בסתומות

אמר אבבי כי תניא ההיא בארא' ופלמודא דדמו רישיהו לטמאים

אמר רב יהודה משמיה דעולא מחלוקת לטבל בצירן אבל בגופן דברי

אמר רב פפא הלכתא עד שיהא ראש ושדרה ניכר של כל אחת ואחת

מיתיבי חתיכות שיש בהן סימן בין בכולן בין במקצתן ואפילו באחד ממאה

הכל אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר אמר ר' זירא מריש הוה מטבילנא

שבהן כולן מותרות ומעשה בעובד כוכבים אחד שהביא גרב של חתיכות

בצירן כיון דשמענא להא דאמר רב יהודה משמיה דעולא מחלוקת לטבל

ונמצא סימן באחת מהן והתיר רשב"ג את הגרב כולו

בצירן אבל בגופן דברי הכל אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר בצירן נמי

לא מטבילנא

תרגמה רב פפא כשחתיכות שוות א"ה מאי למימרא מהו דתימא ניוחש

ההוא ארבא דצחנתא דאתי לסיכרא נפק רב הונא בר חנינא וחזא ביה

קלפי ושרייה א"ל רבא ומי איכא דשרי כה"ג באתרא דשכיחי קלפי נפק

דלמא אתרמי קמ"ל

שיפורי דרבא ואסר שיפורי דרב הונא בר חנינא ושרי

א"ר ירמיה מדפתי לדידי אמר לי רב פפי כי שרא רב הונא בר חנינא

ואנא לא מיסר אסרינא דקאמר לי רב פפא ולא מישרא שרינא דהא

אמר (לי) רב יהודה משמיה דעולא מחלוקת לטבל בצירן אבל בגופן דברי

בצירן אבל בגופן לא אמר רב אשי לדידי אמר לי רב פפא כי שרא רב הונא

הכל עד שיהא ראש ושדרה ניכר של כל אחד ואחד

בר חנינא אפי' בגופן

אמר רב ברונא אמר רב קירבי דגים ועוברן אין נקחין אלא מן המומחה

יתיב רב חנינא בר אידי קמיה דרב אדא בר אהבה ויתיב וקאמר עובד

רמי ליה עולא לרבי דוסתאי דמן בירי מדקאמר רב קירבי דגים ועוברן אין

כוכבים שהביא עריבה מלאה חביות ונמצאת כילבית באחת מהן פתוחות

נקחין אלא מן המומחה מכלל דדג טמא אית ליה עובר ורמיניה דג טמא

כולן מותרות סתומות היא מותרת וכולן אסורות א"ל מנא לך הא מתלתא

משריץ דג טהור מטיל ביצים

קראי שמיע לי מרב ושמואל ורבי יוחנן

למה לי מומחה לבדוק בסימנין דתניא כסימני ביצים כך סימני דגים

סמי מכאן עוברן א"ל רבי זירא לא תיסמי תרוייהו מטילי ביצים נינהו

סימני דגים סלקא דעתך סימני דגים סנפיר וקשקשת כתיב בהו אלא כסימני

אלא זה משריץ מבחוץ וזה משריץ מבפנים

ביצים כך סימני עוברי דגים

זה בזה זו היא ביצת השרץ אמר רבא כשנימוחו

ואלו הן סימני ביצים כל שכודרת ועגולגלת ראשה אחד כד וראשה

ולרבי דוסתאי דמן בירי דאמר סמי מכאן עוברן

אחד חד טהורה ב' ראשיה חדין וב' ראשיה כדין טמאה חלמון מבחוץ וחלבון

מבפנים טמאה חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים טהור חלבון וחלמון מעורבין

והיכי משכחת בסימני קירבי דגים שיהא כד וחד משכחת לה בשילפוחא

והתניא כסימני ביצים כך סימני עוברי דגים לאו תרוצי מתרצת לה כך

סימני קירבי דגים

אם אין שם מומחה מאי אמר רב יהודה כיון דאמר אני מלחתי מותרין
 רב נחמן אמר עד שיאמר אלו דגים ואלו קירביהן אורי ליה רב יהודה לאדא
 דיילא כיון דאמר אני מלחתי מותרין: בהדה:

וזיתי גלוסקאות המגולגלין: פשיטא לא נצרכא אע"ג דרפי טובא מהו
 דתימא חמרא רמא בהו קמ"ל הני מחמת מישחא הוא דרפו: ורבי יוסי אומר שלחין אסורין: היכי דמי שלחין א"ר יוסי בר חנינא
 כל שאוחזו בידו וגרעינתו נשמטת:

החגבין הבאין כו': ת"ר החגבין והקפריסין והקפלוטות הבאין מן
 האוצר ומן ההפתק ומן הספינה מותרין הנמכרין בקטלוא לפני חנוני אסורין
 מפני שמזלף יין עליהן וכן יין תפוחים של עובדי כוכבים הבאין מן האוצר
 ומן ההפתק ומן הסלולה מותרין הנמכר בקטלוא אסור מפני שמערבין בו
 יין

בדקו ומצאו עובד כוכבים אחד שהיה לו שלש מאות גרבי יין של
 תפוחים של ע' שנה ושתה ונתרפא אמר ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים:
 וכן לתרומה: מאי וכן לתרומה אמר רב ששת וכן לכהן החשוד למכור
 תרומה לשם חולין לפניו הוא דאסור אבל הבא מן האוצר ומן ההפתק ומן
 הסלולה מותר אירתותי מירתת סבר שמעי ביה רבנן ומפסדו לי' מינאי:

הדרן עלך אין מעמידין

מתני' כל הצלמים אסורין מפני שהן נעבדין פעם אחת בשנה דברי
 רבי מאיר וחכמים אומרים אינו אסור אלא כל שיש בידו מקל או צפור או
 כדור רבן שמעון בן גמליאל אומר אף כל שיש בידו כל דבר:
 גמ' אי דנעבדין פעם אחת בשנה מאי טעמא דרבנן א"ר יצחק בר יוסף
 א"ר יוחנן במקומו של ר"מ היו עובדין אותה פעם אחת בשנה ור"מ דחייש
 למיעוטא גזר שאר מקומות אטו אותו מקום ורבנן דלא חיישי למיעוטא לא
 גזרו שאר מקומות אטו אותו מקום

אמר רב יהודה אמר שמואל באנדרטי של מלכים שנינו אמר רבה בר
 בר חנה אמר ר' יוחנן ובעומדין על פתח מדינה שנינו

פרק ג כל הצלמים

דף מא

אמר רבה מחלוקת בשל כפרים אבל בשל כרכים ד"ה מותרין מ"ט לנוי
 עבדי להו
 וכפרים מי איכא למ"ד לנוי קעבדי להו דכפרים ודאי למיפלחינהו
 עבדי להו
 אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רבה מחלוקת בשל כרכים אבל בשל
 כפרים ד"ה אסורים:

וחכ"א אינן אסורין וכו': מקל שרודה את עצמו תחת כל העולם כולו
 כמקל: צפור שתופש את עצמו תחת כל העולם כולו כצפור: כדור שתופש
 את עצמו תחת כל העולם כולו ככדור
 תנא הוסיפו עליהן סייף עטרה וטבעת

סייף מעיקרא סבור לסטים בעלמא ולבסוף סבור שהורג את עצמו תחת
 כל העולם כולו
 עטרה מעיקרא סבור גדיל כלילי בעלמא ולבסוף סבור כעטרה למלך
 טבעת מעיקרא סבור אישתיימא בעלמא ולבסוף סבור שחותם את עצמו תחת
 כל העולם כולו למיתה:

רבן שמעון בן גמליאל כו': תנא אפילו צרור אפי' קיסם
 בעי רב אשי תפש בידו צואה מהו מי אמרין כ"ע זילו באפיה כי צואה
 א"ד הוא מיהו דזיל באפי כ"ע כצואה תיקו:

מתני' המוצא שברי צלמים הרי אלו מותרין מצא תבנית יד או תבנית
 רגל הרי אלו אסורין מפני שכיוצא בהן נעבד:

ה"ה דאפי' שברי עבודת כוכבים והא דקתני שברי צלמים משום דקבעי
 למיתנא סיפא מצא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שכיוצא בהן
 נעבד
 תנן מצא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שכיוצא בו נעבד
 אמאי

והא שברים נינהו תרגמה שמואל בעומדין על בסיסן
 אתמר עבודת כוכבים שנשתברה מאיליה רבי יוחנן אמר אסורה רשב"ל
 אמר מותרת

רבי יוחנן אמר אסורה דהא לא בטלה רשב"ל אמר מותרת מסתמא
 בטולי מבטיל לה מימר אמר איהי נפשה לא אצלה לההוא גברא מצלה ליה
 כרותות וגו' וכתוב (שמואל א ה, ה) על כן לא ידרכו כהני דגון וגו'

אמר לו משם ראייה התם שמניחין את הדגון ועובדין את המפתן דאמרי
 הכי שבקיה איסריה לדגון ואתא איתבי ליה על המפתן
 איתביה המוצא שברי צלמים הרי אלו מותרין הא שברי עבודת כוכבים
 אסורין

לא תימא שברי עבודת כוכבים אסורין אלא אימא הא צלמים עצמן
 אסורין וסתמא כר' מאיר
 ורבי יוחנן מדר"מ נשמע להו לרבנן לאו אמר ר' מאיר צלמים אסורין
 שברי צלמים מותרין לרבנן עבודת כוכבים נמי היא אסורה ושבריה מותרין

הכי השתא התם אימר עבדום אימר לא עבדום ואת"ל עבדום אימר
 בטלום עבודת כוכבים ודאי עבדוהי מי יימר דבטלה הוי ספק ודאי ואין ספק
 מוציא מידי ודאי
 ואין ספק מוציא מידי ודאי והתניא חבר שמת והניח מגורה מלאה
 פירות אפילו הן בני יומן הרי הן בחזקת מתוקנין

והא הכא דודאי טבילי ספק עשרינהו ספק לא עשרינהו וקאתי ספק
 ומוציא מידי ודאי
 התם ודאי ודאי הוא דודאי עשרינהו כדרכי חנינא חוזאה דאמר רבי
 חנינא חוזאה חזקה על חבר שאינו מוציא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו

ואבע"א מעיקרא לא טבילי ספק וספק הוא
 אפשר דעבד כדר' אושעיא דאמר מערים אדם על תבואתו ומכניסה
 במוץ שלה כדי שתהא אוכלת ופטורה מן המעשר

ואין ספק מוציא מידי ודאי והתניא אמר ר' יהודה מעשה בשפחתו

של מציק אחד ברימון שהטילה נפל לבור ובא כהן והציץ לידע אם זכר	והא הכא דודאי הטילה נפל ספק גררוהו ספק לא גררוהו וקאתי ספק
אם נקבה ובא מעשה לפני חכמים וטיהרוהו מפני שחולדה וברדלס מצוין	ומוציא מידי ודאי
שם	
לא תימא הטילה נפל לבור אלא אימא הטילה כמין נפל לבור	והא לידע אם זכר אם נקבה הוא קתני
ה"ק לידע אם רוח הפילה אם נפל הטילה ואת"ל נפל הטילה לידע	ואיבעית אימא כיון שחולדה וברדלס מצוין שם ודאי גררוהו
אם זכר אם נקבה	
איתיביה מצא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שכיוצא בהן	הא תרגמה שמואל בעומדין על בסיסן
נעבד אמאי הא שברים נינהו	
איתיביה עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חברו וישראל	אמר אביי שפחסה וכי פחסה מאי הוי והא תנן פחסה אע"פ שלא חסרה
אינו מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים אמאי תיהוי כעבודת כוכבים	בטלה
שנשתברה מאליה	
הני מילי דפחסה עובד כוכבים אבל פחסה ישראל לא בטלה	לה והדר מבטיל לה והוי עבודת כוכבים ביד ישראל וכל עבודת כוכבים ביד
ורבא אמר לעולם כי פחסה ישראל נמי בטלה אלא גזרה דלמא מגבה	ישראל אינה בטלה לעולם
איתיביה עכו"ם שהביא אבנים מן המרקוליס וחיפה בהן דרכים	וטרטיאות אסורות אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה
וטרטיאות מותרות וישראל שהביא אבנים מן המרקוליס וחיפה בהן דרכים	הכא נמי כדרבא
איתיביה עובד כוכבים ששיפה עבודת כוכבים לצרכו היא ושיפויה	שנשתברה מאליה
מותרין לצרכה היא אסורה ושיפויה מותרין וישראל ששיפה עבודת כוכבים	הכא נמי כדרבא
בין לצרכו בין לצרכה היא ושיפויה אסורין אמאי תיהוי כעבודת כוכבים	
איתיביה רבי יוסי אומר שוחק וזורח לרוח או מטיל לים אמרו לו אף	תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה
היא נעשה זבל וכתוב (דברים יג, יח) לא ידבק בידך מאומה מן החרם אמאי	הכא נמי כדרבא
איתיביה רבי יוסי בן יסאן אומר מצא צורת דרקון וראשו חתוך ספק	תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה
עובד כוכבים חתכו ספק ישראל חתכו מותר ודאי ישראל חתכו אסור אמאי	הכא נמי כדרבא
איתיביה רבי יוסי אומר אף לא ירקות בימות הגשמים מפני שהנבייה	שאני התם דעיקר עבודת כוכבים קיימת
נושרת עליהן אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה	
והא שיפוין דעיקר עבודת כוכבים קיימת וקתני לצרכה היא אסורה	רב הונא בריה דרב יהושע אמר לפי שאין עבודת כוכבים בטלה דרך
ושיפויה מותרין	גדילתה

קס"ד כגון ששברה ממנו עצים וקינתה בהן וקתני יתיו בקנה	איתיביה ר' שמעון בן לקיש לר' יוחנן קן שבראש האילן של הקדש לא נהנין ולא מועלין בראשה של אשרה יתיו בקנה
דאייתי עצים מעלמא היינו דקתני גבי הקדש לא נהנין ולא מועלין לא נהנין מדרבנן ולא מועלין מדאורייתא דהא לא קדישי	הב"ע כגון דאייתי עצים מעלמא וקינתה בהן דיקא נמי דקתני גבי הקדש לא נהנין ולא מועלין אי אמרת בשלמא
מידי איריא הכא בגידולין הבאין לאחר מכאן עסקינן וקא סבר אין מעילה בגידולין	אלא אי אמרת ששברה עצים ממנו וקינתה בהן אמאי לא מועלין הא קדישי
מותרין בביצים כאן וכאן אסורין אמר רב אשי ואפרוחין שצריכין לאמן כביצים דמו:	ורבי אבהו א"ר יוחנן מאי יתיו יתיו באפרוחין א"ל רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא אסברה לך באפרוחין כאן וכאן
גמ' למימרא דלהני הוא דפלחי להו למידי אחרינא לא ורמינהי השוחט לשום ימים לשום נהרות לשום מדבר לשום חמה לשום לבנה לשום כוכבים ומזלות לשום מיכאל שר הגדול לשום שילשול קטן הרי אלו זבחי מתים	מתני' המוצא כלים ועליהם צורת חמה צורת לבנה צורת דרקון יוליכם לים המלח רבן שמעון בן גמליאל אומר שעל המכובדין אסורין שעל המבוזין מותרין:
מנקיט רב ששת חומרי מתנייתא ותני כל המזלות מותרין חוץ ממזל חמה ולבנה וכל הפרצופין מותרין חוץ מפרצוף אדם וכל הצורות מותרות חוץ מצורת דרקון	אמר אביי מיפלח לכל דמשכחי פלחי מיצר ומפלחי הני תלתא דחשיבי ציירי להו ופלחי להו למידי אחרינא לנוי בעלמא עבדי להו
אלא פשיטא במוצא וכדתנן המוצא כלים ועליהם צורת חמה צורת לבנה צורת דרקון יוליכם לים המלח	אמר מר כל המזלות מותרין חוץ ממזל חמה ולבנה הכא במאי עסקינן אילימא בעושה אי בעושה כל המזלות מי שרי והכתיב (שמות כ, כג) לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמישי המשמשין לפני במרום
לבנה צורת דרקון יוליכם לים המלח צורת דרקון אין פרצוף אדם לא אלא פשיטא בעושה וכדרב הונא בריה דרב יהושע	אי במוצא אימא מציעתא כל הפרצופות מותרין חוץ מפרצוף אדם אי במוצא פרצוף אדם מי אסור והתנן המוצא כלים ועליהם צורת חמה צורת
כסף ואלהי זהב	אי בעושה אימא סיפא כל הצורות מותרות חוץ מצורת דרקון ואי בעושה צורת דרקון מי אסיר והכתיב (שמות כ, כג) לא תעשון אתי אלהי

דף מג

אלא פשיטא במוצא וכדתנן המוצא כלים ועליהם צורת חמה	הני אין צורת דרקון לא
אמר אביי אין רישא וסיפא במוצא ומציעתא בעושה	רישא וסיפא במוצא ומציעתא בעושה
כולו סר אפיס על שם יוסף שסר ומפיס את כל העולם כולו והוא דנקיט גריוא וקא כייל והיא דנקטא בן וקא מניקה:	רבא אמר כולה במוצא ומציעתא רבי יהודה היא דתניא רבי יהודה מוסיף אף דמות מניקה וסר אפיס מניקה על שם חוה שמניקה כל העולם

תנו רבנן איזהו צורת דרקון פירש רשב"א כל שיש לו ציצין בין פרקיו	אלעזר
מחוי רבי אסי בין פרקי צואר אמר ר' חמא ברבי חנינא הלכה כר"ש בן	
אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי פעם אחת הייתי מהלך	ש"מ תלת ש"מ עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבריו
אחר ר' אלעזר הקפר בריבי בדרך ומצא שם טבעת ועליה צורת דרקון ומצא	וש"מ יודע בטיב של עבודת כוכבים ומשמשיה מבטל ושאינו יודע בטיב
עובד כוכבים קטן ולא אמר לו כלום מצא עובד כוכבים גדול ואמר לו בטלה	עבודת כוכבים ומשמשיה אינו מבטל וש"מ עובד כוכבים מבטל בעל כרחו
ולא בטלה סטרו ובטלה	
מגדף בה רבי חנינא ולית ליה לרבי אלעזר הקפר בריבי הא דתנן המציל	אמר אביי נהי דמינה מייאש מאיסורא מי מייאש מימר אמר אי עובד
מן הארי ומן הדוב ומן הנמר ומן הגייס ומן הנהר ומזוטו של ים ומשלוליתו	כוכבים משכח לה מפלח פלח לה אי ישראל משכח לה אידי דדמיה יקרין
של נהר והמוצא בסרטיא ופלטיא גדולה ובכל מקום שהרבים מצוין שם הרי	מזבין לה לעובד כוכבים ופלח לה:
אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן	
תנן התם דמות צורות לבנות היה לו לר"ג בעלייתו בטבלא בכותל	ומי שרי והכתיב (שמות כ, כג) לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמשי
שבהן מראה את ההדיוטות ואומר להן כזה ראייתם או כזה ראייתם	המשמשים לפני
אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן	תבנית עזרה שולחן תבנית שולחן מנורה תבנית מנורה אבל הוא עושה של
כדתניא לא יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם חצר	ה' ושל ו' ושל ח' ושל ז' לא יעשה אפילו של שאר מיני מתכות
רבי יוסי בר יהודה אומר אף של עץ לא יעשה כדרך שעשו בית	אמרו לו משם ראייה שפודין של ברזל היו וחופין בבעץ העשירו עשאו
חשמונאי	של כסף חזרו והעשירו עשאו של זהב
ושמשין שאי אפשר לעשות כמותן מי שרי והתניא לא תעשון אתי לא	אמר אביי
תעשון כדמות שמשי המשמשים לפני במרום	
לא אסרה תורה אלא בדמות ד' פנים בהדי הדדי	אלא מעתה פרצוף אדם לחודיה תשתרי אלמה תניא כל הפרצופות
	מותרין חוץ מפרצוף אדם
אמר רב יהודה בריה דרב יהושע מפרקיה דרבי יהושע שמייע לי לא	ושאר שמשין מי שרי והתניא (שמות כ, כג) לא תעשון אתי לא תעשון
תעשון אתי לא תעשון אותי אבל שאר שמשין שרי	כדמות שמשי המשמשים לפני במרום כגון אופנים ושרפים וחיות הקדש
	ומלאכי השרת
אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שבמדור העליון	ושבמדור התחתון מי שרי והתניא אשר בשמים לרבות חמה ולבנה
	כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת
כי תניא ההיא לעובדם	דתניא אשר בארץ לרבות ימים ונהרות הרים וגבעות מתחת לרבות שילשול
אי לעובדם אפילו שילשול קטן נמי אין הכי נמי ומסיפיה דקרא נפקא	קטן

ועשייה גרידתא מי שרי והתניא לא תעשון אתי לא תעשון כדמות	שאני ר"ג דאחרים עשו לו
שמי המשימשין לפני במרום כגון חמה ולבנה כוכבים ומזלות	
והא רב יהודה דאחרים עשו לו וא"ל שמואל לרב יהודה שינא סמי	התם בחותמו בולט ומשום חשדא דתניא טבעת שחותמה בולט אסור להניחה ומותר לחתום בה חותמה שוקע מותר להניחה ואסור לחתום בה
ומי חיישינן לחשדא והא בי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא דאוקמי	והא רבן גמליאל דיחיד הוה כיון דנשיא הוא שכיחי רבים גביה ואיבעית ביה אנדרטא והוה עיילי ביה אבוא דשמואל ולוי ומצלו בגויה ולא חיישי לחשדא רבים שאני
ואיבעית אימא להתלמד שאני דתניא (דברים יח, ט) לא תלמד לעשות	רשב"ג אומר וכו': איזו הן מכובדין ואיזו הן מבוזין
אבל אתה למד להבין ולהורות:	
אמר רב מכובדין למעלה מן המים מבוזין למטה מן המים ושמואל אמר	תניא כוותיה דשמואל מכובדין שעל השירין ועל הנזמים ועל הטבעות
אלו ואלו מבוזין הן אלא אלו הן מכובדין שעל השירין ועל הנזמים ועל הטבעות	מבוזין שעל היורות ועל הקומקמסין ועל מחמי חמים ושעל הסדינין ועל המטפחות:
מתני' רבי יוסי אומר שוחק וזורח או מטיל לים אמרו לו אף	גמ' תניא אמר להם רבי יוסי והלא כבר נאמר (דברים ט, כא) ואת
הוא נעשה זבל שנאמר (דברים יג, יח) לא ידבק בידך מאומה מן החרם:	חטאתכם

דף מד

אשר עשיתם את העגל לקחתי ואשרוף אותו ואכות אותו טחון	אמר לו משם ראיה הרי הוא אומר (שמות לב, כ) ויזר על פני המים
היטב עד אשר דק לעפר ואשליך את עפרו אל הנחל היוורד מן ההר	וישק את בני ישראל לא נתכוין אלא לבדוקן כסוטות
אמר להם רבי יוסי והלא כבר נאמר (דברי הימים ב טו, טז) וגם את מעכה אמו הסירה מגבירה אשר עשתה מפלצתה וגו' וידק וישרף בנחל קדרון אמר לו משם ראיה נחל קדרון אינו מגדל צמחין	ולא והתניא אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון וגמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן מקומות מקומות יש בו יש מקום מגדל צמחין ויש מקום שאין מגדל צמחין
מאי מפלצתה אמר רב יהודה דהוה מפליא ליצנותא כדתני רב יוסף	אמר להן רבי יוסי והלא כבר נאמר (מלכים ב יח, ד) וכתת נחש נחשת
כמין זכרות עשתה לה והיתה נבעלת לו בכל יום	אשר עשה משה
אמרו לו משם ראיה הרי הוא אומר (במדבר כא, ח) ויאמר ה' אל משה	דכתותי לא הוה צריך
עשה לך שרף לך משלך ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו והתם בדין הוא	אלא כיון דחזא דקא טעו ישראל בתריה עמד וכיתתו
אמר להם והלא כבר נאמר (שמואל ב ה, כא) ויעזבו שם את עצביהם	ורוח תטלטלינן
וישאם דוד ואנשיו ומאי משמע דהאי וישאם דוד לישאם דזריוי הוא	אמרו לו משם ראיה הרי הוא אומר וישרפו באש ומדלא כתיב וישרפם
כדמתרגם רב יוסף (ישעיהו מא, טז) תזרם ורוח תשאם ומתרגמינן תזרינן	וישאם ש"מ וישאם ממש

מכל מקום קשו קראי אהדדי

כדרב הונא דרב הונא רמי כתיב (דברי הימים א יד, יב) ויאמר דוד

וישרפו באש וכתוב וישאם

לא קשיא כאן קודם שבא איתי הגיתי כאן לאחר שבא איתי הגיתי

דכתיב (שמואל ב יב, ל) ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו ומשקלה
ככר זהב ומי שרי איסורי הנאה נינהו אמר רב נחמן איתי הגיתי בא וביטלה

משקלה ככר זהב היכי מצי מנח לה אמר רב יהודה אמר רב ראוייה
לנוח על ראש דוד רבי יוסי ברבי חנינא אמר אבן שואבת היתה בה דהות
דרא לה רבי אלעזר אמר אבן יקרה היתה בה ששוה ככר זהב:
(תהלים קיט, נו) זאת היתה לי כי פקודיך נצרתי מאי קאמר הכי קאמר
בשכר שפקודיך נצרתי זאת היתה לי לעדות מאי עדותה א"ר יהושע בן לוי
שהיה מניחה במקום תפילין והולמתו והא בעי אנוחי תפילין א"ר שמואל
בר רב יצחק מקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין

(דברי הימים ב כג, יא) ויוציאו את בן המלך ויתנו עליו את הנזר ואת
העדות נזר זו כלילא עדות א"ר יהודה אמר רב עדות הוא לבית דוד שכל
הראוי למלכות הולמתו וכל שאינו ראוי למלכות אין הולמתו
(מלכים א א, ה) ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך אמר רב
יהודה אמר רב שמתנשא להולמו ולא הולמתו

מתני' שאל פרוקלוס בן פלוספוס את ר"ג בעכו שהיה רוחץ במרחץ
של אפרודיטי אמר ליה כתוב בתורתכם (דברים יג, יח) לא ידבק בידך
מאומה מן החרם מפני מה אתה רוחץ במרחץ של אפרודיטי
(מלכים א א, ה) ויעש לו רכב ופרשים וחמשים איש רצים לפניו מאי
רבותייהו תנא כולם נטולי טחול וחקוקי כפות הרגלים היו:

אמר לו אין משיבין במרחץ וכשיצא אמר לו אני לא באתי בגבולה
היא באה בגבולי אין אומרים נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי אלא אומר נעשה
אפרודיטי נוי למרחץ:
דבר אחר אם נותנים לך ממון הרבה אי אתה נכנס לעבודת כוכבים
שלך ערום ובעל קרי ומשתין בפניה זו עומדת על פי הביב וכל העם משתינין
לפניה לא נאמר אלא אלהיהם את שנוהג בו משום אלוה אסור את שאינו
נוהג בו משום אלוה מותר:

גמ' והיכי עביד הכי והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן בכל מקום
מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא
וכי תימא בלשון חול אמר ליה והאמר אביי דברים של חול מותר
לאומרן בלשון קדש דברים של קדש אסור לאומרן בלשון חול

תנא כשיצא אמר לו אין משיבין במרחץ
א"ר חמא בר יוסף ברבי א"ר אושעיא תשובה גנובה השיבו ר"ג לאותו
הגמון ואני אומר אינה גנובה

מה גנובתיה דקאמר לו זו עומדת על פי הביב וכל אדם משתיין בפניה
וכי משתיין בפניה מאי הוי והאמר רבא פער יוכיח שמפערין לפניו בכל יום
ואינו בטל
ואני אומר אינה גנובה זו עבודתה בכך וזו אין עבודתה בכך

אמר אביי גנובתה מהכא דקאמר ליה אני לא באתי בגבולה והיא באה
בגבולי וכי בא בגבולה מאי הוי והתנן עבודת כוכבים שיש לה מרחץ או
ואני אומר אינה גנובה שלא בטובת רבן גמליאל כטובת אחרים דמי

רב שימי בר חייא אמר גנובתה מהכא דקאמר לו זו עומדת על הביב
וכל אדם משתינין בפניה וכי משתינין בפניה מאי הוי והתנן רק בפניה השתיין

מצבותם והנח

ור' יוסי בר' יהודה האי סברא מנא ליה נפקא ליה (דברים יב, ב) מאבד	ורבנן הא מיבעי ליה לעוקר עבודת כוכבים שצריך לשרש אחריה
תאבדון אבד ואח"כ תאבדון	
ורבי יוסי בר' יהודה לשרש אחריה מנא ליה נפקא ליה (דברים יב, ג)	ורבנן ההוא לכנות לה שם דתניא ר"א אומר מנין לעוקר עבודת כוכבים
מואבדתם את שמם מן המקום ההוא	שצריך לשרש אחריה ת"ל ואבדתם את שמם

דף מו

אמר לו ר"ע והלא כבר נאמר (דברים יב, ב) אבד תאבדון אם כן מה	יכול לשבח לשבח ס"ד אלא יכול לא לשבח ולא לגנאי ת"ל (דברים
ת"ל ואבדתם את שמם מן המקום ההוא לכנות לה שם	ז, כו) שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא
הא כיצד היו קורין אותה בית גליא קורין אותה בית כריא עין כל עין	תני תנא קמיה דרב ששת העכו"ם העובדים את ההרים ואת הגבעות
קוץ	הן מותרין ועובדיהן בסייף ואת הזרעים ואת הירקות הן אסורין ועובדיהן בסייף
א"ל דאמר לך מני רבי יוסי בר יהודה היא דאמר אילן שנטעו ולבסוף	ולוקמה באילן שנטעו מתחלה לכך ורבנן לא ס"ד דקתני דומיא דהר
עבדו אסור	מה הר שלא נטעו מתחלה לכך אף האי נמי שלא נטעו מתחלה לכך
איתמר אבני הר שנדלדלו בני רבי חייא ורבי יוחנן חד אמר אסורות	ומותר אף הני שאין בהן תפיסת ידי אדם ומותרין
וחד אמר מותרות מ"ט דמ"ד מותרות כהר מה הר שאין בו תפיסת ידי אדם	מה להר שכן מחובר בהמה תוכיח
מה לבהמה שכן בעלת חיים הר יוכיח	וחזור הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן
מה להצד השווה שבהן שכן לא נשתנו מברייתן	שאיין בהן תפיסת ידי אדם ומותר אף כל שאין בהן תפיסת ידי אדם ומותר
ואי נמי מבהמה תמה ומאילן יבש	אלא אתיא מבהמה בעלת מום ומהר
ומאן דאסר להכי כתיב שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו דאע"ג דאתיא	מדינא להיתרא לא תתיא
תסתיים דבני ר' חייא דשרו דבעי חזקיה זקף ביצה להשתחוות לה מהו	זקיפתה אי הוי מעשה אי לא הוי מעשה אבל לא זקף לא מיתסרא ש"מ בני
קא סלקא דעתך להשתחוות לה והשתחוה לה וקא מיבעיא ליה האי	ר' חייא דשרו
לא לעולם אימא לך בני רבי חייא דאסרי דהשתחוה לה אע"ג דלא זקפה	ולמאן אי למאן דאמר עבודת כוכבים של ישראל אסורה מיד אסורה
אסורה והכא במאי עסקינן כגון שזקף ביצה להשתחוות לה ולא השתחוה	אי למאן דאמר עד שתיעבד הא לא פלחה
לה	
לא צריכא כגון שזקף ביצה להשתחוות לה ולא השתחוה לה ובא עובד	כי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל ישראל שזקף לבינה להשתחוות
כוכבים והשתחוה לה	לה ובא עובד כוכבים והשתחוה לה אסורה וקא מיבעיא ליה לבינה הוא
	דמינכרא זקיפתה אבל ביצה לא או דלמא לא שנה תיקו:

בעי רמי בר חמא המשתחוה להר אבניו מהו למזבח

יש נעבד במחומר אצל גבוה או אין נעבד במחומר אצל גבוה

את"ל יש נעבד במחומר אצל גבוה מכשירי קרבן כקרבן דמו או לא
אמר רבא ק"ו ומה אתנן שמותר בתלוש להדיט אסור במחומר לגבוה

דכתיב (דברים כג, יט) לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב לא שנה תלוש ולא
שנה במחומר נעבד שאסור בתלוש להדיט אינו דין שאסור במחומר לגבוה

א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרבא או חילוף ומה נעבד שאסור
בתלוש אצל הדיוט מותר במחומר לגבוה שנה' (דברים יב, ב) אלהיהם על
ההרים ולא ההרים אלהיהם לא שנה להדיט ולא שנה לגבוה אתנן שמותר

בתלוש להדיט אינו דין שמותר במחומר לגבוה
ואי משום בית ה' אלהיך מיבעי ליה לכדתניא בית ה' אלהיך פרט לפרה
שאינה באה לבית דברי ר"א וחכ"א לרבות את הריקועים

א"ל אנא קאמינא לחומרא ואת אמרת לקולא קולא וחומרא לחומרא
פרכינן

א"ל רב פפא לרבא וכל היכא דאיכא קולא וחומרא לקולא לא פרכינן
והא הזאה דפסח דפליגי ר' אליעזר ור"ע דר' אליעזר סבר לחומרא וקא
מחייב ליה לגברא ור"ע לקולא ופטר וקא פריך ר"ע לקולא

דתנן השיב ר"ע או חילוף ומה הזאה שהיא משום שבות אינה דוחה
השבת שחיטה שהיא דאורייתא לא כ"ש

התם ר' אליעזר גמריה ואייקר ליה תלמודא ואתא ר"ע לאדכוריה
והיינו דא"ל רבי אל תכפירני בשעת הדין כך מקובל אני ממך הזאה שבות
ואינה דוחה את השבת

בעי רמי בר חמא המשתחוה לקמת חטים מהו למנחות יש שינוי בנעבד
או אין שינוי בנעבד

אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן ת"ש כל האסורין לגבי מזבח ולדותיהן
מותרים ותני עלה רבי אליעזר אומר

ולאו אתמר עלה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבא מחלוקת כשנרבעו ולבסוף עיברו

דף מז

אבל עיברו ולבסוף נרבעו ד"ה אסורין וה"נ כעיברו ולבסוף נרבעו דמי

איכא דאמרי מחלוקת כשנרבעו ולבסוף עיברו אבל עיברו ולבסוף
נרבעו ד"ה אסור והני נמי כי עיברו ולבסוף נרבעו דמי

הכי השתא התם מעיקרא בהמה והשתא בהמה דשא הוא דאחיזא
באנפה הכא מעיקרא חיטי והשתא קמחא

בעי ר"ל המשתחוה לדקל לולבו מהו למצוה
ואליבא דרבי יוסי בר יהודה לא תיבעי לך דאפי' להדיט נמי אסור כי
תיבעי לך אליבא דרבנן לענין מצוה מאי מי מאיס כלפי גבוה או לא

באילן שנטעו מתחלה לכך לא תיבעי לך דאפילו להדיט נמי אסור כי
תיבעי לך באילן שנטעו ולבסוף עבדו

תפשוט ליה מדתנן כיסהו ונתגלה פטור מלכסות כיסהו הרוח חייב
לכסות ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא שנו אלא שחזר ונתגלה אבל
לא חזר ונתגלה פטור מלכסות

כי אתא רב דימי אמר באשירה שביטלה קמבעיא ליה יש דחוי אצל
מצות או אין דחוי אצל מצות

וא"ר פפא זאת אומרת אין דיחוי אצל מצות

והוינן בה כי חזר ונתגלה מאי הוי הואיל ואידחי אידחי

דרב פפא גופיה איבעיא ליה מפשט פשיטא ליה לרב פפא דאין דיחוי או דלמא ספוקי מספקא ליה ולחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן תיקו
אצל מצות לא שנה לקולא ולא שנה לחומרא

בעי רב פפא המשתחוה לבהמה צמרה מהו לתכלת תכלת דמאי אי תכלת לכהנים היינו בעיא דרמי בר חמא ואי תכלת
לציצית היינו בעיא דר"ל

אין ה"נ דלא הוה למיבעי ליה והאי דקא בעי ליה הא משום דאיכא מילי בני מעיה מהו לפארות
אחרנייתא צמרה מהו לתכלת קרניה מהו לחצוצרות שוקיה מהו לחלילין אליבא דמ"ד עיקר שירה בכלי לא תיבעי לך דודאי אסיר

כי תיבעי לך אליבא דמ"ד עיקר שירה בפה בסומי קלא בעלמא הוא בעי רבה המשתחוה למעין מימיו מהו לנסכים מאי קא מיבעיא ליה
ומייתנין או דלמא אפילו הכי אסיר תיקו אילימא לבבואה קא סגיד או דלמא למיא קא סגיד ותיבעי ליה ספל להדיוט

לעולם למיא קא סגיד והכי קמבעיא ליה למיא דקמיה קא סגיד וקמאי ומי מיתסרי והא א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק מים של רבים אין
קמאי אודו או דלמא לדברונא דמיא קא סגיד נאסרין לא צריכא דקא נבעי מארעא:

מתני' מי שהיה ביתו סמוך לעבודת כוכבים ונפל אסור לבנותו כיצד שלו ושל עבודת כוכבים
יעשה כונס בתוך שלו ארבע אמות ובונה

נידון מחצה על מחצה אבניו עציו ועפרו מטמאין כשרץ שנאמר (דברים ז, כו) שקץ תשקצנו

ר"ע אומר כנדה שנאמר (ישעיהו ל, כב) תזרם כמו דוה צא תאמר לו **גמ'** והא קא מרווח לעבודת כוכבים א"ר חנינא מסורא דעבד ליה בית
מה נדה מטמאה במשא אף עבודת כוכבים מטמאה במשא: הכסא

והא בעי צניעותא דעבד ליה בית הכסא דלילה והא אמר מר איזהו צנוע הנפנה בלילה במקום שנפנה ביום ואע"ג
דאוקימנא בדרך מיהו צניעותא בעי למעבד

דעבד ליה לתינוקות א"נ דגדיר ליה בהיזמי והינגי:

מתני' שלשה בתים הן בית שבנאו מתחלה לעבודת כוכבים הרי זה **גמ'** אמר רב המשתחוה לבית אסרו אלמא קסבר תלוש ולבסוף חברו
אסור סיידו וכיידו לעבודת כוכבים וחידש נוטל מה שחידש הכנים לתוכה כתלוש דמי והאנן בנאו תנן
עבודת כוכבים והוציאה הרי זה מותר:

בנאו אע"פ שלא השתחוה לו השתחוה אע"פ שלא בנאו א"ה הני כיון דלענין ביטול בנה והשתחוה חד קא חשיב ליה:
שלשה ארבעה הוו

מתני' שלש אבנים הן אבן שחצבה מתחלה לבימוס הרי זו אסורה עליה עבודת כוכבים וסילקה הרי זו מותרת:
גמ' א"ר אמי והוא שסייד וכייד בגופה של אבן

מי לא עסקינן דשייע והדר שייעיה

והא דומיא דבית תנן ובית לאו בגופיה הוא ומיתסר בית נמי איכא ביני

אורבי

דמהו דתימא כיון שסייד וכייד בגופה של אבן כאבן שחצבה מתחלה

אלא כי אתמר דרבי אמי לענין ביטול אתמר ואע"ג דסייד וכייד בגופה

לעבודת כוכבים דמיא ותיתסר כולה קמ"ל:

של אבן כי נטל מה שחידש שפיר דמי

דף מח

העמיד תחתיה עבודת כוכבים ונטלה הרי זו מותרת:

מתני' שלש אשרות הן אילן שנטעו מתחלה לשם עבודת כוכבים

גמ' אמרי דבי ר' ינאי והוא שהבריך והרכיב בגופו של אילן

הרי זו אסורה גידעו ופיסלו לשם עבודת כוכבים והחליף נוטל מה שהחליף

והרכיב בגופו של אילן כי נטל מה שהחליף שפיר דמי דמהו דתימא כיון

והאנן גידעו ופיסלו תנן

דהבריך והרכיב בגופו של אילן כאילן שנטעו מתחלה דמי וליתסר כולה

אלא כי איתמר דרבי ינאי לענין ביטול איתמר דאף על גב דהבריך

קמ"ל

אמר לך שמואל הא מני רבנן היא ושמואל דאמר כרבי יוסי בר יהודה

אמר שמואל המשתחוה לאילן תוספתיה אסורה מתיב רבי אלעזר גידעו

דאמר אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור

ופיסלו לעבודת כוכבים והחליף נוטל מה שהחליף גידעו ופיסלו אין לא

גידעו ופיסלו לא

ואשריהם תשרפון באש ורבנן סברי עיקר אילן שרי דכתיב (דברים ז, ה)

מתקיף לה רב אשי ממאי דרבי יוסי בר יהודה ורבנן בתוספת פליגי

ואשריהם תגדעון איזהו אילן שגידעו אסור ועיקרו שרי הוי אומר אילן

דלמא תוספת לדברי הכל אסור ובעיקרו פליגי

שנטעו ולבסוף עבדו

דרבי יוסי בר יהודה סבר עיקרו נמי אסור דכתיב (דברים יב, ג)

אם כן גידעו ופיסלו מאן קתני לה לא רבנן ולא רבי יוסי בר יהודה

וכי תימא הא דלא מתרצינן הכי איפוך רבנן לדרבי יוסי בר יהודה

אי רבנן בלא גידעו ופיסלו נמי תוספת אסורה אי רבי יוסי בר יהודה עיקר

ודרבי יוסי בר יהודה לרבנן

אילן נמי אסור

בעיקר אילן לא ניחא ליה

אי בעית אימא רבנן ואי בעית אימא רבי יוסי בר יהודה אי בעית אימא

איבעית אימא רבנן גידעו ופיסלו איצטריכא ליה ס"ד אמינא כיון דעבד

רבי יוסי בר יהודה כי קאמר רבי יוסי בר יהודה בלא גידעו ופיסלו עיקר

ליה מעשה בגופיה עיקר אילן נמי ליתסר קמשמע לן:

אילן אסור בסתמא אבל גידעו ופיסלו גלי אדעתיה דבתוספת ניחא ליה

גמ' איזהו אשרה והא אנן שלש אשרות תנן ה"ק שנים לדברי הכל

מתני' איזו אשרה כל שיש תחתיה עבודת כוכבים ר"ש אומר כל

ואחת מחלוקת דר"ש ורבנן איזו היא אשרה שנחלקו בה ר"ש וחכמים כל

שעובדין אותה ומעשה בצידן באילן שהיו עובדין אותו ומצאו תחתיו גל

שיש תחתיה עבודת כוכבים ר"ש אומר כל שעובדים אותה

אמר להן ר"ש בדקו את הגל הזה ובדקוהו ומצאו בו צורה אמר להן הואיל

ולצורה הן עובדין נתיר להן את האילן:

שיכרא ושתי ליה ביום אידם אמר אמימר אמרו לי סבי דפומבדיתא הלכתא

איזו היא אשרה סתם אמר רב כל שכומרים יושבין תחתיה ואין טועמין

כשמואל:

מפירותיה ושמואל אמר אפילו אמרי הני תמרי לבי נצרפי אסור דרמי בי

מאתני' לא ישב בצילה ואם ישב טהור ולא יעבור תחתיה ואם עבר	טמא היתה גזולת את הרבים ועבר תחתיה טהור:
גמ' לא ישב בצילה פשיטא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא נצרכא אלא לצל צילה	מכלל דבצל קומתה אם ישב טמא לא דאפי' לצל קומתה נמי אם ישב טהור והא קמ"ל דאפילו לצל צילה לא ישב
איכא דמתני לה אסיפא ואם ישב טהור פשיטא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא נצרכא אלא לצל קומתה מכלל דלצל צילה אפילו לכתחלה ישב לא הא קמ"ל דאפילו לצל קומתה אם ישב טהור:	ולא יעבור תחתיה ואם עבר טמא: מ"ט אי אפשר דליכא תקרובת עבודת כוכבים
מני רבי יהודה בן בתירא היא דתניא רבי יהודה בן בתירא אומר מנין לתקרובת עבודת כוכבים שמטמאה באהל שנאמר (תהלים קו, כח) ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת מטמא באהל אף תקרובת עבודת	כוכבים מטמא באהל: היתה גזולת את הרבים ועבר תחתיה טהור: איבעיא להו עבר או עובר רבי יצחק בן אלעזר משמיה דחזקיה אמר עובר ורבי יוחנן אמר אם עבר
ולא פליגי הא דאיכא דירכא אחרינא הא דליכא דירכא אחרינא א"ל רב ששת לשמעיה כי מטית להתם ארהיטני היכי דמי אי דליכא	דירכא אחרינא ל"ל ארהיטני מישראל שרי ואי דאיכא דירכא אחרינא כי אמר ארהיטני מי שרי
לעולם דליכא דירכא אחרינא ואדם חשוב שאני: מתני' זורעין תחתיה ירקות בימות הגשמים אבל לא בימות החמה	והחזירין לא בימות החמ' ולא בימות הגשמים ר' יוסי אומר אף לא ירקות בימות הגשמים מפני שהנביה נושרת עליהן והוה להן לזבל:
גמ' למימרא דרבי יוסי סבר זה וזה גורם אסור ורבנן אמרי זה וזה גורם מותר	הא איפכא שמעינן להו דתנן רבי יוסי אומר שוחק וזורח לרוח או מטיל לים אמרו לו אף היא נעשה זבל ונאמר (דברים יג, יח) לא ידבק בידך מאומה מן החרם
קשיא דרבנן אדרבנן קשיא דר' יוסי אדרבי יוסי הכא דלא קאזיל לאיבוד אסור	בשלמא דרבי יוסי אדרבי יוסי לא קשיא התם דקאזיל לאיבוד מתיר הכא דלא קאזיל לאיבוד אסור
אלא דרבנן אדרבנן קשיא איפוך דרב כהנא מה שמשביח בעור פוגם בבשר	ואיבעית אימא לא תיפוך דר' יוסי כדשנין דרבנן כדאמר רב מרי בריה דרב כהנא מה שמשביח בעור פוגם בבשר
הכא נמי מה שמשביח בנביה פוגם בצל וסבר רבי יוסי זה וזה גורם אסור והתניא רבי יוסי אומר נוטעין יחור	של ערלה ואין נוטעין אגוז של ערלה מפני שהוא פרי ואמר רב יהודה אמר רב מודה רבי יוסי שאם נטע והבריך והרכיב מותר
ותניא נמי הכי מודה רבי יוסי	

דף מט

שני ליה והתניא שדה שנזדבלה בזבל עבודת כוכבים וכן פרה שנתפטמה	שאם נטע והבריך והרכיב מותר
בכרשיני עבודת כוכבים תני חדא שדה תזרע פרה תשחט ותניא אידך שדה תבור ופרה תרוזה	וכי תימא שני ליה לר' יוסי בין שאר איסורין לעבודת כוכבים ומי

מאי לאו הא ר' יוסי והא רבנן לא הא ר"א והא רבנן	הי ר"א ורבנן אילימא ר"א ורבנן דשאור
דתנן שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך העיסה לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ ונצטרפו וחימצו	ר"א אומר אחר האחרון אני בא וחכ"א בין שנפל איסור לכתחלה ובין שנפל איסור לבסוף אינו אסור עד שיהא בו כדי לחמץ
ואמר אביי לא שנו אלא שקדם וסילק את האיסור אבל לא קדם וסילק את האיסור אסור	וממאי דטעמא דר"א כדאביי דלמא טעמא דר"א משום דאחר אחרון אני בא אי גמיר באיסורא אסורה ואי גמיר בהיתירא מותרין בין סלקיה ובין לא סלקיה
אלא ר"א ורבנן דעצים	דתנן נטל הימנה עצים אסורה בהנאה הסיק בה את התנור חדש יותץ ישן יוצן אפה בו את הפת אסורה בהנאה
נתערבה באחרים כולן אסורות בהנאה ר"א אומר יוליך הנאה לים המלח אמרו לו אין פדיון לעבודת כוכבים	רבנן דפליגי עליה דר"א מאן נינהו
אילימא רבנן דעצים אחמורי מחמרי	אלא רבנן דשאור אימר דשמעת להו לרבנן דמקילי בשאור בעבודת כוכבים מי מקילי
אלא לעולם הא רבי יוסי והא רבנן	ר' יוסי לדבריהם דרבנן אמר להו לדידי זה וזה גורם מותר
לדידכו דאמריתו זה וזה גורם אסור אודו לי מיהת אף ירקות בימות הגשמים	ורבנן כדאמר רב מרי בריה דרב כהנא
אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי: ההוא גינתא דאיזדבל בזבלא דעבודת כוכבים שלח רב עמרם קמיה דרב יוסף א"ל הכי אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי:	מתני' נטל ממנה עצים אסורין בהנאה הסיק בהן את התנור אם חדש יותץ ואם ישן יוצן אפה בו את הפת אסורה בהנאה
נתערבה באחרות כולן אסורות בהנאה ר"א אומר יוליך הנאה לים המלח אמרו לו אין פדיון לעבודת כוכבים:	נטל הימנה כרכור אסור בהנאה ארג בו את הבגד אסור בהנאה נתערב באחרים ואחרים באחרים כולן אסורין בהנאה ר"א אומר יוליך הנאה לים המלח אמרו לו אין פדיון לעבודת כוכבים:
גמ' וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בהא קאמר ר' אליעזר משום דבעידנא דקא גמרה פת קלי לה איסורא אבל כרכור דאיתיה לאיסורא בעיניה אימא מודי לרבנן	ואי אשמעינן כרכור בהא קאמרי רבנן אבל פת אימא מודי ליה לר"א צריכא
א"ר חייא בריה דרבה בר נחמני אמר רב חסדא אמר זעירי הלכה כר"א איכא דאמרי אמר רב חסדא אמר לי אבא בר רב חסדא הכי אמר זעירי הלכה כר"א	אמר רב אדא בר אהבה לא שנו אלא פת אבל חבית לא ורב חסדא אמר אפילו חבית מותרת

ההוא גברא דאיתערב ליה חביתא דיינ נסך בחמריה אתא לקמיה דרב	מתני' כיצד מבטלה קירסם וזירד נטל ממנה מקל או שרביט אפי' חסדא אמר שקול ארבע זוזי ושדי בנהרא ונשתרי לך:
גמ' אותן שפאין מה תהא עליהן פליגי בה רב הונא (ור' חייא) בר רב	תניא כמ"ד מותרין דתניא עובד כוכבים ששיפה עבודת כוכבים לצרכו
חד אמר אסורין וחד אמר מותרין	היא ושפאיה מותרין לצרכה היא אסורה ושפאיה מותרין וישראל ששיפה עבודת כוכבים בין לצרכה בין לצרכו היא ושפאיה אסורין
איתמר עבודת כוכבים שנשתברה רב אמר צריך לבטל כל קיסם וקיסם	אדרבה דרך גדילתה מי מבטלא אלא ה"ק אין עבודת כוכבים צריכה
ושמואל אמר עבודת כוכבים אינה בטלה אלא דרך גדילתה	לבטל אלא דרך גדילתה
לימא בהא קמיפלגי דמ"ס עובדין לשברין ומ"ס אין עובדין לשברין	לא דכ"ע עובדין לשברין והכא בשברי שברים קמיפלגי מ"ס שברי שברים אסורין ומ"ס שברי שברים מותרין
ואיבע"א דכ"ע שברי שברים מותרין והכא בעבודת כוכבי' של חליות	גדילתה היא ואין צריכה לבטל:
ובהדיוט שיכול להחזירה קמיפלגי מ"ס כיון דהדיוט יכול להחזירה לא בטלה	הדרן עלך כל הצלמים
ומ"ס אין עבודת כוכבים בטלה אלא דרך גדילתה דהיינו אורחיה הא לאו	
מתני' 27 ישמעאל אומר שלש אבנים זו בצד זו בצד מרקוליס אסורות	ושנים מותרות וחכ"א שנראות עמו אסורות ושאין נראות עמו מותרות:
גמ' בשלמא רבנן קסברי עובדין לשברים נראות עמו דאיכא למימר	אלא ר' ישמעאל מאי קסבר אי עובדין לשברין אפילו תרתי נמי ליתסר
מיניה נפל אסורות שאין נראות עמו מותרות	אי אין עובדין לשברים אפי' תלת נמי לא
אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן בידוע שנשרו ממנו דברי הכל אסורות	אבל הכא דמעיקרא תבורי מיתברי היינו אורחיה כי פליגי בסתמא
ואפילו למ"ד אין עובדין לשברים ה"מ עבודת כוכבים דלאו היינו אורחיה	

פרק ד רבי ישמעאל

דף נ

במקורבות נמי דאיכא למימר מיניה נפל ד"ה אסורות כי פליגי	במרוחקות
והא בצד מרקוליס קתני מאי בצד בצד ארבע אמות ידיה	למרקוליס אסורות שנים מותרות רבנן סברי אין עושין מרקוליס קטן בצד
רבי ישמעאל סבר עושין מרקוליס קטן בצד מרקוליס גדול שלש דדמיין	מרקוליס גדול לא שנא שלש ולא שנא שנים נראות עמו אסורות שאין נראות עמו מותרות:
אמר מר בידוע שנשרו ממנו דברי הכל אסורות ורמינהי אבנים שנשרו	שנמצאו
מן המרקוליס נראות עמו אסורות שאין נראות עמו מותרות ור' ישמעאל	וסבר ר' ישמעאל שנים מותרות והתניא ר' ישמעאל אומר שנים
אומר שלש אסורות שנים מותרות אמר רבא לא תימא שנשרו אלא אימא	בתפיסה לו אסורות שלש אפילו מרוחקות אסורות

אמר רבא לא קשיא כאן בתפיסה אחת כאן בשתי תפיסות וה"ד דאיכא גובהה ביני וביני	ומרקוליס כה"ג מי הוי והא תניא אלו הן אבני בית קוליס אחת מכאן ואחת מכאן ואחת על גביהן אמר רבא כי תניא ההיא בעיקר מרקוליס
בי ינאי מלכא חרוב אתו עובדי כוכבים אוקימו ביה מרקוליס אתו עובדי כוכבים אחריני דלא פלחי למרקוליס שקלינהו וחיפו בהן דרכים וסטרטאות איכא רבנן דפרשי ואיכא רבנן דלא פרשי	א"ר יוחנן בנן של קדושים מהלך עליהן ואנן נפרוש מהן מאן ניהו בנן של קדושים רבי מנחם ברבי סימאי ואמאי קרו ליה בנן של קדושים דאפי' בצורתא דווא לא מיסתכל
מ"ט דמאן דפריש סבר לה כי הא דאמר רב גידל א"ר חייא בר יוסף א"ר מנין לתקרובת עבודת כוכבים שאין לה בטילה עולמית שנאמר (תהלים קן, כח) ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת אין לו בטילה לעולם	אף תקרובת עבודת כוכבים אין לה בטילה לעולם ומאן דלא פריש אמר בעינא כעין פנים וליכא
אמר רב יוסף בר אבא איקלע רבה בר ירמיה לאתרין ואתא ואייתי מתניתא בידיה עובד כוכבים שהביא אבנים מן המרקוליס וחיפה בהן דרכים וטרטיאות	מותרות ישראל שהביא אבנים מן המרקוליס וחיפה בהן דרכים וסרטיאות אסורות ולית נגר ולא בר נגר דיפרקינה
אמר רב ששת אנא לא נגר אנא ולא נגר אנא ופריקנא ליה מאי קושיא ליה דרב גידל בעינא כעין פנים וליכא	אמר רב יוסף בר אבא איקלע רבה בר ירמיה לאתרין ואתא ואייתי מתניתא בידיה מתליעין ומזהמין בשביעית ואין מתליעין ומזהמין במועד
כאן וכאן אין מגזמין וסכין שמן לגזום בין במועד בין בשביעית ולית נגר ולא בר נגר דיפרקינה	קשיא ליה אילימא מועד אשביעית קא קשיא ליה מאי שנא שביעית דשרי ומ"ש מועד דאסור מי דמי שביעית מלאכה אסר רחמנא טירחא שרי מועד אפי' טירחא נמי אסור
ואלא זיהום אגוזים קא קשיא ליה מ"ש זיהום דשרי ומ"ש גיזום דאסור מי דמי זיהום אוקומי אילנא ושרי גיזום אברויי אילנא ואסור	ואלא זיהום אגוזים קא קשיא ליה מ"ש זיהום דשרי ומ"ש גיזום דאסור ומ"ש זיהום אוקומי אילנא ושרי גיזום אברויי אילנא ואסור
ודלמא כדרב עוקבא בר חמא דאמר רב עוקבא בר חמא תרי קשקושי הוו חד לאברויי אילנא ואסור וחד לסתומי פילי ושרי ה"נ תרי זיהומי הוי חד לאוקומי אילני ושרי וחד לאברויי אילני ואסור	ואלא סיכה אסיכה קא קשיא ליה דקתני סכין שמן לגזום בין במועד ובין בשביעית ורמינהי סכין את הפגין ומנקבין ומפטמין אותן עד ר"ה עד ר"ה אין בשביעית לא
מי דמי הכא אוקומי אילנא ושרי התם פטומי פירא ואסור	דמועד קא קשיא ליה מכדי האי אוקומי והאי אוקומי מאי שנא האי דשרי ומאי שנא האי דאסור היינו דקא"ל לית נגר ולא בר נגר דיפרקינה
א"ל רב סמא בריה דרב אשי לרבינא בר ירמיה סיכה דמועד אזיהום	אמר רב יהודה אמר רב עבודת כוכבים שעובדין אותה במקל שבר מקל בפניה חייב זרק מקל בפניה פטור א"ל אביי לרבא מאי שנא שבר דהוה ליה כעין זביחה זרק נמי הוה ליה כעין זריקה אמר ליה בעינא זריקה משתברת
	איתבייה ספת לה צואה או שנסך לפניה עביט של מימי רגלים

חייב בשלמא עביט של מימי רגלים איכא זריקה משתברת אלא צואה מאי זריקה משתברת איכא בצואה לחה	לימא כתנאי שחט לה חגב ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרם
מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר אמרינן כעין זביחה ומר סבר לא אמרינן כעין זביחה אלא כעין פנים	לא דכ"ע לא אמרינן כעין זביחה אלא כעין פנים בעינן ושאני חגב הואיל וצוארו דומה לצואר בהמה
אמר ר"נ אמר רבה בר אבוא אמר רב עבודת כוכבים שעובדין אותה במקל שבר מקל בפניה חייב ונאסרת זרק מקל לפניה חייב ואינה נאסרת	א"ל רבא לר"נ מאי שנא שבר דהויא ליה כעין זביחה זרק נמי הויא ליה כעין זריקה א"ל בעינן זריקה משתברת וליכא
אלא מעתה אבני בית מרקוליס במה יאסרו א"ל אף לדידי קשיא לי ושאלתיה לרבה בר אבוא ורבה בר אבוא לחייא בר רב וחייא בר רב לרב וא"ל נעשה כמגדל עבודת כוכבים	הניחא למ"ד עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד אלא למ"ד עד שתעבד תישתרי דהא לא פלחה א"ל כל אחת ואחת נעשית עבודת כוכבים ותקרובת לחברתה
א"ה בתרייתא מיהא תשתרי אמר ליה אי ידעת לה זיל שקלה רב אשי אמר כל אחת ואחת נעשית תקרובת לעצמה ותקרובת לחברתה	תנן מצא בראשו כסות ומעות או כלים הרי אלו מותרין פרכילי ענבים ועטרות של שבלים ויינות שמנים וסלתות וכל דבר שכיוצא בו קרב לגבי מזבח אסור
בשלמא יינות שמנים וסלתות איכא כעין פנים ואיכא כעין זריקה משתברת אלא פרכילי ענבים ועטרות של שבלים לא כעין פנים איכא ולא	כעין זריקה משתברת איכא אמר רבא אמר עולא כגון שבצרן מתחלה לכך
א"ר אבהו א"ר יוחנן מנין לזובח בהמה בעלת מום לעבודת כוכבים שהוא פטור שנאמר (שמות כב, יט) זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו לא אסרה תורה אלא כעין פנים	הוי בה רבא במאי אילימא בדוקין שבעין השתא לבני נח חזיא לגבוה בבמה דידהו לעבודת כוכבים מיבעיא
אלא במחוסר אבר וכדרכי אלעזר דאמר ר' אלעזר מנין למחוסר אבר שהוא אסור לבני נח שנאמר (בראשית ו, יט) ומכל החי מכל בשר שנים מכל אמרה תורה הבא בהמה שחין ראשי אברין שלה	האי ומכל החי מיבעי ליה למעוטי טריפה (בראשית ז, ג) מלהחיות זרע נפקא
הניחא למ"ד טריפה אינה יולדת אלא למ"ד טריפה יולדת מאי איכא למימר	אמר קרא אתך אתך בדומין לך ודלמא נח גופיה טריפה הוה תמים כתיב ביה
דלמא תמים בדרכיו צדיק כתיב ביה	דלמא תמים בדרכיו וצדיק במעשיו לא מצית אמרת דנח גופיה טריפה הוה דאי ס"ד נח טריפה הוה א"ל רחמנא דכוותך עייל שלמין לא תעייל
השתא דנפקא מאתך להחיות זרע למה לי אי מאתך ה"א לצוותא בעלמא ואפי' זקן ואפי' סריס קמ"ל להחיות זרע:	יז, ו) ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים אם אינו ענין לכדרכה דכתיב (דברים יב, ל) איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם תנהו ענין לשלא כדרכה
א"ר אלעזר מנין לשוחט בהמה למרקוליס שהוא חייב שנאמר (ויקרא	

והא להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא

עד כאן הוא מדבר בקדשים שהקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן

בשעת איסור הבמות

שהרי עונשן אמור שנאמר (ויקרא יז, ד) ואל פתח אהל מועד לא הביאו וגו' עונש שמענו אזהרה מנין ת"ל (דברים יב, יג) פן תעלה עולותיך

וכדר' אבין א"ר אילא דאמר ר' אבין א"ר אילא כל מקום שנאמר השמר ופן ואל אינו אלא בלא תעשה

מכאן ואילך הוא מדבר בקדשים שהקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות

שנאמר (ויקרא יז, ה) למען אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זובחים שהתירתי לך כבר על פני השדה מלמד שכל הזבח בבמה בשעת איסור הבמות מעלה עליו הכתוב כאילו הוא זובח על פני השדה

והביאום לה' זו מצות עשה ומצות לא תעשה מנין ת"ל (ויקרא יז, ז) ולא יזבחו עוד את זבחייהם

יכול יהא ענוש כרת ת"ל (ויקרא יז, ז) חקת עולם תהיה זאת להם זאת להם ולא אחרת להם

אמר רבא קרי ביה ולא יזבחו וקרי ביה ולא עוד:

ענבים ועטרות של שבילים ויינות ושמן וסלתות וכל דבר שכיוצא בו קרב ע"ג המזבח אסור:

מתני' מצא בראשו מעות כסות או כלים הרי אלו מותרין פרכילי

גמ' מנהני מילי א"ר חייא בר יוסף א"ר אושעיא כתוב אחד אומר (דברים כט, טז) ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם וכתוב אחד אומר (דברים ז, כה) לא תחמוד כסף וזהב עליהם הא

כיצד עמהם דומיא דעליהם מה עליהם דבר של נוי אסור שאינו של נוי מותר אף עמהם דבר של נוי אסור ושאינו של נוי מותר

ואימא עליהם דומיא דעמהם מה עמהם כל מה שעמהם אף עליהם כל שעליהם א"כ לא יאמר עליהם

מעות דבר של נוי הוא אמרי דבי ר' ינאי בכיס קשור ותלוי לו בצוארו

כסות דבר של נוי הוא אמרי דבי ר' ינאי בכסות מקופלת ומונחת לו על ראשו כלי דבר של נוי הוא אמר רב פפא דסחיפא ליה משכילתא ארישיה

אמר רב אסי בר חייא כל שהוא לפניו מן הקלקלין אפי' מים ומלח אסור חוץ לקלקלין דבר של נוי אסור שאינו של נוי מותר א"ר יוסי בר חנינא נקטינן אין קלקלין לא לפעור ולא למרקולים

למאי אילימא דאפי' פנים כחוץ דמי ושרי השתא פעורי מפערין קמיה מים ומלח לא מקריבין ליה אלא אפי' חוץ כבפנים דמי ואסור:

ואין נהנין מהן בטובה היה שלה ושל אחרים נהנין מהן בין בטובה ובין שלא בטובה עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד ושל ישראל אין אסורה עד שתיעבד:

מתני' עבודת כוכבים שהיה לה גינה או מרחץ נהנין מהן שלא בטובה

גמ' אמר אביי בטובה בטובת כומרין שלא בטובה שלא בטובת כומרין לאפוקי טובת עובדיה דשרי

איכא דמתני לה אסיפא היה שלה ושל אחרים נהנין מהן בטובה ושלא בטובה אמר אביי בטובה בטובת אחרים שלא בטובה בטובת כומרין

מאן דמתני אסיפא כ"ש ארישא ומאן דמתני ארישא אבל אסיפא כיון דאיכא אחרים בהדה אפי' בטובת כומרין נמי שפיר דמי:

עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד: מתני' מני ר"ע היא דתניא (דברים יב, ב) אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים בכלים שנשתמשו בהן לעבודת כוכבים הכתוב מדבר

יכול עשאו ולא גמרום גמרום ולא הביאום הביאום ולא נשתמשו בהן	אסורה מיד דברי ר' ישמעאל
יכול יהו אסורים ת"ל אשר עבדו שם הגוים שאין אסורין עד שיעבדו מכאן אמרו עבודת כוכבים של עובד כוכבים אינה אסורה עד שתיעבד ושל ישראל	ר"ע אומר חילוף הדברים עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד ושל ישראל עד שתיעבד
אמר מר בכלים שנשתמשו בהן לעבודת כוכבים הכתוב מדבר הא מקומות כתיב אם אינו ענין למקומות דלא מיתסרי דכתיב (דברים יב, ב)	אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם

דף נב

תנהו ענין לכלים מכאן אמרו עבודת כוכבים של עובד כוכבים אינה אסורה אלא עד שתעבד ושל ישראל מיד	והא בכלים אוקימנא לה אמר קרא (דברים יב, ב) אשר אתם יורשים אותם את אלהיהם מקיש אלהיהם לכלים מה כלים עד שיעבדו אף אלהיהם נמי עד שיעבדו ור"ע דלא מקיש אמר לך את הפסיק הענין
ורבי ישמעאל אשכחן עבודת כוכבים של עובד כוכבים דאין אסורה עד שתעבד דישאל דאסורה מיד מנא ליה סברא הוא מדעובד כוכבים עד שתעבד דישאל אסורה מיד אימא דישאל כלל וכלל לא השתא גניזה	בעיא איתסורי לא מיתסרא ואימא כדעובד כוכבים אמר קרא (דברים ט, כא) ואת חטאתכם אשר עשיתם את העגל משעת עשייה קם ליה בחטא
אימא ה"מ למיקם גברא בחטא איתסורי לא מיתסרא אמר קרא (דברים כז, טו) ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה משעת עשייה קם ליה בארור	אימא ה"מ למיקם גברא בארור איתסורי לא מיתסרא תועבת ה' כתיב
ור"ע דבר המביא לידי תועבה	עולא אמר קרא (דברים ז, כה) פסילי אלהיהם תשרפון באש משפסלו נעשה אלוה
ור"ע עבודת כוכבים של עובד כוכבים דאסורה מיד מנא ליה אמר ואידך ההוא מיבעי ליה לכדתני רב יוסף דתני רב יוסף מנין לעובד כוכבים שפוסל אלוהו שנאמר פסילי אלהיהם תשרפון באש	ואידך נפקא ליה מדשמואל דשמואל רמי כתיב (דברים ז, כה) לא תחמוד כסף וזהב עליהם וכתוב ולקחת לך הא כיצד פסלו לאלוה לא תחמוד פסלו מאלוה ולקחת לך
ור"ע אשכחן עבודת כוכבים של עובד כוכבים דאסורה מיד דישאל עד שתעבד מנלן אמר רב יהודה אמר קרא (דברים כז, טו) ושם בסתר עד שיעשה לה דברים שבסתר	ואידך ההוא מיבעיא ליה לכדברי יצחק דא"ר יצחק מנין לעבודת כוכבים של ישראל שטעונה גניזה שנאמר ושם בסתר
ואידך נפקא ליה מדרב חסדא אמר רב דאמר רב חסדא אמר רב מנין לעבודת כוכבים של ישראל שטעונה גניזה שנאמר (דברים טז, כא) לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח מה מזבח טעון גניזה אף אשרה טעונה גניזה	ואידך ההוא מיבעי ליה לכד"ל דאמר ר"ל כל המעמיד דיין שאינו הגון כאילו נוטע אשרה בישראל שנאמר (דברים טז, יח) שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך וסמך ליה לא תטע לך אשרה כל עץ
אמר רב אשי ובמקום תלמידי חכמים כאילו נטעו אצל מזבח שנאמר אצל מזבח	אילימא עבודת כוכבים דעובד כוכבים בין לר' ישמעאל ובין לר"ע משמשי עבודת כוכבים הן ומשמשי עבודת כוכבים אין אסורין עד שיעבדו ואלא עבודת כוכבים דישאל
בעי רב המנונא ריתך כלי לעבודת כוכבים מהו עבודת כוכבים דמאן	

מאי משמשין ממשמשין גמרינן מה התם עד שיעבדו אף הכא עד שיעבדו או דלמא מינה גמר מה היא אסורה מיד אף משמשיה אסורין מיד	אליבא דמאן אילימא אליבא דר"ע השתא היא גופה לא מיתסר' עד שתעבד משמשיה מיבעיא ואלא אליבא דרבי ישמעאל דאמר אסורה מיד
רב המנונא משום טומאה ישנה קמיבעיא ליה דתנן כלי מתכות פשוטיהן ומקבליהן טמאין נשתברו טהרו חזר ועשאן כלים יחזרו לטומאה ישנה	מאי איריא דקא מיבעיא ליה ריתך כלי תיבעי ליה עשה
חדא מגו חדא קמיבעיא ליה טומאה דרבנן מי הדרא או לא הדרא את"ל לא הדרא טומאה דעבודת כוכבים משום חומרא דעבודת כוכבים מי שוויה רבנן כטומאה דאורייתא או לא תיקו	והכי קמיבעיא ליה כי הדרא טומאה ה"מ לטומאה דאורייתא אבל טומאה דרבנן לא או דלמא ל"ש ותיבעי ליה שאר טומאות דרבנן
ותיבעי ליה כלים כלים לא קמיבעיא ליה כיון דאית להו טהרה במקוה טומאה נמי בטלה כי קמיבעיא ליה אוכלין	בעי מיניה ר' יוחנן מר' ינאי תקרובת עבודת כוכבים של אוכלים מהו מי מהניא להו ביטול לטהרינהו מטומאה או לא
לעבודת כוכבים של אוכלין מאי כיון דאיסוריה לא בטיל כדבר גידל טומאה נמי לא בטלה או דלמא איסור דאורייתא לא בטיל טומאה דרבנן בטיל תיקו	ותיבעי ליה עבודת כוכבי' גופה עבודת כוכבים גופה לא מיבעיא ליה כיון דאיסורה בטיל טומאה נמי בטלה כי קא מיבעיא ליה תקרובת
וקא מיבעיא ליה אליבא דמ"ד בית חוניו לאו בית עבודת כוכבים היא דתנן כהנים ששימשו בבית חוניו לא ישמשו במקדש שבירושלים ואינו צריך לומר לדבר אחר	בעא מיניה ר' יוסי בן שאול מרבי כלים ששימשו בהן בבית חוניו מהו שישתמשו בהן בבית המקדש
א"ל אסורים הן ומקרא היה בידינו ושכחנוהו	כהנים הוא דקנסניהו רבנן משום דבני דעה נינהו אבל כלים לא או דלמא לא שנא
א"ל ברוך אתה לשמים שהחזרת לי אבדתי הכנו שגגנום והקדשנו שהקדשנו אחרים תחתיהם	איתיביה (דברי הימים ב כט, יט) כל הכלים אשר הזניח המלך אחז במלכותו במעלו הכנו והקדשנו מאי לאו הכנו דאטבלינהו הקדשנו דאקדישנהו
אמר רב פפא התם קרא אשכח ודרש דכתיב (יחזקאל ז, כב) ובאו בה פריצים וחללוה	לימא מסייע ליה מזרחית צפונית בה גזו בית חשמונאי את אבני המזבח ששקצו אנשי יון ואמר רב ששת שקצו לעבודת כוכבים
ואמאי ליתברינהו ולישקלינהו לנפשייהו מי לא אמר רב אושעיא בקשו לגזו כל כסף וזהב שבעולם משום כספא ודהבא של ירושלים והוינן בה ירושלים הויה רובא דעלמא	אמרי היכי נעביד ניתברינהו (דברים כו, ו) אבנים שלמות אמר רחמנא ננסרינהו (דברים כו, ה) לא תניף עליהם ברזל אמר רחמנא
התם לא אשתמשו בהו לגבוה הכא כיון דאשתמש בהו לגבוה לאו אורח ארעא לאשתמושי בהו הדיוטא:	אלא אמר אביי בקשו לגזו דיגרא הדרייאנא טוריינא שיפא מפני טבעה של ירושלים עד שמצאו לה מקרא מן התורה שהוא מותר ובאו בה פריצים וחללוה

מתני' עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבריו וישראל אין מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים המבטל עבודת כוכבים מבטל משמשיה ביטל משמשיה משמשין מותרין והיא אסורה:

גמ' מתני ליה ר' לר"ש ברבי עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבריו א"ל רבי שנית לנו בילדותך עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל ישראל דישאל מי קא מבטלה והא (דברים כז, טו) ושם בסתר כתיב א"ר הילל בריה דרבי וולס לא נצרכה שיש לו בה שותפות

בילדותו מאי קסבר ובזקנותו מאי קסבר בילדותו סבר ישראל אדעתא דעובד כוכבים פלח כיון דעובד כוכבים מבטל דנפשיה דישאל נמי מבטלה ובזקנותו סבר ישראל אדעתא דנפשיה פלח כי מבטל עובד כוכבים דנפשיה איכא דמתני לה אסיפא ישראל אינו מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים פשיטא א"ר הילל בריה

דף נג

דרבי וולס לא נצרכה שיש לו בה שותפות וקמ"ל ישראל הוא דלא מבטל דעובד כוכבים אבל עובד כוכבים דנפשיה מבטל איכא דמתני לה אברייא ר"ש בן מנסיא אומר עבודת כוכבים של

מתני' כיצד מבטלה קטע ראש אזנה ראש חוטמה ראש אצבעה פחסה אע"פ שלא חיסרה ביטלה רק בפניה השתין בפניה גררה זרק בה את הצואה רקק בפניה והשתין בפניה מנה"מ

גמ' כי לא חיסרה במאי ביטלה א"ר זירא שפחסה בפניה

במלכו ובאלהיו ופנה למעלה וכתוב בתריה ואל ארץ יביט והנה צרה וחשכה וגו' דאע"ג דקלל מלכו ואלהיו ופנה למעלה אל ארץ יביט:

אמר חזקיה דאמר קרא (ישעיהו ח, כא) והיה כי ירעב והתקצף וקלל

מכרה או משכנה רבי אומר ביטל וכו': זעירי א"ר יוחנן ור' ירמיה בר אבא אמר רב ח"א מחלוקת בצורף עובד כוכבים אבל בצורף ישראל דברי הכל ביטל וחד אמר בצורף ישראל מחלוקת

ת"ש דא"ר נראין דבריי כשמכרה לחבלה ודברי חבריי שמכרה לעובדה מאי לחבלה ומאי לעובדה ואילמא לחבלה לחבלה ממש לעובדה לעובדה ממש מ"ט דמ"ד ביטל ומ"ט דמ"ד לא ביטל

אלא לאו לחבלה למי שעתידי לחבלה ומנו צורף ישראל לעובדה למי שעתידי לעובדה ומנו צורף עובד כוכבים וש"מ בין בזה ובין בזה מחלוקת

מיתיבי הלוקח גרוטאות מן העובדי כוכבים ומצא בהן עבודת כוכבים אם עד שלא נתן מעות משך יחזיר אם משנתן מעות משך יוליך לים המלח

אי אמרת בשלמא בצורף ישראל מחלוקת הא מני רבנן היא אלא אי אמרת בצורף עובד כוכבים מחלוקת אבל בצורף ישראל דברי הכל ביטל הא מני

תנו רבנן לזה עליה או שנפלה עליה מפולת או שגנבוה ליסטין או שאני התם דאדעתא דגרוטאות זבין אדעתא דעבודת כוכבים לא זבין

שהניחוהו הבעלים והלכו למדינת הים

אם עתידין לחזור כמלחמת יהושע אינה בטילה

וצריכא דאי תנא ליה עליה מדלא זכנה לא בטלה אבל נפלה עליה

מפולת מדלא קא מפני לה אימא בטולי בטלה צריכא

ואי תנא נפלה עליה מפולת משום דסבר הא מנחת כל אימת דבעינא
לה שקילנא לה אבל גנבוה לסטים מדלא קא מהדר אבתרה בטולי בטלה
צריכא

ואי תנא גנבוה לסטין משום דסבר אי עובד כוכבים שקיל לה מפלח
פלח לה אי ישראל שקלה אידי דמיה יקרין מזבין לה לעובד כוכבים ופלח
לה אבל הניחוה הבעלים והלכו למדינת הים מדלא שקלו בהדיהו בטולי
בטלה צריכא

אם עתידין לחזור כמלחמת יהושע אינה בטילה מידי מלחמת יהושע
מיהדר הדור ה"ק אם עתידין לחזור הרי הוא כמלחמת יהושע ואין לה
בטילה

ולמה לי למיתלייה במלחמת יהושע מלתא אגב אורחא קמ"ל כי הא
דאמר רב יהודה אמר רב ישראל שזקף לבינה להשתחות לה ובא עובד
כוכבים והשתחוה לה אסרה

מגלן דאסרה א"ר אלעזר כתחילה של א"י דאמר רחמנא (דברים יב,
ג) ואשריהם תשרפון באש מכדי ירושה היא להם מאבותיהם ואין אדם אוסר

דבר שאינו שלו
ואי משום הנך דמעיכרא בביטולא בעלמא סגי להו

אלא מדפלחו ישראל לעגל גלו אדעתיהו דניחא להו בעבודת כוכבים
וכי אתו עובדי כוכבים שליחותא דידהו עבדי ה"נ ישראל שזקף לבינה
גליא דעתיה דניחא ליה בעבודת כוכבים וכי אתא עובד כוכבים ופלח לה

שליחותא דידהו קעביד
ודלמא בעגל הוא דניחא להו במידי אחרינא לא אמר קרא (שמות לב,
ד) אלה אלהיך ישראל מלמד שאיו לאלוהות הרבה

אימא כל דבהדי עגל ניתסרו מכאן ואילך נישתרי מאן מוכח:

מלחמה אסורה בימוסיות של מלכים הרי אלו מותרות מפני שמעמידין
אותה בשעה שהמלכים עוברים:

מתני' עבודת כוכבים שהניחוה עובדיה בשעת שלום מותרת בשעת

גמ' אמר רבי ירמיה בר אבא אמר רב בית נמרוד הרי היא כעבודת
כוכבים שהניחוה עובדיה בשעת שלום ומותר אע"ג דכי בדרינהו רחמנא
כשעת מלחמה דמי אי בעיא למיהדר הדור מדלא הדור בטולי בטלה:

בימוסיות של מלכים הרי אלו מותרות: וכי מפני שמעמידין אותה
בשעה שהמלכים עוברים מותרין

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ה"ק מפני שמעמידין אותן בשעה
שהמלכים עוברים ומלכים מניחין דרך זו והולכין בדרך אחרת

ושמואל דאמרי תרוייהו בימוס שנפגם אסור ואפי' למ"ד אין עובדים לשברים
ה"מ עבודת כוכבים דזילא ביה מלתא למפלח לשברים אבל האי לא איכפת
ליה

כי אתא עולא יתיב אבימסא פגימא א"ל רב יהודה לעולא והא רב

א"ל מאן יהיב לן מעפרא דרב ושמואל ומלאינן עיינין הא רבי יוחנן
ור"ל דאמרי תרוייהו בימוס שנפגם מותר ואפי' למ"ד עובדין לשברים ה"מ
עבודת כוכבים דכיון דפלחה זילא ביה מילת' לבטולה אבל הני שקלי להאי
ומייתו בימוס אחרינא

אמר חזקיה מאי קרא (ישעיהו כו, ט) בשומו כל אבני מזבח כאבני גיר	תנא נעבד שלו אסור ושל חבירו מותר ורמינהי איזהו נעבד כל שעובדים
מנופצות לא יקומו אשרים וחמנים אי איכא כאבני גיר מנופצות לא יקומו	אותו בין בשוגג ובין במזיד בין באונס ובין ברצון האי אונס היכי דמי לאו
אשרים וחמנים אי לאו יקומו	כגון דאנס בהמת חבירו והשתחוה לה
אמר רמי בר חמא לא כגון שאנסוהו עובדי כוכבים והשתחוה לבהמתו	אלא אמר רבא הכל היו בכלל לא תעבדם וכשפרט לך הכתוב (ויקרא
דידיה מתקיף לה רבי זירא אונס רחמנא פטריה דכתיב (דברים כב, כו)	יח, ה) וחי בהם ולא שימות בהם יצא אונס
ולנערה לא תעשה דבר	
והדר כתב רחמנא ולא תחללו את שם קדשי דאפילו באונס הא כיצד	אמרו ליה רבנן לרבא תניא דמסייעא לך בימוסיות של עובדי כוכבים
הא בצנעא והא בפרהסיא	בשעת הגזרה אף על פי שהגזרה בטלה אותן בימוסיות לא בטלו
אמר להו אי משום הא לא תסייען אימר ישראל מומר הוה ופלה לה	חזקיה אמר כגון שניסך לעבודת כוכבים יין על קרניה מתקיף לה רב
ברצון רב אשי אמר לא תימא אימר אלא ודאי ישראל מומר הוה ופלה לה	אדא בר אהבה האי נעבד הוא האי בימוס בעלמא הוא ושרייה
ברצון	
אלא אמר רב אדא בר אהבה כגון שניסך לה יין בין קרניה דעבד בה	אמר להו רב נחמן פוקו ואמרו ליה לעולא כבר תרגמה רב הונא
מעשה וכי הא דאתא עולא אמר רבי יוחנן אף על פי שאמרו המשתחוה	לשמעתין בבבל דאמר רב הונא היתה בהמת חבירו רבוצה בפני עבודת
לבהמת חבירו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה	כוכבים כיון ששחט בה סימן אחד אסרה
מנא לן דאסרה אילימא מכהנים ודלמא שאני כהנים דבני דעה נינהו	ואלא מאבני מזבח ודלמא כדר"פ
ואלא מכלים דכתיב (דברי הימים ב כט, יט) ואת כל הכלים אשר הזניח	אלא כיון דעבד בהו מעשה איתסרו להו הכא נמי כיון שעשה בה מעשה
המלך אחז במלכותו במעלו הכנו והקדשנו ואמר מר הכנו שגגנום והקדשנו	אסרה
שהקדשנו אחרים תחתיהן והא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו	
כי אתא רב דימי א"ר יוחנן אע"פ שאמרו המשתחוה לקרקע עולם לא	כי אתא רבין אמר פליגו בה רבי ישמעאל ב"ר יוסי ורבנן חד אמר
אסרה חפר בה בורות שיחין ומערות אסרה כי אתא רב שמואל בר יהודה	חליפין אסורין חליפי חליפין מותרין וחד אמר אפילו חליפי חליפין נמי
א"ר יוחנן אע"פ שאמרו המשתחוה לבעלי חיים לא אסרן עשאן חליפין	אסורין
לעבודת כוכבים אסרן	
מ"ט דמ"ד חליפי חליפין אסורין אמר קרא (דברים ז, כו) והיית חרם	ואידך ההוא מיבעי ליה למעוטי ערלה וכלאי הכרם שאם מכרן וקידש
כמוהו כל שאתה מהיה ממנו הרי הוא כמוהו ואידך אמר קרא הוא הוא ולא	בדמיהן מקודשת
חליפי חליפין	
ואידך ערלה וכלאי הכרם לא צריכי מיעוטא דהויא להו עבודת כוכבים	עבודת כוכבים הא דאמרן שביעית דכתיב (ויקרא כה, יב) כי יובל היא
ושביעית שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין	קדש תהיה לכם מה קדש תופס את דמיו ואסור אף שביעית תופסת את
	דמיה ואסורה

אי מה קדש תופס את דמיו ויוצא לחולין אף שביעית תופסת את דמיה	הא כיצד לקח בפירות שביעית בשר אלו ואלו מתבערין בשביעית לקח
ויוצאה לחולין ת"ל תהיה בהוייתה תהא	בבשר דגים יצא בשר נכנסו דגים בדגים יין יצאו דגים נכנס יין ביין שמן
	יצא יין ונכנס שמן הא כיצד אחרון אחרון נתפס בשביעית ופרי עצמו אסור
ואידך קסבר שני כתובין הבאין כאחד מלמדין ואיצטריך הוא	אינו מבטלה אמרו להן אילו לדבר שאין צורך לעולם בו היו עובדין היה
למעוטינהו:	מבטלו הרי הן עובדין לחמה וללבנה ולכוכבים ולמזלות יאבד עולמו מפני
מתני' שאלו את הזקנים ברומי אם אין רצונו בעבודת כוכבים למה	השוטים
אמרו להן א"כ יאבד דבר שאין צורך לעולם בו ויניח דבר שצורך	בעבודת כוכבים מפני מה אינו מבטלה אמרו להם אילו לדבר שאין העולם
העולם בו אמרו להן אף אנו מחזיקין ידי עובדיהן של אלו שאומרים תדעו	צורך לו היו עובדין הרי הוא מבטלה הרי הן עובדין לחמה וללבנה ולכוכבים
שהן אלוהות שהרי הן לא בטלו:	ולמזלות יאבד עולם מפני השוטים אלא עולם כמנהגו נוהג ושוטים שקלקלו
גמ' ת"ר שאלו פלוסופין את הזקנים ברומי אם אלהיכם אין רצונו	עתידין ליתן את הדין
דבר אחר הרי שגזל סאה של חטים [והלך] וזרעה בקרקע דין הוא	דבר אחר הרי שבא על אשת חבירו דין הוא שלא תתעבר אלא עולם
שלא תצמח אלא עולם כמנהגו נוהג והולך ושוטים שקלקלו עתידין ליתן	כמנהגו נוהג והולך ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין
את הדין	
והיינו דאמר ריש לקיש אמר הקב"ה לא דיין לרשעים שעושין סלע	שאל פלוספוס אחד את ר"ג כתוב בתורתכם (דברים ד, כד) כי ה'
שלי פומבי אלא שמטריחין אותי ומחתימין אותי בעל כרחי	אלהיך אש אוכלה הוא אל קנא מפני מה מתקנא בעובדיה ואין מתקנא בה
אמר לו אמשול לך משל למה"ד למלך בשר ודם שהיה לו בן אחד	אמר לו כלב אתה קורא אותה והלא יש בה ממש אמר לו ומה ראית
ואותו הבן היה מגדל לו את הכלב והעלה לו שם על שם אביו וכשהוא	אמר לו פעם אחת נפלה דליקה בעירנו ונשרפה כל העיר כולה ואותו בית
נשבע אומר בחיי כלב אבא כששמע המלך על מי הוא כועס על הבן הוא	עבודת כוכבים לא נשרף
כועס או על הכלב הוא כועס הוי אומר על הבן הוא כועס	
אמר לו אמשול לך משל למה"ד למלך ב"ו שסרחה עליו מדינה כשהוא	א"ל כלב אתה קורא אותה מת אתה קורא אותה א"כ יאבדנה מן העולם
עושה מלחמה עם החיים הוא עושה או עם המתים הוא עושה הוי אומר עם	אמר לו אילו לדבר שאין העולם צריך לו היו עובדין הרי הוא מבטלה הרי
החיים הוא עושה	הן עובדין לחמה וללבנה לכוכבים ולמזלות לאפיקים ולגאיות יאבד עולמו
	מפני שוטים וכן הוא אומר

דף נה

(צפניה א, ב) אסוף אסף כל מעל פני האדמה נאם ה' אסף אדם ובהמה	שאל אגריפס שר צבא את ר"ג כתיב בתורתכם (דברים ד, כד) כי ה'
אסף עוף השמים ודגי הים והמכשלות את הרשעים [וגו'] וכי מפני שהרשעים	אלהיך אש אוכלה הוא אל קנא כלום מתקנא אלא חכם בחכם וגבור בגבור
נכשלים בהן יאבדם מן העולם והלא לאדם הן עובדין (צפניה א, ג) והכרתי	ועשיר בעשיר
את האדם מעל פני האדמה [וגו']	

אמר לו אמשול לך משל למה"ד לאדם שנשא אשה על אשתו חשובה ממנה אין מתקנאה בה פחותה ממנה מתקנאה בה
א"ל זונין לר"ע לבי ולבך ידע דעבודת כוכבים לית בה מששא והא קחזינן גברי דאזלי כי מתברי ואתו כי מצמדי מ"ט

אמר לו אמשול לך משל למה"ד לאדם נאמן שהיה בעיר וכל בני עירו היו מפקדין אצלו שלא בעדים ובא אדם אחד והפקיד לו בעדים פעם אחד שכח והפקיד אצלו שלא בעדים אמרה לו אשתו בוא ונכפרנו אמר לה וכי מפני ששוטה זה עשה שלא כהוגן אנו נאבד את אמונתינו
אף כך יסורין בשעה שמשגרין אותן על האדם משביעין אותן שלא תלכו אלא ביום פלוני ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני כיון שהגיע זמנן לצאת הלך זה לבית עבודת כוכבים אמרו יסורין דין הוא שלא נצא וחזרין ואומרים וכי מפני ששוטה זה עושה שלא כהוגן אנו נאבד שבועתנו

והיינו דא"ר יוחנן מאי דכתיב (דברים כח, נט) וחלים רעים ונאמנים רעים בשליחותן ונאמנים בשבועתן
א"ל רבא בר רב יצחק לרב יהודה האיכא בית עבודת כוכבים באתרין דכי מצטריך עלמא למטרא מתחזי להו בחלמא ואמר להו שחטו לי גברא ואיייתי מטרא שחטו לה גברא ואתי מטרא

א"ל השתא אי הוי שכיבנא לא אמרי לכו הא מלתא דאמר רב מאי דכתיב (דברים ד, יט) אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים מלמד שהחליקן בדברים כדי לטורדן מן העולם
והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (משלי ג, לד) אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו:

מתני' לוקחין גת בעוטה מן העובד כוכבים אף על פי שהוא נוטל בידו ונותן לתפוח ואינו עושה יין נסך עד שירד לבור ירד לבור מה שבבור אבל לא בוצרין עמו ישראל שהוא עושה בטומאה לא דורכין ולא בוצרין עמו אבל מוליכין עמו חביות לגת ומביאין עמו מן הגת:
אסור והשאר מותר
דורכין עם העובד כוכבים בגת
נחתום שהוא עושה בטומאה לא לשין ולא עורכין עמו אבל מוליכין עמו פת לפלטר:

גמ' אמר רב הונא יין כיון שהתחיל להמשך עושה יין נסך תנן לוקחים גת בעוטה מן העובד כוכבים ואע"פ שנטל בידו ונתן לתפוח א"ר הונא בגת ת"ש ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר אמר רב הונא לא קשיא כאן במשנה ראשונה כאן במשנה אחרונה
דתניא בראשונה היו אומרים בד"ד אין בוצרין עם העובד כוכבים בגת וחזרו לומר דב"ד אין דורכין עם העובד כוכבים בגת משום דרב הונא
פקוקה ומלאה
ת"ש ואינו עושה יין נסך עד שירד לבור ה"נ בגת פקוקה ומלאה
שאסור לגרום טומאה לחולין שבא"י ואין דורכין עם ישראל שעושה פירותיו בטומאה שאסור לסייע ידי עוברי עבירה אבל דורכים עם העובד כוכבים בגת ולא חיישינן לדרב הונא

דף נו

ואין בוצרין עם ישראל שעושה פירותיו בטומאה וכ"ש שאין דורכין אבל בוצרין עם העובד כוכבים בגת שמותר לגרום טומאה לחולין שבא"י:
ואינו עושה יין נסך עד שירד לבור: והתניא יין משיקפה

משיקפה	אמר רבא לא קשיא הא ר"ע הא רבנן דתנן יין משירד לבור ר"ע אומר	איבעיא להו קיפוי דבור או קיפוי דחבית
ת"ש דתניא יין משיקפה אע"פ שקפה קולט מן הגת העליונה ומן הצינור	והתני רב זביד בדבי רבי אושעיא יין משירד לבור ויקפה ר"ע אומר	משישלה בחביות תרצה נמי להך קמייטא הכי יין משירד לבור ויקפה ר"ע
ושותה ש"מ קיפוי דבור קאמרינן ש"מ	אומר משישלה בחביות	
ואלא מתניתין דקתני אינו עושה יין נסך עד שירד לבור לימא תלתא	ולרבא דלא שאני ליה מוקים ליה כתלתא תנאי:	
תנאי היא לא שאני יין נסך דאחמירו ביה רבנן		
מה שבבור אסור והשאר מותר: אמר רב הונא לא שנו אלא שלא החזיר	גרגותני גופה במאי קא מיתסרא בנצוק ש"מ נצוק חיבור כדתני ר' חייא	
גרגותני לגת אבל החזיר גרגותני לגת אסור	שפחסו צלוחיתו ה"נ שפחסו בורו	
ההוא ינוקא דתנא עבודת כוכבים בשית שני בעו מיניה מהו לדרוך עם	ההוא עובדא דהוה בנהרדעא דדשו ישראל ועובד כוכבים לההוא חמרא	
העובד כוכבים בגת אמר להו דורכין עם העובד כוכבים בגת והא קא מנסך	ושהייה שמואל תלתא ריגלי מ"ט אילימא משום דקסבר	
בידיה דציירנא להו לידיה והא קא מנסך ברגל ניסוך דרגל לא שמיא ניסוך		

דף נו

דאי משכחנא תנא דאסר כרבי נתן אוסריניה אפי' בהנאה דתניא מדדו	אימר דאמר ר' נתן ביד ברגל מי אמר אלא דאי משכחנא תנא דשרי	כר"ש אישרייה אפי' בשתייה
בין ביד בין ברגל ימכר ר' נתן אומר ביד אסור ברגל מותר		
ההוא עובדא דהוה בבירם דההוא עובד כוכבים דהוה קא סליק בדיקלא	אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב והא מר הוא דאמר תינוק בן יומו	הוא עושה יין נסך אמר להו אימור דאמרי אנא בשתייה בהנאה מי אמרי
ואייתי לוליב' בהדי דקא נחית נגע בראשה דלוליבא בחמרא שלא בכונה		
שרייה רב לזבונה לעובדי כוכבים		
גופא אמר רב תינוק בן יומו עושה יין נסך	ולא טבלו וכן בני השפחות שמלו ולא טבלו רוקן ומדרסן בשוק טמא ואמרי	לה טהור
איתיביה רב שימי בר חייא לרב הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים שמלו		
יין גדולים עושים יין נסך קטנים אין עושים יין נסך ואלו הן גדולים	יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה	
ואלו הן קטנים גדולים יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קטנים אינם	קתני מיהת גדולים אין קטנים לא תרגמה אבני שפחות	
הא וכן קאמר ארוקן ומדרסן	הניחא למאן דאמר טמא אלא למ"ד טהור מאי איכא למימר	
הא קמ"ל עבדים דומיא דבני שפחות מה בני שפחות מלו ולא טבלו	לאפוקי מדרב נחמן אמר שמואל דאמר רב נחמן אמר שמואל הלוקח	
הוא דעושין יין נסך מלו וטבלו לא אף עבדים כן	עבדים מן העובדי כוכבים אע"פ שמלו וטבלו עושין יין נסך עד שתשקע	עבודת כוכבים מפיהם קמ"ל דלא

גופא אר"נ אמר שמואל הלוקח עבדים מן העובדי כוכבים אע"פ שמלו
וטבלו עושין יין נסך עד שתשקע עבודת כוכבים מפיהם וכמה א"ר יהושע
בן לוי עד שנים עשר חדש

בשוק טמא ואמרי לה טהור יינן גדולים עושין יין נסך קטנים אין עושין
יין נסך אלו הן גדולים ואלו הן קטנים גדולים שיודעין בטיב עבודת כוכבים
הא וכן קתני ארוקן ומדרסן
הניחא למאן דאמר טמא אלא למ"ד טהור מאי איכא למימר

הא קמ"ל עבדים דומיא דבני שפחות מה בני שפחות גדולים הוא
דעושין יין נסך קטנים אין עושין יין נסך אף עבדים נמי גדולים עושין יין
לאפוקי מדרב דאמר רב תינוק בן יומו עושה יין נסך קמ"ל דלא
שרייה רבא לזבוני לעובדי כוכבים איפליג עליה רב הונא בר חיננא
ורב הונא בריה דרב נחמן נפקי שיפורי דרבא ושרו ונפקי שיפורי דרב הונא
בר חיננא ור"ה בר ר"נ ואסרי
שהוא עובדא דהוה במחוזא אתא עובד כוכבים עייל לחנותא דישאל
אמר להו אית לכו חמרא לזבוני אמרו ליה לא הוה יתיב חמרא בדוולא שדי
ביה ידיה שיכשך ביה אמר להו האי לאו חמרא הוא שקליה האיך בריתחיה
שדייה לדנא

דף נח

איכלע רב הונא בריה דר"נ למחוזא א"ל רבא לרב אליקים שמעיה
טרוק טרוק גלי דלא ניתו אינשי דניטריד
על לגביה א"ל כי האי גוונא מאי א"ל אסור אפילו בהנאה והא מר
הוא דאמר שיכשך אין עושה יין נסך אימר דאמרי אנא לבר מדמיה דההוא
חמרא דמי דההוא חמרא מי אמרי

אמר רבא כי אתאי לפומבדיתא אקפן נחמני שמעתתא ומתניתא דאסיר
שמעתתא דההוא עובדא דהוה בנהרדעא ואסר שמואל בטבריא ואסר
רבי יוחנן ואמרי ליה לפי שאינן בני תורה ואמר לי טבריא ונהרדעא אינן
בני תורה דמחוזא בני תורה

אי הכי ליתני ימכר כדקתני סיפא חרם עובד כוכבים שהושיט ידו לחבית
וכסבור של שמן היא ונמצאת של יין זה היה מעשה ואמרו ימכר תיובתא
דרבא תיובתא

רבי יוחנן בן ארזא ור' יוסי בן נהוראי הוו יתבו וקא שתו חמרא אתא
ההוא גברא אמרו ליה תא אשקינן לבתר דרמא לכסא איגלאי מילתא דעובד
כוכבים הוא חד אסר אפי' בהנאה וחד שרי אפי' בשתייה אמר רבי יהושע
בן לוי מאן דאסר שפיר אסר ומאן דשרי שפיר שרי מאן דאסר

והא קא חזי בליליא והא קא מרח ליה בחדתא
והא קא נגע ביה בנטלא וה"ל מגע עובד כוכבים שלא בכוונה ואסור
לא צריכא דקא מוריק אורוקי וה"ל כחו שלא בכוונה וכל כחו שלא בכוונה
לא גזרו ביה רבנן

בעא מיניה ר' אסי מר' יוחנן יין שמסכו עובד כוכבים מהו א"ל ואימא	לשון תורה לעצמה לשון חכמים לעצמו
מזגו א"ל אנא כדכתיב קאמינא (משלי ט, ב) טבחה טבחה מסכה יינה א"ל	מאי א"ל אסור משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב
רבי ירמיה איקלע לסבתא חזא חמרא דמזגי עובד כוכבים ואישתי	כוכבים אסור משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב
ישראל מיניה ואסר להו משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא	ר"ל איקלע לבצרה חזא ישראל דקאכלי פירי דלא מעשרי ואסר להו
תקרב אתמר נמי א"ר יוחנן ואמרי לה א"ר אסי א"ר יוחנן יין שמזגו עובד	חזא מיא דסגדי להו עובדי כוכבים ושתו ישראל ואסר להו
אתא לקמיה דרבי יוחנן א"ל אדמקטורך עלך זיל הדר בצר לאו היינו	רבי יוחנן לטעמיה
בצרה ומים של רבים אין נאסרין	

דף נט

דא"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק מים של רבים אין נאסרין הא דיחיד	ותיפוק ליה דהא מחוברין נינהו לא צריכא דתלשינהו גלא
נאסרין	
סוף סוף אבני הר שנדלדלו נינהו תסתיים דר' יוחנן דאמר אסורות	לא צריכא דטפחינהו בידיה
ר' חייא בר אבא איקלע לגבלא חזא בנות ישראל דמיעברן מעובדי	אתא לקמיה דרבי יוחנן א"ל צא והכרוז על בניהם שהן ממזרים ועל
כוכבים שמלו ולא טבלו חזא חמרא דמזגו עובדי כוכבים ושתו ישראל חזא	יין משום יין נסך ועל תורמוסן משום בישולי עובדי כוכבים משום שאינן
תורמוסא דשלקי להו עובדי כוכבים ואכלי ישראל ולא אמר להו ולא מידי	בני תורה
על בניהם שהם ממזרים ר' יוחנן לטעמיה דא"ר יוחנן לעולם אינו גר	וגזור על יינם משום יין נסך משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור
עד שימול ויטבול וכיון דלא טביל עובד כוכבים הוא ואמר רבה בר בר חנה	לכרמא לא תקרב
א"ר יוחנן עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר	
ועל תורמוסן משום בישולי עובדי כוכבים לפי שאינן בני תורה טעמא	ר' יוחנן כי הך לישנא ס"ל דאמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב כל
דאינן בני תורה הא בני תורה שרי והאמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב	שאינו עולה לשולחן של מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי
כל שנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים	עובדי כוכבים טעמא דאינן בני תורה הא בני תורה שרי
בעו מיניה מרב כהנא עובד כוכבים מהו שיוליך ענבים לגת אמר להו	ובדודורין אע"פ שהיין מזולף עליהן מותר א"ל הביא קאמרת אנא
אסור משום לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב איתיביה רב	לכתחלה קאמינא
יימר לרב כהנא עובד כוכבים שהביא ענבים לגת בסלין	
ההוא אתרוגא דנפל לחביתא דחמרא אידרי עובד כוכבים ושקליה אמר	אמר רב אשי האי עובד כוכבים דנסכיה לחמרא דישאל בכוונה אע"ג
להו רב אשי נקטוה לידיה כי היכי דלא לשכשך ביה וברצוה עד דשייפא	דלזבניה לעובד כוכבים אחרינא אסור שרי ליה למישקל דמיה מההוא עובד
	כוכבים מאי טעמא מיקלא קלייה
אמר רב אשי מנא אמינא לה דתניא עובד כוכבים שנסך יינו של ישראל	שלא בפני עבודת כוכבים אסור ורבי יהודה בן בבא ורבי יהודה בן בתירא

מתירין משום שני דברים אחד שאין מנסכין יין אלא בפני עבודת כוכבים
 והוא שאומר לו לא כל הימנך שתאסור ייני לאונסי
 והיא חביתא דחמרא דאשתקיל לברזא אתא עובד כוכבים אידרי אנח
 ידיה עילויה אמר רב פפא כל דלהדי ברזא חמרא אסיר

דף ס

ואידך שרי ואיכא דאמרי אמר רב פפא עד הברזא חמרא אסיר ואידך
 שרי
 אמר רב יימר כתנאי חבית שנקבה בין מפיה בין משוליה ובין מצידיה
 ונגע בו טבול יום טמאה רבי יהודה אומר מפיה ומשוליה טמאה מצידיה
 טהורה מכאן ומכאן

אמר רב פפא עובד כוכבים אדנא וישראל אכובא חמרא אסיר מ"ט כי
 קאתי מכח עובד כוכבים קאתי ישראל אדנא ועובד כוכבים אכובא חמרא
 שרי ואי מצדד צדודי אסיר
 שרי דלא מקרקש חסירא אסיר דלמא מקרקש כובא מליא אסיר דלמא נגע
 חסירא שרי דלא נגע

רב אשי אמר זיקא בין מליא ובין חסירא שרי מ"ט אין דרך ניסוך בכך
 בכחו כולי עלמא לא פליגי דאסיר כי פליגי בכח כחו איכא דאמרי
 בכח כחו כולי עלמא לא פליגי דשרי כי פליגי בכחו הוה עובדא בכח כחו
 ואסר רב יעקב מנהר פקוד
 ההוא חביתא

דאיפקה לאורכה אידרי ההוא עובד כוכבים חבקה שרייה רפרם בר
 פפא ואי תימא רב הונא בריה דרב יהושע לזבוני לעובדי כוכבים וה"מ
 דפקה לאורכה אבל לפותייה אפילו בשתיה שרי מ"ט מעשה לבינה קעביד

מתני' עובד כוכבים שנמצא עומד בצד הבור של יין אם יש לו מלוה
 עליו אסור אין לו מלוה עליו מותר
 נפל לבור ועלה מדדו בקנה התיו את הצרעה בקנה או שהיה מטפח
 ע"פ חבית מרותחת בכל אלו היה מעשה ואמרו ימכר ור"ש מתיר נטל את
 החבית וזרקא בחמתו לבור זה היה מעשה והכשירו:

גמ' אמר שמואל והוא שיש לו מלוה על אותו יין
 אמר רב אשי מתני' נמי דיקא דתנן המטהר יינו של עובד כוכבים ונותנו
 טעמא דאין מניחו הא מניחו שרי ש"מ מלוה על אותו יין בעינן ש"מ:
 נפל לבור ועלה: אמר רב פפא לא שנו אלא שעלה מת אבל עלה חי
 אסור מ"ט אמר רב פפא דדמי עליה כיום אידם:

מדדו בקנה כל אלו היה מעשה ואמרו ימכר ור"ש מתיר: אמר רב אדא
 בר אהבה ינוחו לו לר"ש ברכות על ראשו כשהוא מתיר מתיר אפילו בשתיה
 וכשהוא אסור אסור אפילו בהנאה
 א"ר חייא בריה דאבא בר נחמני אמר רב חסדא אמר רב ואמרי לה
 אמר רב חסדא אמר זעירי הלכה כר"ש איכא דאמרי אמר רב חסדא אמר
 לי אבא בר חנן הכי אמר זעירי הלכה כר"ש ואין הלכה כר"ש:

נטל חבית וזרקא [בחמתו] לבור זה היה מעשה [והכשירו]: אמר רב
 אשי כל שבוז טמא בעובד כוכבים עושה יין נסך כל שבוז טהור בעובד
 כוכבים אינו עושה יין נסך
 איתיביה רב הונא לרב אשי נטל את החבית וזרקא בחמתו לבור זה היה
 מעשה בבית שאן והכשירו בחמתו אין שלא בחמתו לא

דף סא

התם דקאזיל מיניה ומיניה:	לרשות הרבים בעיר שיש בה עובדי כוכבים וישראלים מותר בעיר שכולה עובדי כוכבים אסור עד שישב ומשמר
מתני' המטהר יינו של עובד כוכבים ונותנו ברשותו (ו) בבית הפתוח ואין השומר צריך להיות יושב ומשמר אע"פ שהוא יוצא ונכנס מותר ר"ש בן אלעזר אומר רשות עובדי כוכבים אחת היא:	המטהר יינו של עובד כוכבים ונותנו ברשותו והלה כותב לו התקבלתי ממך מעות מותר אבל אם ירצה ישראל להוציא ואינו מניחו עד שיתן לו את מעותיו זה היה מעשה בבית שאן ואסרו:
גמ' בעיר שכולה עובדי כוכבים נמי והאיכא רוכלין המחזירין בעיירות אמר שמואל בעיר שיש לה דלתים ובריח	אמר רב יוסף וחלוון כרה"ר דמי ואשפה כרה"ר דמי ודיקלא כרה"ר דמי
פסיק רישיה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אסר וחד שרי מאן דאסר למה ליה דסליק התם ומאן דשרי זימנא דאבדה ליה בהמה וסליק לעיוני בתרה:	ת"ר אחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצירו של עובד כוכבים ומילאהו יין וישראל דר באותה חצר מותר ואף על פי שאין מפתח וחותרם בידו
בחצר אחרת מותר והוא שמפתח וחותרם בידו	והוא שמפתח וחותרם בידו א"ל רבי יוחנן לתנא תני אע"פ שאין מפתח וחותרם בידו מותר
בחצר אחרת אסור אע"פ שמפתח וחותרם בידו דברי ר"מ	וחכמים אוסרין עד שיהא שומר יושב ומשמר או עד שיבא ממונה הבא לקיצין
חכמים אהייא אילימא אסיפא תנא קמא נמי מיסר קא אסר ואלא ארישא דסיפא והא קאמר ליה ר' יוחנן לתנא תני אע"פ שאין מפתח וחותרם בידו	ואלא אסיפא דרישא דקאמר ת"ק בחצר אחרת מותר והוא שמפתח וחותרם בידו וחכמים אומרים לעולם אסור עד שיהא שומר יושב ומשמר או עד שיבא ממונה הבא לקיצין
ממונה בא לקיצין גריעותא הוא אלא עד שיבא ממונה שאינו בא לקיצין:	רשב"א אומר רשות עובדי כוכבים אחת היא: איבעיא להו ר"ש בן אלעזר להקל או להחמיר רב יהודה אמר זעירי להקל רב נחמן אמר זעירי להחמיר
רב יהודה אמר זעירי להקל והכי קאמר ת"ק כשם שברשותו אסור כך ברשות עובד כוכבים אחר נמי אסור וחיישינן לגומלין	ר"ש בן אלעזר אומר במה דברים אמורים ברשותו אבל ברשות עובד כוכבים אחר מותר ולא חיישינן לגומלין
רב נחמן אמר זעירי להחמיר וה"ק ת"ק במה דברים אמורים ברשותו אבל ברשות עובד כוכבים אחר מותר ולא חיישינן לגומלין ר"ש בן אלעזר אומר כל רשות עובדי כוכבים אחת היא	תניא כוותיה דרב נחמן אמר זעירי להחמיר אמר ר"ש בן אלעזר כל רשות עובדי כוכבים אחת היא מפני הרמאין
דבי פרזק רופילא אותיבו חמרא גבי אריסייהו סבור רבנן קמיה דרבא	למימר כי חיישינן לגומלין הני מילי היכא דקא מוטיב האי גבי האי אבל הכא

כיון דאריסיה לאו דרכיה לאותוביה בי פרזק רופילא לגומלין לא חיישינן
אמר להו רבא אדרבה אפילו למ"ד לא חיישינן לגומלין ה"מ היכא
דלא מירתת מיניה אבל הכא כיון דמירתת מיניה מחפי עליה זכותא

הדרן עלך רבי ישמעאל

ההוא כרכא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל אשתכח עובד כוכבים דהוה

קאי ביני דני אמר רבא אם נתפס עליו כגנב חמרא שרי ואי לא אסור:

פרק ה השוכר את הפועל

דף סב

מתני' **השוכר** את הפועל לעשות עמו ביין נסך שכרו אסור שכרו
לעשות עמו מלאכה אחרת אע"פ שאמר לו העבר לי חבית של יין נסך

גמ' מ"ט שכרו אסור אילימא הואיל ויין נסך אסור בהנאה שכרו נמי
אסור הרי ערלה וכלאי הכרם דאסורין בהנאה ותנן מכרן וקידש בדמיהן
מקודשת
אלא הואיל ותופס את דמיו כעבודת כוכבים והרי שביעית דתופס' את
דמיה ותנן האומר לפועל הילך דינר זה לקוט לי בו ירק היום שכרו אסור
לקוט לי ירק היום שכרו מותר

א"ר אבהו א"ר יוחנן קנס הוא שקנסו חכמים בחמרין וביין נסך יין
נסך הא דאמרן חמרין מאי היא דתניא החמרין שהיו עושין מלאכה בפירות
שביעית שכרן שביעית
מאי שכרן שביעית אילימא דיהבינן להו שכר מפירות שביעית נמצא
זה פורע חובו מפירות שביעית והתורה אמרה (ויקרא כה, ו) לאכלה ולא
לסחורה

ואלא דקדוש שכרן בקדושת שביעית ומי קדוש והתניא האומר לפועל
הילך דינר זה ולקוט לי ירק היום שכרו מותר לקוט לי ירק בו היום שכרו

אמר אביי לעולם יהבינן ליה שכר מפירות שביעית ודקא קשיא לך
לאכלה ולא לסחורה דיהביה ניהליה בצד היתר כדתנן לא יאמר אדם לחבירו

פרק ה השוכר את הפועל

העלה לי פירות הללו לירושלים לחלק אבל אומר לו העלם לאוכלם
ולשתותם בירושלים ונותנין זה לזה מתנה של חנם

ורבא אמר לעולם דקדוש בקדושת שביעית ודקא קשיא לך פועל פועל
דלא נפיש אגריה לא קנסוהו רבנן חמרין דנפיש אגרייהו קנסו רבנן בהו
ומתני' חומרא דדין נסך שאני:

תא שמע דההוא גברא דאגר ארביה לסתם יינן יהבו ליה חיטי באגרא
אתא לקמיה דרב חסדא א"ל זיל קלינהו וקברינהו בקברי
מזבלי בהו

ולקברינהו בעינייהו מי לא תנן אחד אבן שנסקל בה ואחד עץ שנשתלה
עליו ואחד סייף שנהרג בו ואחד סודר שנחנק בו כולם נקברים עמו
התם דקא קברי בבי דינא מוכחא מילתא דהרוגי בית דין נינהו הכא
לא מוכחא מילתא אימר אינש גנב ואייתי קברא הכא

דבי רבי ינאי יזפי פירי שביעית מעניי ופרעו להו בשמינית אתו אמרו
 ליה לרבי יוחנן אמר להו יאות הן עבדין
 וכנגדן באתנן מותר דתניא נתן לה ולא בא עליה בא עליה ולא נתן
 לה אתננה מותר
 נתן לה ולא בא עליה פשיטא כיון דלא בא עליה מתנה בעלמא הוא
 דיהיב לה ותו בא עליה ולא נתן לה הא לא יהיב לה ולא מידי וכיון דלא
 נתן לה מאי אתננה מותר
 נתן לה ואחר כך בא עליה לכי בא עליה

דף סג

ליחול עלה איסור אתנן למפרע אמר רבי אליעזר כשקדמה והקריבתו
 ה"ד אי דאמר לה קני לך מעכשיו פשיטא דשרי דהא ליתיה בשעת
 ביאה ומתנה בעלמא הוא דיהיב לה
 ואי דלא אמר לה קני לך מעכשיו היכי מצי מקרבה (ויקרא כו, יד)
 ואיש כי יקדיש את ביתו קדש אמר רחמנא מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו
 בעי רב הושעיא קדמה והקדישתו מהו כיון דאמר מר אמירתו לגבוה
 כמסירתו להדיוט כמאן דאקריבתיא דמי או דלמא השתא מיהא הא קאי
 ואיתיה בעיניה
 דרבי אליעזר גופיה קא מיבעיא ליה מאי מיפשט פשיטא ליה לרבי
 אליעזר דהקריבתו דוקא אבל הקדישתו לא דהא איתיה בשעת ביאה או
 דלמא הקריבתו פשיטא ליה והקדישתו מספקא ליה תיקון:
 ואר"נ בר יצחק אמר רב חסדא לא קשיא הא דאמר התבעלי לי בטלה
 זה הא דאמר לה התבעלי בטלה סתם
 וכי אמר לה בטלה זה מאי הוי הא מחסר משיכה בזונה עובדת כוכבים
 דלא קניא במשיכה ואיבעית אימא לעולם בזונה ישראלית וכגון דקאי
 בחצירה
 אי דקאי בחצירה בא עליה ואח"כ נתן לה הא קניא לה לא צריכא
 דשויה ניהלה אפותיקי דאמר לה אי מייתנא לך זוזי מכאן עד יום פלוני
 מוטב ואי לא שקליה באתנניך
 ואם אמר להם צאו ואכלו ואני פורע צאו ושתו ואני פורע חושש משום
 שביעית ומשום מעשר ומשום יין נסך
 תרגמה רב חסדא בחנוני המקיפו דמשתעבד ליה דכיון דאורחיה לאקופי
 קני ליה דינר גביה
 קא פרע

אבל חנוני שאין מקיפו מאי מותר אי הכי אדתני צאו ואכלו בדינר זה	במה דברים אמורים בחנוני המקיפו דמשתעבד ליה אבל חנוני שאין צאו ושתו בדינר זה ליפלוג וליתני בדידה
מקיפו מותר	
ועוד חנוני שאין מקיפו מי לא משתעבד והאמר רבא האומר לחבירו	אלא אמר רבא לא שנא מקיפו ולא שנא שאין מקיפו אע"ג דמשתעבד
תן מנה לפלוני ויקנו כל נכסאי לך קנה מדין ערב	ליה כיון דלא מייחד שיעבודיה לא מיתסר
אלא הכא אמאי חושש משום שביעית הא לא מייחד שיעבודיה הכא	אמר רב כהנא אמריתה לשמעטא קמיה דרב זביד מנהרדעא א"ל אי
אמר רב פפא כגון שהקדים לו דינר	הכי אדתני צאו ואכלו צאו ושתו ואני פורע צאו ואכלו צאו ושתו ואני מחשב מיבעי ליה א"ל תני צאו ואני מחשב
רב אשי אמר כגון שנטל ונתן ביד א"ל רב יימר לרב אשי אי הכי אדתני	יתיב רב נחמן ועולא ואבימי בר פפי ויתיב רבי חייא בר אמי גביהו
צאו ואכלו צאו ושתו טלו ואכלו טלו ושתו מיבעי ליה א"ל תני טלו ואכלו	ויתיב וקא מיבעיא להו שכרו לשבור ביין נסך מהו מי אמרין כיון דרוצה טלו ושתו
טלו ושתו	בקיומו אסור או דלמא כל למעוטי תיפלה שפיר דמי
אר"נ ישבור ותבא עליו ברכה לימא מסייע ליה אין עודרין עם העובד	כוכבים בכלאים

דף סד

אבל עוקרין עמו כדי למעוטי את התיפלה	סברוה הא מני ר' עקיבא היא דאמר המקיים בכלאים לוקה דתניא
	המנכש והמחפה בכלאים לוקה ר"ע אומר אף המקיים
מ"ט דר"ע אמר קרא שדך לא תזרע כלאים אין לי אלא זורע מקיים	ואילו למעוטי תיפלה שרי
מנין ת"ל לא כלאים	
לא הא מני רבנן היא	אי רבנן מאי איריא עוקרין אפי' קיומי נמי שפיר דמי הכא במאי עסקינן
	כגון דקא עביד בחנם ור' יהודה היא דאמר ליתן להם מתנת חנם אסור
מדרכי יהודה נשמע לר"ע לאו אמר ר' יהודה אסור ליתן להם מתנת	הדור יתבי וקמבעיא להו דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מהו מי
חנם אבל למעוטי תיפלה שפיר דמי לר"ע נמי אע"ג דא"ר עקיבא המקיים	תופסת דמיה ביד עובד כוכבים או לא
בכלאים לוקה למעוטי תיפלה שפיר דמי ותו לא מידי	
אמר להו רב נחמן מסתברא דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים	מ"ט משום דקסבר דמי עבודת כוכבים ביד עובד כוכבים מותרין ודלמא
מותרין מדהנהו דאתו לקמיה דרבה בר אבוא אמר להו זילו זבינו כל מה	שאני התם דכיון דדעתיה לאיגיורי ודאי בטלה
דאית לכו ותו איתגייירו	
אלא מהכא ישראל שהיה נושה בעובד כוכבים מנה ומכר עבודת כוכבים	מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רב ששת סיפא משום דהוה ליה
והביא לו יין נסך והביא לו מותר אבל אם אמר לו המתן לי עד שאמכור	כי רוצה בקיומו
עבודת כוכבים ואביא לך יין נסך ואביא לך אסור	

וכי רוצה בקיומו כה"ג מי אסיר והתנן גר ועובד כוכבים שירשו אביהן	יין נסך ואני פירות אם משבאו לרשות הגר אסור
עובד כוכבים גר יכול לומר לו טול אתה עבודת כוכבים ואני מעות טול אתה	אמר רבא בר עולא מתני' בעבודת כוכבים המתחלקת לפי שבריה
תנינן עבודת כוכבים יין נסך מאי איכא למימר בחרס הדרייני	והלא רוצה בקיומו שלא יגנובו ושלא יאבדו אלא א"ר פפא ירושת
	הגר קאמרת שאני ירושת הגר דאקילו בה רבנן גזירה שמא יחזור לקלקולו
תניא נמי הכי בד"א שירשו אבל נשתתפו אסור	מבטיל דלא פלח לא מבטיל או דלמא כל דבר מיני' מבטיל והאי בר מיניה
הדור יתבו וקמיעיאל להו גר תושב מהו שיבטל עבודת כוכבים דפלח	הוא
אמר להו רב נחמן מסתברא דפלח מבטיל דלא פלח לא מבטיל	לעובד כוכבים ומבטלה משבאתה לידו אינו אומר לעובד כוכבים ומבטלה
מיתיבי ישראל שמצא עבודת כוכבים בשוק עד שלא באתה לידו אומר	מפני שאמרו עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבריו בין עובדה
	ובין שאין עובדה
מאי עובדה ומאי שאינו עובדה אילימא אידי ואידי עובד כוכבים היינו	לא לעולם אימא לך אידי ואידי עובד כוכבים ודקאמרת היינו שלו
שלו ושל חבריו אלא לאו עובדה עובד כוכבים ומאי שאינו עובדה גר תושב	ושל חבריו רישא זה וזה לפעור וזה וזה למרקוליס סיפא זה לפעור וזה
וש"מ גר תושב נמי מבטל	למרקוליס
מיתיבי איזהו גר תושב כל שקיבל עליו בפני ג' חברים שלא לעבוד	וחכ"א כל שקיבל עליו שבע מצות שקבלו עליהם בני נח
עבודת כוכבים דברי ר"מ	
אחרים אומרים אלו לא באו לכלל גר תושב אלא איזהו גר תושב זה	מייחדין אצלו יין ואין מפקדין אצלו יין ואפי' בעיר שרובה ישראל
גר אוכל נבילות שקבל עליו לקיים כל מצות האמורות בתורה חוץ מאיסור	אבל מייחדין אצלו יין ואפי' בעיר שרובה עובדי כוכבים שמנו כיינו
נבילות	
שמנו כיינו ס"ד שמן מי קא הוי יין נסך אלא יינו כשמנו	ולשאר כל דבר הרי הוא כעובד כוכבים רבן שמעון אומר יינו יין נסך
	ואמרי לה מותר בשתיה
קתני מיהא ולשאר כל דבריו הרי הוא כעובד כוכבים למאי הלכתא	וכדתניא ישראל מומר משמר שבתו בשוק מבטל רשות שאין משמר
לאו דמבטל עבודת כוכבים כעובד כוכבים אר"נ בר יצחק לא ליתן רשות	שבתו בשוק אין מבטל רשות מפני שאמרו ישראל נותן רשות ומבטל רשות
ולבטל רשות	
ובעובד כוכבים עד שישכור כיצד אומר לו רשותי קנויה לך רשותי	רב יהודה שדר ליה קורבנא
מבוטלת לך קנה ואין צריך לזכות	

דף סה

לאבידרנא ביום אידם אמר ידענא ביה דלא פלח לעבודת כוכבים א"ל	והאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן גר תושב שעברו עליו י"ב חדש
רב יוסף והתניא איזהו גר תושב כל שקיבל עליו בפני ג' חברים שלא לעבוד	ולא מל הרי הוא כמין שבעובדי כוכבים התם כגון שקיבל עליו למול ולא
עבודת כוכבים כי תניא ההיא להחיותו	מל

רבא אמטי ליה קורבנא לבר שישך ביום אידם אמר ידענא ביה דלא עלי	
פלח לעבודת כוכבים אול' אשכחיה דיתיב עד צואריה בוורדא וקיימן זונות ערומות קמיה א"ל אית לכו כה"ג לעלמא דאתי א"ל דידן עדיפא טפי מהאי א"ל טפי מהאי מי הוה א"ל אתון איכא עלייכו אימתא דמלכותא אנן לא תיהוי עלן אימתא דמלכותא א"ל אנא מיהא מאי אימתא דמלכותא איכא	עד דיתבי אתא ההוא פריסתקא דמלכא א"ל קום דקבעי לך מלכא כי נפיק ואזיל א"ל עינא דבעי למיחזי לכו בישותא תיפקע א"ל רבא אמן פקע עיניה דבר שישך
אמר רב פפי איבעי ליה למימרא ליה מהאי קרא (תהלים מה, י) בנות מלכים ביקרותיך נצבה שגל לימינך בכתם אופיר אמר ר"נ בר יצחק איבעי ליה למימרא ליה מהכא (ישעיהו סד, ג) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה	למחכה לו: שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת: ואע"ג דלא א"ל לעיתותי ערב
ורמינהי השוכר את הפועל ולעיתותי ערב אמר לו העבר חבית של יין נסך ממקום למקום שכרו מותר טעמא דא"ל לעיתותי ערב אין כולי יומא לא	אמר אביי כי תנן נמי מתניתין דאמר לעיתותי ערב תנן רבא אמר ל"ק הא דאמר ליה העבר לי מאה חביות במאה פרוטות הא דא"ל העבר לי חבית חבית בפרוטה
והתניא השוכר את הפועל ואמר לו העבר לי מאה חביות במאה פרוטות ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן שכרו אסור חבית חבית בפרוטה ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן שכרו מותר:	השוכר את החמור להביא עליה יין נסך שכרו אסור: הא תו ל"ל היינו רישא סיפא איצטריכא ליה שכרה לישב עליה אע"פ שהניח עובד כוכבים לגינו עליה שכרו מותר
למימרא דלגין לאו דינא הוא לאותוביה ורמינהי השוכר את החמור שוכר מניח עליה כסותו ולגיתו ומזונותיו	של אותו הדרך מכאן ואילך חמר מעכב עליו חמר מניח עליה שעורים ותבן ומזונותיו של אותו היום מכאן ואילך שוכר מעכב עליו
אמר אביי נהי דלגין דינא הוא לאותובי מיהא אי לא מותיב ליה מי אמרינן ליה נכי ליה אגרא דלגיתו	ה"ד אי דשכיח למזבן חמר נמי לעכב ואי דלא שכיח למזבן שוכר נמי לא לעכב
אמר רב פפא לא צריכא דשכיח למיטרח ולמזבן מאונא לאונא חמר דרכיה למיטרח ולמזבן שוכר לאו דרכיה למיטרח ולמזבן	אבוה דרב אחא בריה דרב איקא
הוה שפיך להו חמרא לעובדי כוכבים ואזיל מעבר להו מעברא ויהבו ליה גולפי באגרא אתו אמרו ליה לאביי א"ל כי קא טרח בהתירא קא טרח	והא רוצה בקיומו דלא נצטרו זיקי דמתני בהדיהו א"נ דמייתו פריסדקי בהדיהו
והא קא מעבר להו מעברא דקא טרח באיסורא דא"ל למברויא מעיקרא א"נ דנקיטי ביה קיטרי:	אסורות נפל ע"ג תאנים או על גבי תמרים אם יש בהן בנותן טעם אסור ומעשה בביתוס בן זונן שהביא גרוגרות בספינה ונשתברה חבית של יין נסך ונפל על גביהן ושאל לחכמים והתירום
מתני' יין נסך שנפל ע"ג ענבים ידיחן והן מותרות ואם היו מבוקעות	
זה הכלל כל שבהנאתו בנותן טעם אסור כל שאין בהנאתו בנותן טעם מותר כגון חומץ שנפל ע"ג גריסין:	גמ' מעשה לסתור חסורי מיחסרא והכי קתני אם נותן טעם לפגם הוא מותר ומעשה נמי בביתוס בן זונן שהיה מביא גרוגרות בספינה ונשתברה חבית של יין נסך ונפל על גביהן ובא מעשה לפני חכמים והתירום

ההוא כרי דחיטי דנפל עליה חביתא דיין נסך שרייה רבא לזבניה
 לעובדי כוכבים
 איתיביה רבה בר ליואי לרבא בגד שאבד בו כלאים ה"ז לא ימכרנה
 לעובד כוכבים ולא יעשנה מרדעת לחמור אבל עושה אותו תכריכין למת
 מצוה

לעובד כוכבים מ"ט לא דלמא אתי לזבניה לישראל ה"נ אתי לזבניה
 לישראל
 הדר שרא למיטחינהו ולמפינהו ולזבניהו לעובדי כוכבים שלא בפני
 ישראל

תנן יין נסך שנפל ע"ג ענבים ידיחן והן מותרות ואם היו מבוקעות
 אסורות מבוקעות אין שאין מבוקעות לא אמר רב פפא שאני חיטי הואיל

דף טו

חמרא עתיקא בענבי דברי הכל בנותן טעם חמרא חדתא בענבי אביי
 אמר במשהו ורבא אמר בנותן טעם
 אביי אמר במשהו בתר טעמא אזלינן אידי ואידי חד טעמא הוא דהוה
 ליה מין במינו ומין במינו במשהו

ורבא אמר בנותן טעם בתר שמא אזלינן והאי שמא לחוד והאי שמא
 לחוד וה"ל מין בשאינו מינו ומין בשאינו מינו בנ"ט
 תנן יין נסך שנפל ע"ג ענבים כו' קס"ד חמרא חדתא בענבי מאי לאו
 בנ"ט לא במשהו

הא מדקתני סיפא זה הכלל כל שבהנאתו בנותן טעם אסור כל שאין
 בהנאתו בנותן טעם מותר מכלל דבנותן טעם עסקינן

חלא דחמרא וחלא דשיכרא וחמירא דחיטי וחמירא דשערי אביי אמר
 בנותן טעם בתר טעמא אזלינן והאי טעמא לחוד והאי טעמא לחוד והוה
 ליה מין בשאינו מינו ומין בשאינו מינו בנותן טעם
 ורבא אמר במשהו בתר שמא אזלינן והאי חלא מיקרי והאי חלא מיקרי
 והאי חמירא מיקרי והאי חמירא מיקרי וה"ל מין במינו וכל מין במינו במשהו

אמר אביי מנא אמינא לה דבתר טעמא אזלינן דתניא תבלין ב' וג'

שמות והן מין אחד או מין ג' אסורין ומצטרפין ואמר חזקיה הכא במיני
 מתיקה עסקינן הואיל וראוין למתק בהן את הקדירה אי אמרת בשלמא בתר
 טעמא אזלינן כולי חד טעמא הוא אלא אי אמרת בתר שמא אזלינן האי
 ורבא אמר לך הא מני ר"מ היא דתניא רבי יהודה אומר משום רבי
 מאיר מניין לכל איסורין שבתורה שמצטרפין זה עם זה שנאמר (דברים יד,
 ג) לא תאכל כל תועבה כל שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל

חלא לגו חמרא דברי הכל בנותן טעם חמרא לגו חלא אביי אמר במשהו
 ורבא אמר בנותן טעם

ריחיה חלא וטעמא חמרא חלא והוה ליה מין במינו וכל מין במינו
 במשהו
 רבא אמר בנותן טעם ריחיה חלא וטעמא חמרא חמרא חמרא חלא והוה ליה מין
 בשאינו מינו וכל מין בשאינו מינו בנותן טעם

האי בת תיהא עובד כוכבים בדישראל ש"ד ישראל בדעובד כוכבים
 אביי אמר אסור רבא אמר מותר אביי אמר אסור ריחא מילתא היא רבא
 אמר מותר ריחא לאו מילתא היא
 אמר רבא מנא אמינא לה דריחא ולא כלום הוא דתנן תנור שהסיקו
 בכמון של תרומה ואפה בו את הפת הפת מותרת לפי שאין טעם כמון אלא
 ריחא כמון ואביי שאני התם דמיקלא איסוריה

אמר רב מרי כתנאי הרודה פת חמה ונתנה ע"פ חבית של יין של מילתא היא ומר סבר ריחא ולא כלום הוא
 תרומה ר"מ אוסר ור' יהודה מתיר רבי יוסי מתיר בשל חיטין ואוסר בשל
 שעורים מפני שהשעורים שואבות מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר ריחא
 אמר לך אביי לאו מי איתמר עלה אמר רבה בר בר חנה אמר ר"ל בפת חמה וחבית פתוחה

דף סז

דברי הכל אסורה בפת צוננת וחבית מגופה דברי הכל מותרת לא נחלקו
 אלא בפת חמה וחבית מגופה בפת צוננת וחבית פתוחה והא דידי נמי כפת
 חמה וחבית פתוחה דמי:

ואמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא שנפל לתוך גריסין רותחין
 אבל נפל לתוך גריסין צונגין והרתיחן נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם
 ואסור
 וכן כי אתא רבין אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן לא שנו אלא
 שנפל לתוך גריסין רותחין אבל נפל לתוך גריסין צונגין והרתיחן נעשה כמי
 שהשביח ולבסוף פגם ואסור וכן כי אתא רב דימי כו' וכך היו עושין בערבי
 שבתות בציפורי וקוראין אותם שחליים

אמר ריש לקיש נותן טעם לפגם שאמרו לא שיאמרו קדירה זו חסירה
 מלח יתירה מלח חסירה תבלין יתירה תבלין אלא כל שאין חסירה כלום
 ואינה נאכלת מפני זה
 ואיכא דאמרי אמר ריש לקיש נותן טעם לפגם שאמרו אין אומריין
 קדירה זו חסירה מלח יתירה מלח חסירה תבלין יתירה תבלין אלא השתא
 מיהא הא פגמה

אמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן כל שטעמו וממשו אסור לוקין עליו וזהו
 כזית בכדי אכילת פרס
 טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו ואם ריבה טעם לפגם מותר

ולימא אם נתן טעם לפגם מותר הא קמשמע לן דאע"ג דאיכא מילי
 אחרנייתא דפגמה בהדיה והלכתא כלישנא בתרא דריש לקיש
 אמר רב כהנא מדברי כולם נלמד נותן טעם לפגם מותר א"ל אביי
 בשלמא מכולהו לחיי אלא דר"ל אמרו קאמר וליה לא סבירא ליה

מכלל דאיכא למ"ד נותן טעם לפגם אסור
 אין והתניא אחד נותן טעם לפגם ואחד נותן טעם לשבח אסור דברי
 ר"מ ר"ש אומר לשבח אסור ולפגם מותר

מ"ט דר"מ גמר מגיעולי עובדי כוכבים גיעולי עובדי כוכבים לאו נותן
 טעם לפגם הוא ואסר רחמנא ה"נ לא שנא
 ואידך כדרב הונא בריה דרב חייא דאמר רב הונא בריה דרב חייא לא
 אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דלא לפגם הוא ואידך קדירה בת יומא
 נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא

ור"ש מאי טעמא דתניא (דברים יד, כא) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר
 בשעריך כל הראויה לגר קרויה נבילה

דף סח

שאין ראויה לגר אינה קרויה נבלה
 ור"מ ההוא למעוטי סרוחה מעיקרא ור"ש סרוחה מעיקרא לא צריכא
 מעוטה עפרא בעלמא הוא

אמר עולא מחלוקת שהשביח ולבסוף פגם אבל פגם מעיקרא דברי הכל	איתיביה רב חגא לעולא יין שנפל לתוך עדשים וחומץ שנפל לתוך גריסין אסור ור"ש מתיר והא הכא דפגם מעיקרא הוא ופליגי מותר
אמר עולא חגא לא מידע ידע מאי קאמרי רבנן תיובתא קא מוטיב הכא במאי עסקינן כגון שנפל לתוך גריסין צוננין והרתיחם נעשה כמי שהשביח	ולבסוף פגם ואסור ור' יוחנן אמר בפוגם מעיקרא מחלוקת
איבעיא להו בפוגם מעיקרא מחלוקת אבל השביח ולבסוף פגם דברי הכל אסור או דלמא בין בזו ובין בזו מחלוקת תיקו	אמר רב עמרם אפשר איתא להא דר' יוחנן ולא תניא לה במתניתין
נפק דק ואשכח דתניא שאור של חולין שנפל לתוך העיסה ויש בו כדי להחמיץ והחמיצה ואח"כ נפל שאור של תרומה או שאור של כלאי הכרם	ויש בו כדי להחמיץ אסור ור"ש מתיר והא הכא דפגם מעיקרא הוא ופליגי
א"ר זירא שאני עיסה הואיל וראויה לחמץ בה כמה עיסות אחרות ת"ש שאור של תרומה ושל חולין שנפלו לתוך העיסה בזה כדי להחמיץ	ובזה כדי להחמיץ וחימצו אסור רבי שמעון מתיר נפל של תרומה תחלה ד"ה אסור נפל של חולין ואח"כ נפל של תרומה או של כלאי הכרם אסור ור"ש מתיר
והא הכא דפגם מעיקרא ופליגי וכי תימא ה"נ	כדרבי זירא ת"ש מסיפא היין שנפל לתוך עדשים וחומץ שנפל לתוך גריסין אסור ור"ש מתיר והא ה"נ דפגם מעיקרא ופליגי
וכי תימא ה"נ כדשני ליה עולא לרבי חגא כשהשביח ולבסוף פגם ומי פליגי כשהשביח ולבסוף פגם והא קתני נפל של תרומה תחלה דברי הכל	אסור אלא לאו ש"מ בפגם מעיקרא מחלוקת שמע מינה
הני תלתא בבי דקתני למה לי בשלמא בבא דסיפא קמ"ל בפוגם מעיקרא מחלוקת מציעתא נמי השביח ולבסוף פגם דברי הכל אסור	אלא רישא למה לי השתא ומה סיפא דלא קא משבח כלל אסרי רבנן רישא דקא משבח מיבעיא
אמר אביי רישא לר"ש אצטריך והכי קאמרי ליה רבנן לר"ש עיסה זו ראויה להחמיץ בשתי שעות מי גרם לה שתחמיץ בשעה אחת איסור	ור' שמעון כשהשביחו שניהם השביחו כשפגמו שניהם פגמו
לר"ש ליצטרף היתר ואיסור בהדי הדדי וליתסר	ר"ש לטעמיה דאמר אפי' איסור ואיסור נמי לא מיצטרפי
דתנן הערלה וכלאי הכרם מצטרפין ר"ש אומר אין מצטרפין	ההוא עכברא דנפל לחביטא דשיכרא אסריה רב לההוא שיכרא אמרוה רבנן קמיה דרב ששת נימא קסבר נט"ל אסור
אמר להו רב ששת בעלמא סבר רב נט"ל מותר והכא חידוש הוא דהא מימאס מאיס ובדילי אינשי מיניה ואפילו הכי אסריה רחמנא הלכך נט"ל נמי אסור	אמרו ליה רבנן לרב ששת אלא מעתה ליטמא לח ויבש אלמה תנן מטמאין לחים ואין מטמאין יבשים
ולטעמיך שכבת זרע תטמא לח ויבש אלמה תנן מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין	אלא מאי אית לך למימר שכבת זרע אמר רחמנא בראויה להזריע ה"נ במותם אמר רחמנא כעין מותם

מתקיף לה רב שימי מנהרדעא ומי מאיס והלא עולה על שלחן של
מלכים אמר רב שימי מנהרדעא לא קשיא הא בדברא הא בדמתא
אמר רבא הלכתא נותן טעם לפגם מותר ועכברא בשיכרא לא ידענא
מאי טעמא דרב אי משום דקסבר נותן טעם לפגם אסור ולית הלכתא כוותיה
אי משום דקסבר נותן טעם לפגם מותר ועכברא בשיכרא אשבוחי משבח

איבעיא להו

דף סט

נפל לגו חלא מאי א"ל רב הילל לרב אשי הוה עובדא בי רב כהנא
ואסר רב כהנא א"ל ההוא אימרטוטי אימרטט
רבינא סבר לשעורי במאה וחד אמר לא גרע מתרומה דתנן תרומה
עולה באחד ומאה א"ל רב תחליפא בר גיזא לרבינא דלמא כתבלין של
תרומה בקדירה דמי דלא בטיל טעמייהו

רב אחאי שיער בחלא בחמשין רב שמואל בריה דרב איקא שיער
בשיכרא בשיתין
והלכתא אידי ואידי בשיתין וכן כל איסורין שבתורה:

מתני' עובד כוכבים שהיה מעביר עם ישראל כדי יין ממקום למקום
אם היה בחזקת המשתמר מותר אם הודיעו שהוא מפליג כדי שישתום ויסתום
ויגוב רשב"ג אומר כדי שיפתח את החבית ויגוף ותיגוב:

אם הודיעו שהוא מפליג כדי שישתום ויסתום ויגוב רשב"ג אומר כדי
שיפתח את החבית ויגוף ותיגוב:
המניח עובד כוכבים בחנות אע"פ שיצא ונכנס מותר ואם הודיעו שהוא
מפליג כדי שישתום ויסתום ויגוב רשב"ג אומר כדי שיפתח את החבית ויגוף
ותיגוב:

היה אוכל עמו על השולחן והניח לגינין על השולחן ולגין על הדולבקי
והניחו ויצא מה שעל השולחן אסור שעל הדולבקי מותר ואם אמר לו הוי
מוזג ושותה אף שעל הדולבקי אסור חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות
כדי שיפתח ויגוף ותיגוב:

מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רב יצחק רישא במטהר חמריו
ופועליו לכך
אי הכי סיפא נמי אין עם הארץ מקפיד על מגע חבירו אי הכי אפילו
רישא נמי נימא הכי

אמר רבא
בבא להם דרך עקלתון אי הכי סיפא נמי כיון דאמר להם לכו ואני בא
אחריכם סמכא דעתייהו:

המניח עובד כוכבים בחנותו כו' המניח יינו בקרון או בספינה כו':
וצריכא דאי תנא עובד כוכבים דסבר דלמא אתי וחזי ליה אבל בקרון או
בספינה אימא דמפליג לה לספיניתיה ועביד מאי דבעי
ואי תנא בקרון או בספינה משום דסבר דלמא אתי באורחא אחריתי
וקאי אגודא וחזי לי אבל עובד כוכבים בחנותו אימא אחיד לה לבבא ועביד
כל דבעי קמ"ל

אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מחלוקת בשל סיד אבל בשל טיט דברי	מיתיבי ארשב"ג לחכמים והלא סתומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה
הכל כדי שיפתח ויגוף ויגוב	
אי אמרת בשלמא בשל טיט מחלוקת היינו דקתני סתומו ניכר בין	רבן שמעון בן גמליאל הוא דלא' ידע מאי קאמרי רבנן וה"ק להו אי
מלמעלה ובין מלמטה אלא אי אמרת בשל סיד מחלוקת בשלמא למטה ידיע	בשל טיט קאמריתו סתומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה ואי בשל סיד
אלא למעלה הא לא ידיע	קאמריתו נהי דלמעלה לא ידיע למטה מיהא ידיע ורבנן כיון דמלמעלה לא
	ידיע לא מסיק אדעתיה דאפיך וחזי ליה אי נמי זימנין דחלים
אמר רבא הלכה כרשב"ג הואיל ותנן סתמא כוותיה	הדולבקי והניח ויצא מה שעל השולחן אסור מה שעל הדולבקי מותר ואם
דתנן היה אוכל על השולחן עמו והניח לגין על השולחן לגין על	אמר לו הוי מזוג ושותה אף שעל הדולבקי אסור חביות פתוחות אסורות
	סתומות מותרות כדי שיפתח ויגוף ותיגוב
פשיטא מהו דתימא כולה רשב"ג קתני לה קמ"ל	כוותיה דרבי אליעזר דלא חייש לזיופא האידנא מאי טעמא לא מותבינן
וכי מאחר דקיימא לן כוותיה דרשב"ג דלא חייש לשתומא והלכתא	חמרא ביד עובדי כוכבים משום שייכא
אמר רבא זונה עובדת כוכבים וישראל מסובין אצלה חמרא שרי נהי	דתקיף להו יצרא דעבירה
דף ע	
יצרא דיין נסך לא תקיף להו זונה ישראלית ועובדי כוכבים מסובין	ההוא ביתא דהוה יתיב ביה חמרא דישאל על עובד כוכבים אחדה
חמרא אסור מ"ט הואיל וזילה עלייהו בתרייהו גריא	לדשא באפיה והוה ביזעא בדשא אישתכח עובד כוכבים דקאי ביני דני אמר
	רבא כל דלהדי ביזעא שרי דהאי גיסא והאי גיסא אסור
ההוא חמרא דישאל דהוה יתיב בביתא דייר ישראל בעליונה	אנא קדים ואתא ישראל ויתיב בעליונה וקא חזי לי
ועובד כוכבים בתחתונה שמעו קל תיגרא נפקי קדים אתא עובד כוכבים	ההוא אושפיזא דהוה יתיב ביה חמרא דישאל אישתכח עובד כוכבים
אחדה לדשא באפיה אמר רבא חמרא שרי מימר אמר כי היכי דקדים אתאי	דהוה יתיב בי דני אמר רבא אם נתפס עליו כגנב שרי ואי לא אסיר
ההוא ביתא דהוה יתיב ביה חמרא אישתכח עובד כוכבים דהוה קאים	ההוא ישראל ועובד כוכבים דהוה יתיבי וקא שתו חמרא שמע ישראל
בי דני אמר רבא אי אית ליה לאישתמוטי חמרא אסיר ואי לא חמרא שרי	קל צלוויי בי כנישתא קם ואזל אמר רבא חמרא שרי מימר אמר השתא מדכר
מיתיבי ננעל הפונדק או שאמר לו שמור אסור מאי לאו אע"ג דלית ליה	ליה לחמריה והדר אתי
לאישתמוטי לא בדאית ליה לאישתמוטי	
ההוא ישראל ועובד כוכבים דהוה יתיבי בארבא שמע ישראל קל שיפורי	ואי משום שבתא האמר רבא אמר לי איסור גיורא כי הוינן בארמיותן
דבי שימשי נפק ואזל אמר רבא חמרא שרי מימר אמר השתא מדכר ליה	אמרינן יהודאי לא מנטרי שבתא דאי מנטרי שבתא כמה כיסי קא משתכחי
לחמריה והדר אתי	בשוקא ולא ידענא דסבירא לן כרבי יצחק דא"ר יצחק המוצא כיס בשבת
	מוליכו פחות פחות מד' אמות

ההוא אריא דהוה נהים במעצרתא שמע עובד כוכבים טשא ביני דני
 אמר רבא חמרא שרי מימר אמר כי היכי דטשינא אנא איטשא נמי ישראל
 אחוריי וקא חזי לי שרי

כמאן כרבי אליעזר דאמר ספק ביאה טהור
 במקום הלז ואיני יודע אם נכנסתי לאותה שדה אם לא נכנסתי ר"א אומר
 ספק ביאה טהור ספק מגע טמא

לא שאני התם כיון דאיכא דפתחי לשום ממונא הוה ליה ספק ספיקא
 חמרא שרי אימר מגבה דחביתא שקלתיה ואע"ג דליכא תו אימר אתרמויי
 איתרמי לה

ההוא פולמוסא דסליק לנהרדעא פתחו חביתא טובא כי אתא רב דימי
 אמר עובדא הוה קמיה דרבי אלעזר ושרא ולא ידענא אי משום דסבר לה
 כרבי אליעזר דאמר ספק ביאה טהור אי משום דסבר רובא דאזלי בהדי
 א"ה האי ספק ביאה ספק מגע הוא כיון דמפתחי טובא אימא אדעתא
 דממונא פתחו וכספק ביאה דמי

ההיא מסוביתא דמסרה לה איקלידא מפתחה לעובדת כוכבים א"ר
 יצחק א"ר אלעזר עובדא הוה בי מדרשא ואמרו לא מסרה לה אלא שמירת
 מפתח בלבד
 אמר אביי אף אנן נמי תנינא המוסר מפתחות לע"ה טהרותיו טהורות
 לפי שלא מסר לו אלא שמירת מפתח בלבד השתא טהרותיו טהורות יין נסך
 מיבעיא

למימרא דטהרות אלימי מיין נסך אין דאיתמר חצר שחלקה במסיפס
 אמר רב טהרותיו טמאות ובעובד כוכבים אינו עושה יין נסך ורבי יוחנן אמר
 אף טהרותיו טהורות

אמר לך רב שאני התם שנתפס עליו כגנב
 שם פירות ומניח שם כלים ובלבד שלא תהא ידו של ע"ה מגעת לשם קשיא
 לרבי יוחנן

ת"ש רשב"ג אומר גגו של חבר למעלה מגגו של ע"ה אותו חבר שוטח
 ת"ש גגו של חבר בצד גגו של ע"ה הארץ אותו חבר שוטח שם פירות
 ומניח שם כלים ואע"פ שידו של ע"ה הארץ מגעת לשם קשיא לרב אמר לך
 רב לאו איכא ר"ש בן גמליאל דקאי כוותי אנא דאמרי כר"ש בן גמליאל:

מתני' בולשת שנכנסה לעיר בשעת שלום חביות פתוחות אסורות **גמ'**
 סתומות מותרות בשעת מלחמה אלו ואלו מותרות לפי שאין פנאי לנסך:

דף עא

ורמינהי עיר שכבשוה כרקום כל כהנות שבתוכה פסולות אמר רב מרי
 לנסך אין פנאי לבעול יש פנאי:
מתני' האומנין של ישראל ששלח להם עובד כוכבים חבית של יין
 נסך בשכרן מותר לומר תן לנו את דמיה משנכנסה לרשותן אסור:

<p>מיתבי אל יאמר אדם לעובד כוכבים עול תחתי לעוצר אמר ליה רב עול תחתי לעוצר קאמרת הא לא דמיא אלא להא אבל אומר לו מלטני מן העוצר:</p>	<p>גמ' אמר רב יהודה אמר רב מותר לאדם לומר לעובד כוכבים צא והפס עלי מנת המלך</p>
<p>גמ' אמר אמימר משיכה בעובד כוכבים קונה תדע דהני פרסאי משדרי פרדשני להדדי ולא הדרי בהו רב אשי אמר לעולם אימא לך משיכה בעובד כוכבים אינה קונה והאי דלא הדרי בהו דרמות רוחא הוא דנקיטא להו</p>	<p>מתני' המוכר יינו לעובד כוכבים פסק עד שלא מדד דמיו מותרין מדד עד שלא פסק דמיו אסורין:</p>
<p>דאי לא עבדיתו הכי כי קא הוי יין נסך ברשותיכו קא הוי וכי שקילתו דמי יין נסך קא שקילתו ואי ס"ד משיכה בעובד כוכבים קונה מדמשכה עובד כוכבים קנייה יין נסך לא הוי עד דנגע ביה</p>	<p>אמר רב אשי מנא אמינא לה מדאמר להו רב להנהו סבויתא כי כייליתו חמרא לעובדי כוכבים שקלו זוזי מינייהו והדר כיילן להו ואי לא נקיטו בהדיהו זוזי אוזיפונהו והדר שקילו מינייהו כי היכי דתיהוי הלואה גבייהו</p>
<p>סוף סוף כי מטא לאוירא דמנא קנייה יין נסך לא הוי עד דמטי לארעיתה דמנא ש"מ נצוק חבור</p>	<p>אי דקא כייל ורמי למנא דישראל ה"נ לא צריכא דקא כייל ורמי למנא דעובד כוכבים</p>
<p>ותיקני ליה כליו שמעת מינה כליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה לוקח</p>	<p>לא אי דנקיט ליה עובד כוכבים לכלי בידיה ה"נ לא צריכא דמנא אארעא</p>
<p>וכמאן דלא כרשב"ג דאי רשב"ג האמר ימכר כולו לעובדי כוכבים חוץ מדמי יין נסך שבו</p>	<p>לא לעולם אימא לך קנה לוקח והכא במאי עסקינן כגון דאיכא עכבת יין אפומיה דכוונתא דקמא קמא אינסיך ליה</p>
<p>אם עד שלא נתן מעות משך יחזיר אם משנתן מעות משך יוליך לים המלח אי ס"ד משיכה בעובד כוכבים קונה אמאי יחזיר אמר אביי משום דמיחזי כי מקח טעות</p>	<p>מידי הוא טעמא אלא לרב האמר רב הלכה כרשב"ג חבית בחבית אבל לא יין ביין</p>
<p>א"ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי ת"ש המוכר יינו לעובד כוכבים פסק עד שלא מדד דמיו מותרים ואי אמרת משיכה בעובד כוכבים אינה קונה אמאי דמיו מותרין הכא במאי עסקינן דאקדים ליה דינר</p>	<p>אמר רבא רישא מקח טעות סיפא לאו מקח טעות אלא אמר רבא רישא וסיפא מקח טעות ורישא דלא יהיב זוזי לא מיתחזי כעבודת כוכבים ביד ישראל סיפא דיהיב זוזי מיתחזי כעבודת כוכבים ביד ישראל</p>
<p>א"ל ולדידך דאמרת משיכה בעובד כוכבים קונה אמאי רישא דמיו מותרין וסיפא דמיו אסורין</p>	<p>א"ה אימא סיפא מדד עד שלא פסק דמיו אסורין ואי דקדים ליה דינר אמאי דמיו אסורין</p>
<p>לדידי נמי אע"ג דקדים ליה דינר פסק סמכא דעתיה לא פסק לא סמכא דעתיה</p>	<p>אלא מאי אית לך למימר פסק סמכא דעתיה לא פסק לא סמכא דעתיה</p>
<p>כוכבים אינה קונה אמאי נהרג משום דצעריה לישראל</p>	<p>א"ל רבינא לרב אשי ת"ש דאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן בן נח נהרג על פחות משהו פרוטה ולא ניתן להישבון ואי אמרת משיכה בעובד</p>

ומאי לא ניתן להישבון דאינו בתורת הישבון	אי הכי אימא סיפא בא חבירו ונטלה ממנו נהרג עליה בשלמא רישא משום דצעריה לישראל אלא סיפא מאי עביד
אלא ש"מ משיכה בעובד כוכבים קונה ש"מ	ההוא גברא דא"ל לחבריה אי מזביננא לה להא ארעא לך מזביננא לה אזל זבנה לאיניש אחרינא אמר רב יוסף קנה קמא
א"ל אביי והא לא פסק ומנא תימרא דכל היכא דלא פסק לא קנה דתנן המוכר יינו לעובד כוכבים פסק עד שלא מדד דמיו מותרין מדד עד שלא ת"ש דאמר רב אידי בר אבין עובדא הוה בי רב חסדא ורב חסדא בי רב הונא ופשטיה מהא דתנן משך חמריו ופועליו והכניסן לתוך ביתו בין פסק עד שלא מדד ובין מדד עד שלא פסק לא קנה ושניהן יכולין לחזור בהן	פסק דמיו אסורין מאי הוי עלה מאי הוי עלה כדקאמרין דלמא חומרא דין נסך שאני פרקן והכניסן לתוך ביתו פסק עד שלא מדד אין שניהן יכולין לחזור בהן מדד עד שלא פסק שניהן יכולין לחזור בהן
ההוא גברא דאמר ליה לחבריה אי מזביננא לה להא ארעא מזביננא לך במאה זוזי אזל זבנה לאיניש אחרינא במאה ועשרין אמר רב כהנא קנה קמא מתקיף לה רב יעקב מנהר פקוד האי זוזי אנסוהו והלכתא כרב יעקב מנהר פקוד	א"ל כדשיימי בתלתא אפילו תרי מגו תלתא כדאמרי בתלתא כדשיימי בארבעה עד דאמרי בארבעה וכ"ש היכא דא"ל כדאמרי בארבעה
א"ל כדשיימי בתלתא ואתו תלתא ושמוה וא"ל אידך ליתו תלתא אחריני דקים להו טפי אמר רב פפא דינא הוא דמעכב מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע ממאי דהני קים להו טפי דלמא הני קים להו טפי והלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע:	מתני' נטל את המשפך ומדד לתוך צלוחיתו של עובד כוכבים וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל אם יש בו עכבת יין אסור המערה מכלי אל כלי את שעירה ממנו מותר ואת שעירה לתוכו אסור:
גמ' תנן התם הנצוק והקטפרס ומשקה טופח אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה האשבורן חיבור לטומאה ולטהרה	אמר רב הונא נצוק וקטפרס ומשקה טופח חיבור לענין יין נסך
אמר ליה רב נחמן לרב הונא מנא לך הא אילימא מדתנן הנצוק והקטפרס ומשקה טופח אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה לטומאה ולטהרה הוא דלא הוי חיבור הא לענין יין נסך הוי חיבור אימא סיפא האשבורן חיבור לטומאה ולטהרה לטומאה ולטהרה הוא דהוי חיבור הא אם יש בו עכבת יין אסור הא עכבת יין במאי קא מתסרא לאו בנצוק ש"מ נצוק חיבור	לענין יין נסך לא הוי חיבור אלא מהא ליכא למשמע מינה תנן נטל את המשפך ומדד לתוך צלוחיתו של עובד כוכבים וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל
ת"ש המערה מכלי לכלי את שמערה ממנו מותר הא דביני ביני אסור ש"מ נצוק חיבור	תני ר' חייא שפחסו צלוחיתו אבל לא פחסו צלוחיתו מאי לא תפשוט דנצוק אינו חיבור לא פחסו צלוחיתו תפשוט לך דאסור נצוק תיבעי
ש"מ נצוק חיבור	אי נצוק חיבור אפילו דגויה דמנא נמי ליתסר הא לא קשיא דקא מקטיף קטופי מ"מ נצוק חיבור

אלא מהא ליכא למשמע מינה	ולטעמיך אימא סיפא את שעירה לתוכו הוא דאסיר הא דביני ביני שרי
ת"ש המערה מחבית לבור קילוח היורד משפת חבית למטה אסור	תרגמה רב ששת בעובד כוכבים המערה דאתי מכחו
אי עובד כוכבים המערה אפי' גוא דחביתא נמי מתסר כח דעובד כוכבים	אמר להו רב חסדא להנהו סביתא כי כייליתו חמרא לעובדי כוכבים
מדרבנן הוא דאסיר ההוא דנפק לבראי גזרו ביה רבנן ההוא דלגואי לא גזרו	קטפי קטופי אי נמי נפצי נפוצי אמר להו רבא להנהו שפוכאי כי שפכיתו
ביה רבנן	חמרא לא ליקרב עובד כוכבים לסייע בהדייכו דלמא משתליתו ושדיתו ליה
	עליה וקאתי מכחו ואסיר
ההוא גברא דאסיק חמרא בגישתא ובת גישתא אתא עובד כוכבים אנח	א"ל רב פפא לרבא וא"ל רב אדא בר מתנה לרבא ואמרי לה רבינא
ידיה אגישתא אסריה רבא לכוליה חמרא	לרבא במאי בנצוק שמעת מינה נצוק חיבור שאני התם דכולי חמרא אגישתא
	ובת גישתא גריר
אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן קנישקנין שרי וה"מ דקדים פסק ישראל	שרא להו למשתא בקנישקנין
אבל קדם פסק עובד כוכבים לא רבה בר רב הונא איקלע לבי ריש גלותא	

דף עג

איכא דאמרי רבה בר רב הונא גופיה אישתי בקנישקנין:	מתני' יין נסך אסור ואוסר בכל שהוא יין ביין ומים במים בכל שהוא
	יין במים ומים ביין בנותן טעם
זה הכלל מין במינו במשהו ושלא במינו בנותן טעם:	גמ' כי אתא רב דימי א"ר יוחנן המערה יין נסך מחבית לבור אפילו
	כל היום כולו ראשון ראשון בטל
תנן יין נסך אסור ואוסר בכל שהוא מאי לאו דקא נפיל איסורא לגו	ת"ש יין במים בנותן טעם מאי לאו דקא נפיל חמרא דאיסורא למיא
התירא לא דקא נפיל התירא לגו איסורא	דהתירא לא דקא נפיל חמרא דהתירא למיא דאיסורא
ומדרישא במיא דאיסורא סיפא נמי במיא דאיסורא וקתני סיפא מים	כי אתא רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן המערה יין נסך מצרצור קטן
ביין בנותן טעם אמר לך רב דימי כולה מתני' התירא לגו איסורא ורישא	לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל ודוקא צרצור קטן דלא נפיש
דקא נפיל חמרא דהתירא למיא דאיסורא סיפא דקא נפיל מיא דהתירא	עמודיה אבל חבית דנפיש עמודיה לא
לחמרא דאיסורא	
כי אתא רבין אמר רבי יוחנן יין נסך שנפל לבור ונפל שם קיתון של	כי אתא רב שמואל בר יהודה א"ר יוחנן לא שנו אלא שנפל קיתון של
מים רואין את ההיתר כאילו אינו והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו	מים תחלה אבל לא נפל שם קיתון של מים תחלה מצא מין את מינו וניעור
איכא דמתני לה אמתני' יין ביין כל שהוא אמר רב שמואל בר יהודה	מאי איכא בין לדמתני לה אמתני' בין לדמתני לה אדרבין מאן דמתני
א"ר יוחנן לא שנו אלא שלא נפל שם קיתון של מים אבל נפל שם קיתון	לה אמתני' לא בעי תחלה ומאן דמתני לה אדרבין בעי תחלה
של מים רואין את ההיתר כאילו אינו והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו	

איתמר יין נסך שנפל לבור ונפל שם קיתון של מים

אמר חזקיה הגדילו באיסור אסור הגדילו בהיתר מותר

ורבי יוחנן אמר אפי' הגדילו באיסור מותר

א"ל רבי ירמיה לרבי זירא לימא חזקיה ור' יוחנן בפלוגתא דר"א ורבנן

קמיפלגי

לתנן שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך העיסה לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ ונצטרפו וחמצו

ר"א אומר אחר אחרון אני בא וחכ"א בין שנפל איסור בתחלה ובין בסוף אינו אסור עד שיהא בו כדי להחמיץ

ותסברא והאמר אביי לא שנו אלא שקדם וסילק את האיסור אבל לא קדם וסילק את האיסור אסור חזקיה דאמר כמאן

אלא הכא ברואין קמיפלגי לחזקיה לית ליה רואין לרבי יוחנן אית ליה

ומי אית ליה לרבי יוחנן רואין והא בעי מיניה ר' אסי מרבי יוחנן שני כוסות אחד של חולין ואחד של תרומה ומזגן ועירבן זה בזה מהו ולא פשט ליה
מעיקרא לא פשט ליה לבסוף פשט ליה אתמר נמי א"ר אמי א"ר יוחנן ואמרי לה א"ר אסי א"ר יוחנן ב' כוסות אחד של חולין ואחד של תרומה ומזגן ועירבן זה בזה רואין את ההיתר כאילו אינו והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו:

זה הכלל מין במינו במשהו שלא במינו בנותן טעם:

רב ושמואל דאמרי תרוייהו כל איסורין שבתורה במינן במשהו שלא במינן בנותן טעם

זה הכלל לאתויי מאי לאתויי כל איסורין שבתורה

במינן בנותן טעם חוץ מטבל ויין נסך במינן במשהו ושלא במינן בנותן טעם וזה הכלל לאתויי טבל

ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא

תניא כוותיה דרב ושמואל תניא כוותיה דרבי יוחנן ור"ל

תניא כוותיה דרב ושמואל כל איסורין שבתורה במינן במשהו שלא במינן בנותן טעם

תניא כוותיה דר' יוחנן ור"ל כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא

במינן בנותן טעם חוץ מטבל ויין נסך במינן במשהו שלא במינן בנותן טעם

כהיתירו כך איסורו דאמר שמואל חטה אחת פוטרת את הכרי ותניא נמי הכי במה אמרו טבל אוסר בכל שהוא במינו שלא במינו בנותן טעם:

דף עד

ושור הנסקל ועגלה ערופה

מתני' אלו אסורין ואסורין בכל שהו יין נסך ועבודת כוכבים ועורות

לבובין

גמ' תנא מאי קחשיב אי דבר שבמנין קחשיב ליתני נמי חתיכות נבילה אי איסורי הנאה קא חשיב ליתני נמי חמץ בפסח א"ר חייא בר אבא ואיתימא ר' יצחק נפחא האי תנא תרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסורי הנאה

וציפורי מצורע ושער נזיר ופטר חמור ובשר בחלב ושעיר המשתלח וחולין שנשחטו בעזרה הרי אלו אסורין ואסורין בכל שהוא:

וליתני אגוזי פרך ורימוני בדרן דדבר שבמנין ואיסורי הנאה הוא	הא תנא ליה התם הראוי לערלה ערלה הראוי לכלאי הכרם כלאי הכרם
וליתני ככרות של בעה"ב לענין חמץ בפסח מאן שמעת דא"ל ר"ע הא תנא ליה התם ר"ע מוסיף אף ככרות של בעה"ב:	הרי אלו: למעוטי מאי למעוטי דבר שבמנין ולא איסורי הנאה א"נ למעוטי איסורי הנאה ולא דבר שבמנין:
מתני' יין נסך שנפל לבור כולו אסור בהנאה רשב"ג אומר ימכר כולו לעובד כוכבים חוץ מדמי יי"נ שבו:	אמר אפי' יין ביין וכן אמר רבב"ח א"ר יוחנן אפי' יין ביין וכן א"ר שמואל בר נתן א"ר חנינא אפי' יין ביין וכן א"ר נחמן אמר רבה בר אבא אפי' יין ביין
גמ' אמר רב הלכה כרשב"ג חבית בחביות אבל לא יין ביין ושמואל	מתני' גת של אבן שזפתה עובד כוכבים מנגבה והיא טהורה ושל עץ רבי אומר ינגב וזכ"א יקלוף את הזפת ושל חרס אע"פ שקלוף את הזפת הרי זו אסורה:
גמ' אמר רבא דוקא זפתה אבל דרך בה לא פשיטא זפתה תנן מהו דתימא הוא הדין אפילו דרך בה והאי דקתני זפתה אורחא דמלתא קתני קמ"ל	איכא דאמרי אמר רבא דוקא זפתה אבל דרך בה לא סגי לה בניגוב פשיטא זפתה תנן מהו דתימא ה"ה דאפילו דרך בה והאי דקתני זפתה אורחא דמלתא קתני קמ"ל דוקא זפתה אבל דרך בה לא סגי לה בניגוב
כי ההוא דאתא לקמיה דרבי חייא א"ל הב לי גברא דדכי לי מעצרתאי א"ל לרב זיל בהדיה וחזי דלא מצוחת עלי בי מדרשא אזל חזייה דהוה שיעא טפי אמר הא ודאי בניגוב סגי לה בהדי דקא אזיל ואתי חזא פילא מתותיה וחזא דהוה מלא חמרא אמר הא לא סגי לה בניגוב אלא בקילוף והיינו דא"ל חביבי חזי דלא מצוחת עלי בי מדרשא	ת"ר הגת והמחץ והמשפך של עובדי כוכבים רבי מתיר בניגוב וחכמים אוסרין ומודה רבי בקנקנים של עובדי כוכבים שהן אסורין ומה הפרש בין זה לזה זה מכניסו בקיום וזה אין מכניסו בקיום ושל עץ ושל אבן ינגב ואם היו מזופפין אסורין
והתנן גת של אבן שזפתה עובד כוכבים מנגבה והיא טהורה מתניתין דלא דרך בה ברייתא דדרך בה	אמר מר הגת והמחץ והמשפך של עובדי כוכבים רבי מתיר בניגוב וחכמים אוסרין והאנן תנן של חרס אע"פ שקלוף את הזפת הרי זו אסורה אמר רבא סיפא דמתני' אתאן לרבנן
דרש רבא נעוה ארתחו רבא כי הוה משדר גולפי להרפניא סחיף להו אפומייהו וחתים להו אבירצייהו קסבר כל דבר שמכניסו לקיום אפילו לפי שעה גזרו ביה רבנן	במה מנגבן רב אמר במים רבה בר בר חנה אמר באפר רב אמר במים במים ולא באפר רבה בר בר חנה אמר באפר באפר ולא במים אלא

דף עה

רב אמר במים והוא הדין לאפר רבה בר בר חנה אמר לאפר והוא הדין למים ולא פליגי הא ברטיבתא הא ביבשתא	איתמר בי רב משמיה דרב אמרי תרתי תלת ושמואל אמר תלת ד'
בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו בי רב אמרי משמיה דרב תלת ד'	ולא פליגי מר קא חשיב מיא בתראי ומר לא קחשיב מיא בתראי
ושמואל אמר ד' ה'	

בעו מיניה מרבי אבהו הני גורגי דארמאי מאי	בטהרה הדפין והעדשין והלולבין מדיחין והעקלין של נצרין ושל בצבוץ
א"ל רבי אבהו תניתוה הרי שהיו גתיו ובית בדיו טמאין ובקש לעשותן	מנגבין ושל שיפה ושל גמי מישנן י"ב חדש רשב"ג אומר מניחן מגת לגת ומבד לבד
היינו תנא קמא איכא בינייהו חורפי ואפלי	רשב"ג משום ר' יוסי אומר מניחן תחת צינור שמימיו מקלחין או במעין
ר' יוסי אומר הרוצה לטהרן מיד מגעילן ברותחין או חולטן במי זיתים	שמימיו רודפין וכמה עונה
כדרך שאמרו ביין נסך כך אמרו בטהרות	כלפי לייא בטהרות קיימין אלא כדרך שאמרו בטהרות כך אמרו ביין נסך
כמה עונה אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן או יום או לילה ר' חנא	א"ר שמואל בר יצחק ולא פליגי הא בתקופת ניסן ותשרי הא בתקופת
שאינה ואמרי לה ר' חנא בר שאינה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן חצי יום וחצי לילה	תמוז וטבת
אמר רבי יהודה הני רווקי דארמאי דמוזיא מדיחין דעמרא מנגבן דכיתנא	דצורי מדיחין
מישנן ואי איכא קטרי שרי להו הני דקולי וחלאתא דארמאי דחיטי בחבלי	דצבתא לנגבן דכיתנא מישנן ואי אית בהו קיטרי שרי להו
איתמר עם הארץ שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות רבי ורבי חייא חד	ולמ"ד אשכול וכל סביבותיו טמאים וכל הגת כולה טהורה מאי שנא
אמר אשכול וכל סביבותיו טמאין וכל הגת כולה טהורה וחד אמר כל הגת כולה נמי טמאה	מהא דתנן שרץ שנמצא ברחים אינו מטמא אלא מקום מגעו ואם היה משקין מהלך הכל טמא
התם לא מפסק ולא מידי הכא מפסקי אשכולות	אורו ליה רבנן לר' ירמיה ואמרי לה לבריה דרבי ירמיה כדברי האומר
	אשכול וכל סביבותיו טמאין וכל הגת כולה טהורה:
מתני' הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים את שדרכו להטביל	גמ' תנא וכולן צריכין טבילה בארבעים סאה מנהני מילי אמר רבא
יטביל להגעיל יגעיל ללבן באור ילבן באור השפוד והאסכלא מלבנן באור	דאמר קרא (במדבר לא, כג) כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר
הסכין שפה והיא טהורה:	הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת
תני בר קפרא מתוך שנאמר (במדבר לא, כג) במי נדה שומע אני שצריך	א"כ מה ת"ל במי נדה מים שנדה טובלת בהן הוי אומר ארבעים סאה
הזאה שלישי ושביעי ת"ל אך חלק	
איצטריך למיכתב וטהר ואיצטריך למיכתב במי נדה אי כתב וטהר ה"א	ואי כתב רחמנא במי נדה הוה אמינא הערב שמש כנדה כתב רחמנא
וטהר כל דהו כתב רחמנא במי נדה	וטהר לאלתר
אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא אפי' כלים חדשים במשמע דהא	אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא לא שנו אלא בלוקחין וכמעשה שהיה
ישנים וליבנן כחדשים דמו ואפילו הכי בעי טבילה מתקיף לה רב ששת אי	אבל שאולין לא
הכי אפי' זוזא דסרבלא נמי א"ל כלי סעודה אמורין בפרשה	

רב יצחק בר יוסף זבן מנא דמרדא מעובד כוכבים סבר להטבילה א"ל
ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוחנן כלי מתכות
אמורין בפרשה

אמר רב אשי הני כלי זכוכית הואיל וכי נשתברו יש להן תקנה ככלי
מתכות דמו קוניא פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר כתחלתו וחד אמר
כסופו והלכתא כסופו

איבעיא להו משכנתא מאי אמר מר בר רב אשי אבא משכן ליה עובד
כוכבים כסא דכספא ואטבליה ואישתי ביה ולא ידענא אי משום דקסבר
משכנתא כזביני דמיא אי משום דחזי לעובד כוכבים דדעתיה לשקועיה:
ת"ר הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים דברים שלא נשתמש בהן
טהורין

מטבילין והן טהורין דברים שנשתמש בהן ע"י צונן כגון כוסות וקתניות
וצלוחיות מדיחן ומטבילין והם טהורין דברים שנשתמש בהן ע"י חמין
כגון היורות הקומקמוסון ומחמי חמין מגעילין ומטבילין והן טהורין דברים
שנשתמש בהן ע"י האור כגון השפודין והאסכלאות מלבנן ומטבילין והן
טהורין

וכולן שנשתמש בהן עד שלא יטביל ושלא יגעיל ושלא ילבן תני חדא
אסור ותניא אידך מותר

ל"ק הא כמאן דאמר נותן טעם לפגם אסור הא כמאן דאמר נותן טעם
לפגם מותר

ולמאן דאמר נותן טעם לפגם מותר גיעולי עובדי כוכבים דאסור רחמנא
היכי משכחת לה

אמר רב חייא בריה דרב הונא לא אסרה תורה אלא קדירה

דף עו

בת יומא דלאו נותן טעם לפגם הוא
מכאן ואילך לישתרי גזירה קדירה שאינה בת יומא משום קדירה בת
יומא

ואידך קדירה בת יומא נמי מפגם פגמה
רמי ליה רב עמרם לרב ששת תנן השפודין והאסכלא מלבנן באור
(והתני') גבי קדשים השפוד והאסכלא מגעילין בחמין

א"ל עמרם ברי מה ענין קדשים אצל גיעולי עובדי כוכבים הכא היתירא
בלע התם איסורא בלע

אמר רבא סוף סוף כי קא פליט איסורא קא פליט אלא אמר רבא מאי
הגעלה נמי שטיפה ומריקה

א"ל אביי מי דמי מריקה ושטיפה בצונן הגעלה בחמין אלא אמר אביי
(איוב לו, לג) יגיד עליו רעו תנא הכא ליבון והוא הדין להגעלה תנא התם
הגעלה וה"ה לליבון

א"ל רבא אי הכי לתנינהו לכולהו בחדא וליתני חדא באידך אחריתי
ולימא יגיד עליו רעו

אלא אמר רבא קדשים היינו טעמייהו כדרב נחמן אמר רבה בר אבוא
דאמר כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו

גיעול אלא חטאת כיון דליום ולילה מיתאכלא כי מבשל בה האידנא חטאת
הוי נותר כי הדר מבשל בה למחר או שלמים או חטאת קא פליט נותר

תנינן שלמים דכיון דלשני ימים מיתאכלי מקמי דניהוי נותר קא הוי

דחטאת דהאידנא בחטאת ושלמים דלמחר

אמרי לא צריכא דכי מבשל בה חטאת האידנא הדר מבשל בה האידנא
שלמים

דחטאת דלמחר ושלמים דאתמול בהדי הדדי קא שלים זמנייהו והדר
מבשל שלמים דלמחר

א"ה הגעלה נמי לא ליבעי קשיא	רב פפא אמר האי קריד האי לא קריד
רב אשי אמר לעולם כדאמרן מעיקרא הכא התירא בלע הכא איסורא	ודקא קשיא לך דבעידנא דקא פליט איסורא קא פליט בעידנא דקא בלע
ועד כמה מלבנן א"ר מני עד שתשיר קליפתן וכיצד מגעילן א"ר הונא	יורה גדולה מאי ת"ש דההוא דודא דהואי בי רב עקביה אהדר ליה
יורה קטנה בתוך יורה גדולה	
גדנפא דלישא אפומא ומליוה מיא וארתחה אמר רבא מאן חכים למעבד	הסכין שפה והיא טהורה: אמר רב עוקבא בר חמא ונועצה עשרה
כי הא מילתא אי לאו רב עקביה דגברא רבא הוא קסבר כבולעו כך פולטו	פעמים בקרקע אמר רב הונא בריה דרב יהושע ובקרקע שאינה עבודה א"ר
מה בולעו בנצוצות אף פולטו בנצוצות:	כהנא ובסכין יפה שאין בה גומות תניא נמי הכי סכין יפה שאין בה גומות
	נועצה עשרה פעמים בקרקע אמר רב הונא בריה דרב יהושע לאכול בה צונן
כי הא דמר יהודה ובאטי בר טובי הוו יתבי קמיה דשבור מלכא אייתו	בר ישראל הוא א"ל מר קים לי בגויה ומר לא קים לי בגויה
לקמייהו אתרוגא פסק אכל פסק והב ליה לבאטי בר טובי הדר דצה עשרה	איכא דאמרי א"ל אידכר מאי עבדת באורתא:
זימני בארעא פסק הב ליה למר יהודה א"ל באטי בר טובי וההוא גברא לאו	

הדרן עלך השוכר את הפועל וסליקא לה מסכת עבודה זרה